

16—21 mars

Debatter m. m.**Fredagen den 16 mars**

	Sid.
Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m	5
Interpellationer av:	
herr Enskog ang. vård i enskilda hem av ungdomar som eljest skulle ha intagits på ungdomsvårdsskola	34
herr Antonsson ang. försvarsledningens lokalisering	35
herr Nilsson i Gävle ang. skärpning av den statliga läkemedels- kontrollen	36

Tisdagen den 20 mars

Interpellationer av:	
herr Spångberg ang. flygolyckorna inom försvaret	41
herr Wachtmeister ang. statsbidrag till vissa folkhögskolor	42

Onsdagen den 21 mars

Införande i svensk tryckfrihetslagstiftning av den s. k. genmälesrätten	44
Änslag till allmänna kultur- och bildningsändamål samt kyrkliga ända- mål:	
Ortnamnskommissionen: Avlöningar	45
Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bib- liotek	52
Nationalmuseet: Avlöningar	54
Bidrag till svenska ekumeniska nämnden	56
Överförande till staten av kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet	59
Ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse	60

	Sid.
Upphävande ^m av den särskilda varuskatten å gräddglass	66
Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m	70
Utredning rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse	80
Översyn av lagstiftningen rörande explosiva varor	84
Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden	85

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 16 mars

<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 12, om förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m	5

Onsdagen den 21 mars

<i>Konstitutionsutskottets</i> utlåtande nr 7, om införande i svensk tryckfrihetslagstiftning av den s. k. genmälesrätten	44
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 41, om överlåtelse till Umeå stad av Norrlands dragoners kasernetablisement och övningsområde m. m . . .	45
— nr 42, om anslag till allmänna kultur- och bildningsändamål samt kyrkliga ändamål	45
— nr 43, ang. överförande till staten av kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet	59
— memorial nr 44, ang. överlämnande till särskilt utskott av vissa till statsutskottet remitterade motioner	60
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 18, om ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse	60
— nr 22, om upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass	66
— nr 26, om undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m	70
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 6, om utredning rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse	80
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 17, om översyn av lagstiftningen rörande explosiva varor	84
— nr 18, om snabbare åtgärder mot ungdomsbrottslingar	85
— nr 19, om åtgärder för att tillföra domstolarna trafikteknisk sakkunskap	85
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 13, rörande rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden	85
— nr 14, ang. upphävande av värnpliktslagens regler om reservofficersaspirants tjänstgöringstid	97
— nr 15, ang. lagen om semester	97
— nr 16, om viss ändring i butikstängningslagen	97
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 11, ang. brandlag och brandstadga m. m	97

	Sid.
<i>Konstitutionsutskottets</i> utlåtande nr 6, ang. brandlag och brandstadga m. m	97
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 12, ang. översyn av bestämmelserna om äganderättsanmälan beträffande bil.	97
— nr 13, om slopande av kontrollen vid överlåtelse av bostadsrätt .	97
— nr 14, om ersättning i realvärden till skadelidande vid sjöreglering m. m	97
<i>Allmänna beredningsutskottets</i> utlåtande nr 6, om åtgärder till främjande av den svenska fruktdryckskonsumtionen	98
— nr 7, om forskning rörande vidgad användning av öländsk kalksten	98
— nr 8, om åtgärder i syfte att beakta de rörelsehindrades problem	98
— nr 9, om utredning rörande zigenarfrågan	98
— nr 10, om begränsning av ungdomens tobakskonsumtion	98

Fredagen den 16 mars

Kl. 11.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes till en början av herr förste vice talmannen.

§ 1

Justerades protokollet för den 9 innevarande mars.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till Riksdagens andra kammare

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagsarbetet tills vidare för fullgörande av uppdrag som medlem av den svenska delegationen vid den pågående nedrustningskonferensen i Genève.

Stockholm den 15 mars 1962

Manne Ståhl

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 3

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN** yttrade:

Angående plena under första veckan i maj får jag meddela, att sammanträden avses skola hållas onsdagen den 2 maj kl. 14.00 och torsdagen den 3 maj kl. 16.00 (bordläggningsplena) samt fredagen den 4 maj kl. 11.00 (arbetsplenum).

§ 4

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 59, angående anslag för budgetåret 1962/63 till journalistutbildning,

nr 88, angående marinens tekniska personal m. m., och

nr 89, angående godkännande av avtal om fortsatt drift av Svenska träforskningsinstitutet, m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen nr 92, med förslag till lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen nr 95, angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m.; samt

till statsutskottet propositionen nr 96, angående överlåtelse av viss kronan tillhörig mark m. m.

§ 5

Föredrogs den av herr *Börjesson* i Glömminge vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet i anledning av vissa fraktkostnadsökningar på Öland.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckta motioner om förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m., i vad motionerna hänvisats till lagutskott.

I de likalydande motionerna nr 197 i första kammaren av fru *Segerstedt Wi-berg m. fl.* och nr 185 i andra kammaren av herr *Hamrin* i Jönköping m. fl. hemställdes, att riksdagen måtte besluta om stadgande av förbud mot tävlingar och uppvisning i boxning mellan professio-

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

nella boxare samt att riksdagen vidare måtte besluta, att ingen del av anslaget till fonden för idrottens främjande finge disponeras för stöd åt boxningssporten.

Motionerna hade hänvisats i vad de avsåge förbud mot tävlingar och uppvisning i boxning mellan professionella boxare till behandling av lagutskott samt i övrigt till statsutskottet. I förstnämnda del hade motionerna behandlats av första lagutskottet.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner, I:197 och II:185, i vad de hänvisats till behandling av lagutskott, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I utskottets utlåtande anfördes bland annat följande:

Sakkunnigbetänkandet har remissbehandlats i vanlig ordning. Under remissbehandlingen har — såsom också framgår av motionerna — förslag framförts om förbud mot proffsboxningen. Den i motionerna upptagna frågan om sådant förbud har sålunda helt nyligen bragts under Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet anser därför att något initiativ i den av motionärerna önskade riktningen i nuvarande läge icke bör tagas från riksdagens sida.

Reservation hade avgivits av herr *Arvidson*, fröken *Mattson*, herr *Alexander*, fru *Segerstedt Wiberg*, fru *Gärde Widemar*, fru *Johansson* och herr *Gustafsson* i Borås, vilka ansett,

dels att ovan intagna stycke i utskottets utlåtande bort ersättas med text av följande lydelse:

Sakkunnigbetänkandet har remissbehandlats i vanlig ordning. Under remissbehandlingen har — såsom också framgår av motionerna — förslag framförts om förbud mot den professionella boxningen. Därvid har framhållits av medicinalstyrelsen, att den professionella boxningen från medicinsk synpunkt är en icke önskvärd företeelse på grund av de hälsorisker, som är förenade därmed, och av Svenska läkarsällska-

pet, att boxning är den enda sport, som till sin syftning har att skada. Dessa uttalanden bör enligt utskottets mening tillmätas största vikt vid prövning av föreliggande fråga. Självfallet måste emellertid också andra synpunkter än de rent medicinska beaktas. Utskottet vill i förevarande sammanhang fästa uppmärksamheten vid utformningen av reglerna för boxningssporten samt vid de ekonomiska intressen, som gör sig gällande vid professionella boxningstävlingar. Reglerna går främst ut på att boxaren skall angripa motståndaren, träffa honom med slag samt helst slå ned honom. Den inriktning, som sporten härigenom får, blir enligt utskottets mening oacceptabel i vart fall när den förenas med affärsintressen. De personer, som företräder dessa intressen (promotor, manager, garantier, delägare i kontrakt m. fl.) torde nämligen med hänsyn till de betydande ekonomiska vinster, som kan göras, i alltför stor utsträckning drivas av sitt profitbegär med den påföljden att i och för sig självklara hänsyn till den aktive boxaren och hans familj undanskjutes. Denna fara blir inte mindre i sådana fall, då boxaren själv inte har klart begrepp om de risker, som är förenade med hans yrkesutövning, eller står i direkt ekonomiskt beroende av sådana affärskretsar. Det kan visserligen göras gällande, att den professionella boxningskommissionen genom sin licenskontroll har möjlighet att övervaka, att den professionella boxaren inte matchas på olämpligt sätt. Denna kontrollverksamhet synes emellertid icke ge tillräckligt stora garantier för en acceptabel utveckling av den professionella boxningen.

Med hänvisning till vad sålunda anförts finner utskottet för sin del övervägande skäl tala för att den professionella boxningen bör förbjudas i vårt land. Den i motionerna upptagna frågan om sådant förbud har emellertid som ovan angivits helt nyligen bragts under Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet anser

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

därför, att Kungl. Maj:ts ställningstagande bör avvaktas, innan något initiativ i den av motionärerna önskade riktningen tages från riksdagens sida. Vad utskottet ovan anfört synes emellertid böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

dels ock att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 197 och II: 185, i vad de hänvisats till lagutskott, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte giva till känna vad sålunda anförts.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp):

Herr talman! Dagens överläggningsämne, som gäller förbud mot professionella boxningstävlingar, har redan väckt stor uppmärksamhet bl. a. i pressen, och argumenten för och emot förbud har samlats på ömse håll. Som väl är har det funnits mycket få röster i utskottet, som försvarat den professionella boxningen. Vad tvisten gällt har mera varit den formella behandlingen av ärendet: om riksdagen skulle ta ställning i sak till frågan om förbud eller om man först skulle avvakta Kungl. Maj:ts åtgärder med anledning av ett nyligen avlämnat betänkande över boxningssportens skadeverkningar. Den grupp inom utskottet, som jag företräder, anser att det finns all anledning för riksdagen att göra ett uttalande emot den professionella boxningen men att man bör avvakta Kungl. Maj:ts ställningstagande innan riksdagen tar något initiativ i frågan.

För Sveriges del är boxning en relativt ny sport och tillvann sig egentligen icke något allmänt intresse förrän efter år 1920. Den professionella boxningen upplevde en glansperiod i samband med Harry Perssons storhetstid under senare delen av 20-talet. Redan vid 1924 års riksdag väcktes emellertid en motion med yrkande att riksdagen måtte fatta beslut om förbud mot offentliga boxningstävlingar. Denna föranledde ingen

riksdagens åtgärd, och första lagutskottet uttalade, att ett förbud borde komma i fråga först när det funnes grundad anledning till antagande, att dylika tillställningar antingen är förbundna med verklig fara för de däri deltagandes liv och hälsa eller också genom sin beskaffenhet verkar synnerligen upphetsande eller förråande på utövare och åskådare. Vid den tidpunkten hade förmodligen boxningens skadeverkningar ännu inte konstaterats och de tävlingar, som anordnades, ansågs väl inte innebära en så betydande fara, att ett förbud var befogat.

Under 1940-talet växte fram en stark opinion emot boxningen och av ett flertal läkare påpekades boxningens skadliga effekter på hjärna och psyke. Vid 1952 års riksdag var boxningen föremål för debatt och vid 1955 års riksdag beslöts att hos Kungl. Maj:t begära en utredning i syfte att klarlägga boxningssportens skadeverkningar. Den begärda utredningen kom emellertid inte till stånd utan i stället tillkallades under 1959 en sakkunnig, dr Naumann, med uppgift att i samråd med riksidrottsförbundet och boxningsförbundet följa frågan angående boxningssportens skadeverkningar och att inkomma med härav föranledda förslag. Dr Naumann avgav sitt betänkande under hösten 1961 och det har därefter varit föremål för remissbehandling.

I betänkandet lämnas en redogörelse för bl. a. tävlingsförhållanden och gällande regler för boxningssporten samt också en utredning om kroppsliga och mentala skador hos dem, som aktivt utövar sporten. Utredningsmannen påpekar, att svensk boxningssport helt domineras av amatörboxning, varför hans arbete till övervägande del kommit att behandla amatörboxningen och dess förhållanden. Under årens lopp har endast sammanlagt ett 40-tal svenskar sysslat med professionell boxning och för närvarande skulle endast sex vara aktiva. Utredningens bidrag till belysande

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

av boxningsskadorna grundar sig på litteraturstudier och begränsar sig till ceg-undersökningar av ett antal boxare före och efter en eller flera matcher samt av 31 boxare från hårda matcher, och därutöver redovisas en enkät till psykiatrer, neurologer och neurokirurger rörande iakttagna kroniska skador efter boxning. Utredningsmannen omnämner att antalet varaktigt skadade eller möjligen skadade boxare i Sverige sannolikt torde utgöras av ett par hundratal, och att endast två personer under åren dödats i Sverige på grund av boxningsskada. Detta ger dr Naumann anledning till följande uttalande: »Något medicinskt problem av större format kan boxningen därför ej anses vara, även om det enskilda fallet givetvis kan te sig nog så problematiskt.» Beträffande den professionella boxningen uttalar dr Naumann att en expansion av den i Sverige ej är önskvärd.

I sitt remissutlåtande har medicinalstyrelsen ansett, att man ej är berättigad bedöma problemet på ett så kvantitativt sätt som dr Naumann gjort och att bortse från den individuella betydelsen av skadorna. Den professionella boxningen är ur medicinsk synpunkt en icke önskvärd företeelse på grund av de bestämda hälsorisker som är förenade därmed. Enligt medicinalstyrelsen har den icke något berättigande ur samhällets synpunkt och bör förbjudas.

Svenska läkarsällskapet har samma uppfattning och finner inte något skäl till att tillåta professionell boxning. Det påpekas i utlåtandet, att boxningen är den enda sport, som till sin syftning har att skada. Regelmässigt medför boxningsmatcher risk för större eller mindre hjärnskador och dessa kan uppkomma även vid matcher, som inte slutat med knockout. Skadade hjärnceller kan inte förnyas på samma sätt som celler i många andra av kroppens organ utan ger en stor risk för bestående defekter. Det är dock synnerligen svårt att avgöra hur stora defekter, kanske särskilt psy-

kiska, som uppkommit genom boxningsskador. En boxare med symptom på psykisk avtrubning t. ex. har inte någon sjukdomsinsikt och uppsöker inte läkare. Läkarsällskapet framhåller vidare, att det knappast är möjligt att effektivt skydda boxarna mot hjärnskador och att risken för dylika skador är relativt större hos oerfarna boxare med dålig teknik, d. v. s. vanligen ungdomarna. Minst var sjunde av de boxare, som deltog i juniormästerskap, visade enligt en medicinsk undersökning akuta tecken på hjärnskakning, som kunde objektivt registreras genom elektroencefalografi.

Socialstyrelsen har uttalat, att all tävling och uppvisning i boxning borde helt förbjudas, i varje fall mellan professionella boxare. Man bemöter det från olika håll framförda argumentet, att risker för allvarliga medicinska skadeverkningar föreligger även inom andra sportgrenar. Därvid framhålles att skadorna inom boxningen inte som vid de flesta andra sporter är att betrakta som olycksfall utan tvärtom ingår som ett avgörande moment i tävlingarna.

Enligt gällande tävlingsregler går boxningen främst ut på att angripa motståndaren, träffa honom med slag samt att helst slå ned honom. Syftet att skada motståndaren ställer boxningen i särklass jämfört med övriga grenar av sport och idrott. Dr Naumann har i sitt betänkande framhållit, att boxning förutom »ett element av uppvisning innehåller det öppet aggressiva momentet». Denna särart hos boxningen skulle på ett lämpligt sätt kunna tillgodose ett visst behov hos den mänskliga naturen. Alla individer skulle inte vara kapabla att tillfredsställas genom verksamhet av förströelse- eller sportnatur utan fordrar »mer primitivt kryddade aktiviteter». Det är säkert riktigt, att boxningsmatcher ofta väcker primitiva instinkter till liv hos åskådarna, men åtminstone jag ställer mig frågande inför om det skall anses som någon fördel. Jag tror

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

snarare, att bevittnandet av kroppslig misshandel, som i övrigt inte tolereras av samhället, måste verka förråande. Läkarsällskapet framhåller i det sammanhanget, att boxningssportens ringa omfattning torde medföra, att dess betydelse för att ge utlopp för aggressions-tendenser hos svenska folket måste vara ganska minimal. Dess allmänt förråande inverkan förefaller minst lika sannolik.

Vad jag nu har citerat av remissutlåtandena från den medicinska och sociala sakkunskapen här i landet innebär en överväldigande dom över proffsboxningen. Boxaren själv har ofta inte klart begrepp om de risker för framtida men, som är förenade med boxningen, och den licenskontroll, som sker genom den professionella boxningskommissionen, syns inte ge tillräckligt stora garantier ur medicinsk synpunkt.

Jag kan inte underlåta att här draga fram något om de ekonomiska intressen, som gör sig gällande vid boxningstävlingar. Dessa intressen, som företräds av promotor, manager och delägare i kontrakt bl. a., tycks helt väga över hänsynen till boxaren och hans familj. Möjligheten till betydande ekonomiska vinster är ett allt överskuggande intresse. Sporten är en bisak och profiten har blivit huvudsak. Fallet Risberg, som nyligen gått genom pressen, visar tydligt att jag har rätt i denna slutledning. Mot sina egna läkares protester gav boxningsförbundet Risberg tillstånd att fortsätta boxas. Det visar väl tydligt, att hänsynen till Risbergs person var mycket mindre än till möjligheten för honom och hans intressent att förtjäna pengar. Även om ett boxningsförbud här hemma inte kan hindra en boxare att uppträda utomlands, tror jag att ett förbud skulle verka åtskilligt dämpande på deras lust att fortsätta.

Argumenten för ett bibehållande av proffsboxningen har bl. a. gått ut på att det är odemokratiskt med ett förbud och att vederbörande bör ha full frihet, demokratisk rätt, att få utsätta sig för

misshandel. Det har till och med sagts att, eftersom självmord och försök till självmord inte är straffbart, bör man också ha rätt att utsätta sig för misshandel. Det är att märka, att vad som sker i boxningsringen skulle vara straffbar misshandel om det inte skedde med vederbörandes medgivande. Många av oss har väl mött något offer för boxningen, dessa s. k. ringvrak, som gravt hjärn-skadade för en föga människovärdig tillvaro. Det kan inte vara något liberalt intresse att försvara en sport, som leder till sådana resultat. I humanitetens intresse kan man inte stillatigande åse hur människor riskerar liv och hälsa i boxningsringen. Någon sade till mig häromdagen, att boxning måste vara en kvarleva från den tid, då man ostrafat kunde slå ihjäl och misshandla, och att det kunde vara på tiden att det nu sattes stopp för denna s. k. sport. Det hjälper inte vad herrarna i boxningsförbundet säger. Deras uttalanden väger lätt i jämförelse med den samlade medicinska sakkunskapen, som helt tar avstånd från boxningen på grund av dess skadeverkningar. Vi behöver inte boxningen som utlopp för människornas onda lidelser. Jag tror att Sverige skulle göra en föredömligt god gärning om vi förbjöd proffsboxningen. Det finns även i andra länder intresse för att gå samma väg, men det behövs att något land börjar.

Vi reservanter vill uttala oss för att den professionella boxningen förbjudes i Sverige och vi förväntar oss att Kungl. Maj:t vid sin prövning av frågan kommer till samma resultat.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen av herr Arvidson m. fl.

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp):

Herr talman! Debatten här i dag bör väl inskränka sig till att behandla den professionella boxningen. Amatörboxningen kommer nog upp i kammaren i ett annat sammanhang.

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

Förra året fick vi utredningen om boxningssportens skadeverkningar. Säl- lan har ett så litet betänkande blivit föremål för så stort intresse och blivit så sönderskjutet. Man får där veta att det fram till år 1950 redovisats 207 dödsfall av direkt skada i ringen. Man undrar med rätta varför inte utredning- en fått med tragedierna under de se- naste tio åren. År 1953 inträffade 17 dödsfall, av vilka 7 drabbade proffs och 10 amatörer. Vi vet att år 1960 slogs ett tiotal boxare ihjäl. Det kanske mest tragiska är att de flesta av dessa var amatörer.

Amerika är ju boxningens förlovade land, och det hade varit tacknämligt, om utredningsmannen i samband med resonemanget om boxning vid läroan- stalter och militärläger upplyst om att amerikanska universitet har strukit boxningen från idrottsprogrammen sedan en studentboxare slagits till döds. Vi borde enligt min mening även ha fått veta, att det i Belgien och på Is- land — såvitt uppgifter i pressen är riktiga — råder förbud mot boxnings- tävlingar. Jag tycker också, herr tal- man, att en läkare borde ha citerat den ledande medicinska facktidskriften *The Lancet*, som på ledarsidan skriver att »de medicinska skälen mot boxning är nu så starka att det är varje läkares plikt att kämpa för att den helt för- svinner». Det hade varit välgörande att också få med sådana citat.

Man får dock veta, att det i vårt land finns hundratals svenskar som blivit allvarligt skadade genom boxning, att över tusen matcher hålls varje år och att 7—8 procent av dessa avslutas med knockout.

Herr talman! Den fråga som jag främst här ville belysa är denna: Är proffsboxningen sport, konst eller reglerad misshandel? Jag skall nöja mig med att stanna enbart inför detta spörsmål.

»Ingen boxare går i ringen för att göra någon illa. Det gäller att genom

taktik och teknik utmanövrera motstän- daren, att sätta in sina stötar och und- vika den andres attacker», heter det. Boxningsförbundets ordförande säger att »boxare söker inte skada varand- ra, man går in för poänggivande träf- far». Herr talman! Är detta sanningen om aktörerna i ringen, och är det i så fall hela sanningen? Det tror i varje fall inte *Aftonbladet*, som ironiskt till- lägger: »När Ingo eller Floyd säger att de räknar med att vinna på knockout i 3:e rondan kan det väl inte handla om ett samlande av poäng, som boxaren sysslar med för att efter 15 ronder vin- na med så eller så många poäng.» Det vore nog ärligare att som tidningen slå fast att boxningen går ut på knockout.

När herr Risberg i matchen mot Ru- pert Bentley i Hälsingborg denna må- nad gjorde ett desperat försök i andra rondan att slå sin motståndare knock- out handlade han just efter spelets reg- ler och som pugilistisk gentleman, ty sporten är sådan.

Man borde kunna vara överens om att boxningen intar en särställning i idrottsvärlden genom att fysiska och psykiska skador för sin förekomst inte förutsätter vare sig regelbrott eller olyckshändelse. Jag tror, herr talman, att det är viktigt att slå fast just detta sista.

År 1952 hölls här i kammaren en box- ningsdebatt. Doktor Huss i Malmö fast- slog att flera idrotter medförde risker för skador, men att ingen annan syfta- de till att skada deltagarna. Därför vore det mera berättigat, sade doktor Huss, att skärskåda boxningens berättigande ur social och moralisk synvinkel än ur rent medicinsk. Herr Rolf Edberg, som då var ledamot av denna kammare, yt- rade i pressdebatten, att när man kunde förbjuda dueller liksom tupp- och tjurfäktingar var han inte främmande för boxningsförbud. För sin del ansåg herr Edberg att man kunde överväga ett sådant, ehuru han inte tagit stånd- punkt till förbudsfrågan.

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

I pressdebatten samma år skrev överläkare Huldt i Sundbyberg: »För åtskilliga år sedan hade jag tillfälle att med några dagars mellanrum assistera vid två polisobduktioner på karolinska institutet. Den ene av männen var boxare och dog strax efter en match. Vid obduktionen visade hjärnan på varandra lagrade blödningar, nästan som årsringar på ett träd (förmodligen motsvarande ett antal matcher) ... Den som påstår att boxning i träningsform icke går ut på knockout, talar medvetet eller omedvetet osanning», skrev doktor Huldt.

Herr talman! Jag vill fråga: När doktor Huss i Malmö säger att boxningen syftar till att skada, är han då höljd i det okunnighetens mörker som många menar att vi är höljda i? När doktor Huldt säger att boxning går ut på knockout, vet han då inte vad han talar om? När Risberg i andra rondan gjorde ett desperat försök att slå knockout på Bentley, var han då en ringbuffel eller en pugilistisk gentleman? Jag håller på att han var det sistnämnda, ty sporten är sådan.

Jag har, herr talman, försökt följa boxningen under ett 15-tal år och det har inte varit utan intresse att ta del av inläggen i den förda debatten.

Herr Allard i denna kammare skiljer på amatörboxning och professionell boxning och menar att detta är två väsentligt olika saker. Sakligt, nyktert och korrekt som herr Allard alltid gör har han lagt fram sina synpunkter, men nog har man, herr talman, orsak att fråga: Vart i all rimlighets namn har sakligheten tagit vägen när det gäller vissa försvarare i dagens proffsboxningsdebatt i press och radio? Herr Hamrins kristna hemvist skall dras i smutsen genom att han i pressen får valsa runt som »en frireligiös redaktör för en smålandstidning, en herre från en ombonad miljö». Och stadsfogde Sjöholms kritik av den professionella boxningen avfärdas med att det är »bara

en stadsfogde i jultomteskepnad i en Skånestad». Det skulle inte förvåna mig, om riksdagen kommer att ge den sortens kritik det svar som den är värd.

Idrottsredaktör Gert Engström skrev i Expressen den 16 januari 1952 följande: »Jag känner boxarna lite för väl för att inte veta att ingen nävåkämpe kliver in mellan repen utan att helt behärskas av tanken att snabbast möjligt 'släcka ljuset' för motståndaren. Boxningen är faktiskt den enda idrottsgren som går ut på att skada motståndaren.» Jag frågar: Kan man förvisa redaktör Engström till de okunniga pratmakarna?

När Joe Erskine i EM-matchen i Göteborg 1958 enligt referatet »fick ett förödande slag över ena ögat, som orsakade svårt blodflöde och fick ta emot massor av slag över ett ansikte som till slut såg ut som en råbiff så att han inte kunde se genom sina svullna ögon, först då bröts matchen». Ingo, som stod som segrare, sade sedan till en intervjuare: »Du, vad jag tyckte synd om grabben. Men jag måste fortsätta och slå på honom. Men det var så att det riktigt värkte i axlar och armar då jag tänkte på det.» Jag måste fortsätta att slå på honom — så är det alltså. Eller vet inte ens Ingo själv vad han talar om?

Daily Express skrev efter denna match att det var »rena nerslaktningen av en man som inte ens kunde se sin motståndare». Referenten i Daily Express konstaterar vidare, att han aldrig kan förlåta sekonderna att de tillät Erskine fortsätta tills han blev en ruin.

En sportgren, där huvuduppgiften är att slå motståndaren sönder och samman, kan väl inte inrangeras under begreppet idrott. Det hjälper inte att tala om andra riskabla idrotter och kontinuerlig läkarkontroll.

Herr talman! När de väl sakkunniga boxningsreferenterna rör sig med sådana begrepp — såsom i fallet Erskine — som »ren nerslaktning» eller »nästan blind» boxare, så tycker jag att det

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

är sublimt och löjligt av proffsboxningens försvarare att tala om olycks-händelser eller brist på kondition och nervkontroll hos boxare.

I tidningen Saturday Evening Post skrev för en tid sedan boxningsdomarveteranen Harold Barnes följande: »Jag har dömt i 1 000-tals matcher av vilka 100-tals ingått i VM. Jag kan inte längre försvara en sport som måste betecknas som mord på laglig väg. Om jag hade beslutanderätt skulle jag diskvalificera allt vad boxning heter.» Orden får stå helt för denne mans räkning, men han kanske inte vet vad han talar om. Han borde ha fått lyssna till vad Svenska boxningsförbundets ordförande hade att säga i en radiodebatt en måndagskväll, då vi alla andra okunnighetens småkryp fick veta att »boxningens syfte inte är att skada. Kanske på hednatiden eller i gatuslagsmål bland ungdom. Men i ringen avser man bara regelrätta träffar. Boxningen är 'the noble art of selfdefence'. Ingen boxare går upp i ringen för att skada den andre.»

Herr talman! Det är trevligt med litet skämt som lättar upp en debatt, men det skall vara någon måtta på utsvävningarna.

Utredaren upplyser oss i betänkan-det om att 7 à 8 procent av boxningsmatcherna i vårt land slutar med knock-out, och socialstyrelsen säger i sitt remissvar att vid inemot 25 procent av SM- och JM-turneringar samt landskamper i Sverige har boxarna uppvisat kliniska tecken på hjärnskakning 5—10 minuter efter matchen. Därtill kommer ett stort antal andra rent fysiska skador, och man hävdar att dessa skador inte är att betrakta som olycksfall utan tvärtom ingår som ett avgörande moment i tävlingen, vilket ställer boxningen i särklass jämfört med andra grenar av sport och idrott. Man slutar med det uttalandet, att offentliga boxningsmatcher bör förbjudas, i varje fall professionella. När jag citerar detta, utgår jag

från att socialstyrelsen är i någon mån kapabel att yttra sig i denna fråga.

Kungl. medicinalstyrelsen har förut citerats här, och den brukar ju tillmätas en viss auktoritet i sådana här frågor. Där säger man att ur samhällets synpunkt är professionella boxningsmatcher inte berättigade utan bör förbjudas. De är inga önskvärda företeelser på grund av de bestämda hälsorisker som är förenade med dem, säger man. Den största skillnaden mellan boxning och vanlig idrott karakteriserar medicinalstyrelsen på följande sätt: »Boxningen är den enda sportgren där den som avsiktligt tillfogar motståndaren en svår skada ej diskvalificeras utan i stället utropas som segrare.»

Jag skall inte referera andra remissinstanser — det har första lagutskottets värderade ordförande gjort. Svenska läkarsällskapet är bekymrat över boxningens skadeverkningar. Medicinska fakulteten i Uppsala ger ett negativt svar. Lundafakulteten säger att boxningen inte är acceptabel ur medicinsk synpunkt.

Jag vet väl, herr talman, att även dessa myndigheter faller för det förkrossande argumentet: »De kan inte det här, de begriper sig inte på boxningen.» Men i så fall är det ju underligt att Kungl. Maj:t har utvalt dessa myndigheter som remissinstanser. Sakligt sett är allt det som vi andra har sagt om skälen till förbud mot professionell boxning rena västanfläktar jämfört med den kritik som dessa statens egna organ har kommit med.

Jag känner mig, herr talman, sårbar på en punkt i denna debatt, och det är i fråga om friheten. Man kan ju säga: Vill folk kämpa på detta sätt och ta alla risker, så låt dem göra det, det är ju deras sak. De vet ju vad de ger sig in på.

Det måste, herr talman, finnas utomordentliga motiveringar innan man är beredd att gå förbudsvägen. Tyvärr måste jag säga att det finns sådana mo-

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

tiveringar, och därför har jag anslutit mig till reservanterna i utskottet, som går ett litet stycke längre än utskottet gör.

Det råder ingen principiell skillnad mellan ståndpunkterna. Däremot har jag svårt att gå med på det bärkraftiga i resonemanget, att om vi får förbud mot professionell boxning i vårt land så söker sig boxarna till utländska ringar. Det gör de i alla fall så snart de når internationell klass. Men sannolikheten för att de kommer i sådan klass blir ju rimligtvis mindre och inte större om de berövas möjligheten att utöva professionell boxning i vårt land.

Med dessa ord, herr talman, ber jag få yrka bifall till reservationen.

Herr HAMRIN i Jönköping (fp):

Herr talman! Det är måhända på sin plats att något sägs i denna debatt mera direkt från motionärernas sida. Vi är ganska många motionärer, företrädande alla de stora partierna, och jag skall — alls inte ovilligt, det vill jag försäkra — söka åta mig det uppdraget.

Jag har nu inte något inflytande på eller ansvar för arbetsordningen i riksdagen. Men jag vill ändå tillåta mig den allmänna reflexionen, att det väl ändå inte kan anses alldeles orimligt, om vi någon gång här i riksdagen verkligen tar upp en debatt kring idrottsrörelsen och dess förhållanden. Det är en stor och förnämlig folkrörelse, som vi säkert alla skattar mycket högt och gärna vill stödja, även om vi då och då har anledning och behov av att slå ned på oarterna och avarterna, ty sådana finns ju ändå bevisligen.

Jag kan inte underlåta att påminna om hur resonemanget har förts tidigare, när saken varit under behandling i kammaren. Då har det alltid från opponenternas sida invänts, att det måste vara ett fel att inte göra boskillnad mellan den yrkesmässiga boxningen och den amatörmässiga. Den förra, har man

sagt, ger vi inte mycket för, den må gärna försvinna. Den är till sina yttringar så grovt utmanande, att den egentligen inte ur någon enda synpunkt kan försvaras. Men, har man vidare sagt, den andra grenen, den som utövas av amatörer och åtnjuter statsstöd — frågan om statsstöd kommer upp längre fram under pågående riksdag och jag skall därför inte beröra den nu — den finns det ingen anledning att sätta en pariasstämpel på.

Jag är för min del på intet sätt benägen att göra en sådan boskillnad, ty även om den yttre ramen i ena fallet kan vara litet mera polerad än i det andra, så är det ju i princip och i sak fråga om alldeles detsamma. Det finns alltså en gemensam nämnare, den som har påvisats här av de båda tidigare talarna och den som medicinalstyrelsen i remissvaret med svidande träffsäkerhet och exakthet anger på följande sätt: »Boxningen är den enda sportgren, där den som avsiktligt tillfogar motståndaren en svår skada, ej diskvalificeras utan i stället utropas som segrare.»

Herr talman! Jag har inte hört talas om någon som kunnat träda fram och bestrida det riktiga i denna karakteristik. Men så sant som den alltså uppenbarligen måste vara i sak riktig, så innebär den lika visst en förkrossande dom över sporten som sådan. Det kan nämligen inte vara med sund idrott förenligt att ställa upp regler med den innebörden att det blir till en merit, till en för karriären positiv faktor att medvetet, med berätt mod, åsamka en tävlingsmotståndare fysisk och psykisk skada. Amatörboxning och professionell boxning är alltså samma andas barn.

Men i dag är det speciellt den yrkesmässigt bedrivna boxningen som står under diskussion och som det gäller att ta ställning till. Motionärerna har helt enkelt velat tillmötesgå just den opinion här i kammaren som ivrat för att det skall göras en uppspaltning och dragas en gräns mellan den ena varianten och

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

den andra. Avsikten har självfallet från vår sida varit, att det genom en sådan uppläggning skulle bli lättare att nå enighet åtminstone ett stycke på vägen, när det gäller värderingsgrunderna, i bästa fall också i fråga om den lämpligaste och mest effektiva samhällsreaktionen. Tyvärr ser det som sagt ändå inte ut, som om detta helt skulle lyckas.

Men man har här i tidigare debatter också sagt något annat. Man har sagt att vi skall vänta med ett ställningstagande, till dess sportens skadeverkningsar kunnat i en regelrätt utredning medicinskt klarläggas och fastställas. Först när så har skett, kan det finnas anledning att på allvar ta upp frågan. Så har man sagt. Nåväl, vi har nu fått just en sådan undersökning till stånd. Den fick visserligen inte ett sådant format och tyvärr inte heller en sådan uppläggning, som man i och för sig skulle ha önskat, och jag överlåter åt kammarens ledamöter själva att göra de reflexioner som det måste vara naturligt att göra på grundval av det en aning besvärande faktum, att den enmansutredare som sent omsider fick saken om hand, enligt direktiven hade att fullgöra sitt uppdrag — observera! — i samråd med Svenska boxningsförbundet, alltså i samråd med den myndighet, under vars fögderi hela denna verksamhet sorterar. Detta må nu så vara. Utredningen blev ändå till en hård dom över boxningen, därför att det på sida efter sida blev på ett — jag vågar säga — skrämmande sätt fastslaget vilka risker till sin fysiska och mentala hälsa en utövare av sporten i varje moment tar och måste ta.

Men ser man till resultatet av den granskning som remissinstanserna — däribland vår främsta medicinska sakkunskap — gjort, så har jag svårt att finna att man på objektiva grunder kan komma till mer än en slutsats, vilket också de båda tidigare talarna understrekat. Det finns i detta sammanhang också anledning att referera till social-

styrelsens mycket kategoriska ställningstagande.

Låt mig här säga att något av det grumligaste i hela den boxningsdebatt som förts här i landet under senare år, är just detta, som jag nyss varit inne på, att man tydligen inte allmänt vill se och erkänna den helt avgörande principiella skillnaden mellan boxningsskador och andra skador, som tyvärr kan uppstå i samband med tävlingsidrott och aktiv idrottsutövning över huvud taget. När det är fråga om boxning, kan man aldrig tala om olycksfall eller missöden eller regelbrott, där är skadorna förutsedda just i reglerna och sanktionerade av reglerna. Med all verklig idrott förhåller det sig ju på ett helt annat sätt. Där är skadorna helt oavsiktliga och i den mån de verkligen skulle vara avsiktligt framkallade, bestraffas den som förgått sig. Missdådaren får ta konsekvenserna. Reglerna är sådana. Men en boxare, som blivit träffad av motståndaren och skadad, får kallt räkna med att nya slag mättas in just mot det skadade stället. Precis så brutalt fungerar systemet, så grym är boxningen till sin natur.

Herr talman! Medicinalstyrelsen gör i något sammanhang en reflexion, som jag här vill citera: »Man har a priori anledning utgå från att åskådandet av kroppslig misshandel, som av samhället i annan form icke tolereras, måste verka förråande.» Avsikten med detta konstaterande måste ha varit att peka på de negativa återverkningsarna i vidare bemärkelse, och jag menar att det finns alla skäl att så göra. Det är väl ingen tvekan om att det här verkligen finns ett kausalsammanhang: våldsmentaliteten i samhället har förvisso många orsaker, men att en av orsakerna kan vara att söka just i den företeelse som vi i dag diskuterar, är det väl ingen tvekan om.

Nu invänder man, att det ändå inte kan finnas någon anledning att kräva ett formligt förbud. I den allmänna debat-

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

ten har det på sina håll varit en omhulad tes att ett förbud skulle vara verkningsslöst. Dessutom skulle det vara principiellt betänkligt. Vidare säger man att det inte finns något annat land som tillgripit en så drastisk åtgärd. Detta sista påpekande är dock inte i sak alldeles riktigt. Det finns i varje fall ett nordiskt land, där man sedan flera år upprätthållit ett strikt förbud mot allt vad boxning heter, nämligen Island. Jag kan inte tänka mig att någon här i kammarerna vill påstå, att Island av den anledningen skulle vara ett i idrottsligt avseende underutvecklat land eller att landets beslutande myndigheter och organ skulle se mindre klart på dessa ting. Principen är sålunda bevisligen knäsat i ett land, låt vara ett litet land men ett land, som vi ändå har nära förbindelser med.

Men alldeles bortsett från detta kan det rimligtvis inte vara något skäl för oss att inte självständigt ta ställning, att man inte utomlands ännu funnit tiden mogen att definitivt göra upp räkningen med boxningen och det rikt förgrenade geschäft, som följer i dess spår.

Till bilden hör att det på flera håll — i Belgien, i England — förekommer kraftiga opinionsrörelser mot boxningen, vilken i första hand idrottsrörelsen själv naturligtvis borde vara angelägen att befria sig från. Att så inte skett förvånar många, och att det inte skett är ju den yttersta anledningen till att vi över huvud taget har denna debatt i dag.

Men jag vill också fråga: Kan man på allvar göra gällande, att frihetssfären på något sätt skulle bli beskuren, om samhället säger ifrån att bland åtskilligt annat osnyggt och skadligt, som vi i en kulturstat har anledning värja oss mot, måste också inräknas dessa offentliga, högt betalda, starkt bejublade uppvisningar i råhet och fysiskt våld? Jag skulle nog för övrigt kunna tänka mig att det i vårt samhälle, i vår lagstiftning i dag, förekommer paragrafer och

påbud som för många framstår som långt mindre motiverade än en paragraf som — om den infördes — skulle komma att rädda många unga människor från bestående ohälsa. Ett faktum är dock, att det i dag finns inte så få f. d. boxare, för vilka ljuset mer eller mindre slocknat, därför att de inte i tid blivit upplysta om riskerna. Det är naturligtvis i första hand våra läkare som har att svara för denna upplysningstjänst, och det får ju anses tacknämligt, att man på medicinskt håll på sistone sagt sin mening i så otvetydiga ordalag.

Naturligtvis kan riksdagen likafullt ge klarsignal eller, låt mig kanske hellre säga, vägra att ge stopptecken. Men gör man det, skall man vara på det klara med att denna klarsignal gäller en företeelse som landets ansvariga medicinska myndigheter samfällt karakteriserar med beteckningen »icke medicinskt acceptabel». Boxningen är kanske inte främst något kvantitativt problem. Frågan är inte främst, om frekvensen är så eller så hög, utan det gäller verksamheten som sådan — alldeles oberoende av dimensionerna, som jag för övrigt tycker framträder som tillräckligt stora, om man slår upp våra tidningar dagen efter ett s. k. boxningsevenemang. Det är alltså verksamheten som sådan och den felinriktning denna har, som skall bedömas och angripas. Den idollbildning, som uppstår kring dessa boxningssportens koryfeer, kan omöjligt svara mot kravet på god ungdomsfostran och den är naturligtvis alldeles oförenlig, vill jag säga, med t. ex. de tankegångar och den anda, som man menar skall bära upp och genomsyra den nya svenska skola som vi nu snart går att besluta om.

Man har med lätt ironi sagt till oss motionärer, att detta är en alltför liten fråga att syssla med. Varför ger ni er inte i kast med de verkligt stora och allvarliga samhällsproblemen, har man sagt. Jag frågar: Vad är stort och vad är smått av allt det som vi sysslar med

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

här i riksdagen? Vem avgör det och hur avgörs det? Vidare kan detta uppenbarligen ändå inte vara en så helt obetydlig och ringa sak, med tanke på allt det damm som rörts upp här och all den oro och uppståndelse, som denna framstöt har förorsakat.

Framför allt — och det är med det jag skall sluta just nu: Ingen fråga kan någonsin betecknas som liten, där sådana värden som kultur, vett och humanitet är på något sätt hotade eller kastas i vågskålen. Skulle vi inte, alldeles oavsett mer eller mindre partimässigt betingade grupperingar i övrigt, kunna mötas i vakthållningen kring och skyddet till varje pris av den personliga integriteten, även i bemärkelsen kroppslig integritet? Det är just den personliga integriteten som på det mest anstötliga sätt trädes för nära genom den legalisering som samhället ger åt en verksamhet, i vilken fysiskt våld i ohämmade former övas och demonstreras mot betalning under publikens jubel och haussas upp till ett societets- och folknöje av det mest osmakliga slag. Det kan inte vara ett kultursamhälle värdigt att hålla en sådan verksamhet under armarna, och att yrka på dess avskaffande är, tycker jag, ingenting annat än ett uttryck för lojalitet mot detta kultursamhälle. Alla medicinska och humanitära skäl talar för en dylik ståndpunkt, och det är ytterst därför vi velat slå larm.

Herr talman! Vi har — hur som helst — velat bringa inför riksdagens prövning frågan, om inte en opinionsyttring i den riktning och med den innebörd som jag här något sökt utveckla, finge anses påkallad. Jag skall med dessa ord be att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen av herr Arvidson m. fl., vilken i princip innebär en klar anslutning till motionärernas tankegångar och även till deras yrkande om förbud mot den professionellt bedrivna boxningen.

I detta anförande instämde fröken

Elmén samt herrar *Berglund*, *Boija*, *Carlsson* i Huskvarna, *Wiklund* i Stockholm, *Nelander*, *Källstad*, *Hammar*, *Carlsson* i Tibro och *Keijer* (samtliga fp).

Herr JOHANSSON i Dockered (cp):

Herr talman! Herr Hamrin sade att detta är en stor fråga. Ja, det är kanske en mycket stor fråga, och den har ju debatterats livligt i pressen under den senaste tiden. Under flera år har den även debatterats här i riksdagen. Jag beklagar mycket den debatt, som förts i pressen och som här refererats av herr Gustafsson i Borås. Jag gör det av en särskild orsak, nämligen därför att det här också gäller en annan mycket stor fråga, som vi har anledning att se på här i riksdagen.

Vi som haft möjligheter att följa ungdomsfrågorna vet, att när samhället skall söka tillrättaföra de ungdomar som kommit på glid ställs samhället inför en mycket svår uppgift. Ungdomsproblemet är väl det största och allvarigaste samhällsproblemet i dag. Samhället möter stora svårigheter i arbetet att rätta till vad som redan kommit på sned.

En förutsättning för att man skall kunna rätta till dessa saker är att man får kontakt med ungdomarna och skapar aktivitet bland dessa. Där har idrottsrörelsen haft och kommer att ha en utomordentligt stor uppgift att fylla. Jag tror det är på sin plats att i denna debatt understryka, vilken tacksamhet samhället bör hysa mot idrottsorganisationerna och deras män för den insats de gjort och gör i samhällets tjänst för att fostra våra ungdomar.

Boxningen har i den förda debatten kritiskt diskuterats. Jag beklagar att denna kritik på grund av fördomar och okunnighet fått en felaktig inriktning. Intresset för boxningssporten kan utnyttjas — många pojkar finner i denna sport ett sympatiskt uttryck för sin aktivitet, och de står frågende inför kritiken. Och de ungdomsledare, vilka ta-

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

git som sin uppgift att träna dessa pojkar i boxningsklubbarna landet runt, tar denna kritik som en förolämpning. Lika litet som kritikerna mot boxningen förstår boxningssportens charm, lika litet förstår dessa pojkar och ledare den kritik som riktas mot dem. De uppfattar kritiken som en personlig förolämpning. Jag har under denna debatt fått många bevis för detta, och en tidning som står huvudmotionären i första kammaren mycket nära har uppmanat mig att säga någonting om detta i denna kammare.

Boxningssportens utövare rekryteras från alla samhällsintressen och samhällslager. De tränare och klubbledare som under sin fritid uppoffrar sig för att leda och ta hand om dessa ungdomar har utfört och utför en samhällelig uppgift, som är värd ett bättre öde än den kritik som både här i kammaren och i pressen har riktats mot dem. Samhället har inte råd att kritisera dessa människors insatser, och mot den bakgrund som vi har i form av överfulla ungdomsvårdsskolor och olösta ungdomsproblem menar jag nog att samhället är skyldigt dessa människor ett tack. Jag vill, herr talman, begagna detta tillfälle till att från andra kammarens talarstol rikta ett tack till dessa människor.

Själva sakfrågan i dagens debatt gäller huruvida vi skall ha förbud mot professionell boxning. Personligen vill jag säga att jag tycker synd om människor som när de möter ett mänskligt beteendemönster, vilket de själva inte förstår och kan acceptera, kräver ett förbud. Jag menar att det nog inte är på det sättet man skall reformera samhället. Jag vill dock först något analysera vad jag tror man kan vinna med ett sådant här förbud.

Man har sagt att det är våra sex proboxares hälsa man vill skydda. Det är ju vällovligt! Men dessa sex har själva valt sitt yrke. De är säkert medvetna om att yrket är både farligt och hårt. De är säkert också övertygade om att de

har förmåga att komma fram inom yrket, och under sådana förhållanden är jag säker på att, därest vi förbjöde proboxningen i vårt land, skulle de söka sig över till något annat land för att utöva yrket. På den internationella marknaden — om jag får använda det uttrycket — är klimatet på detta område säkert hårdare än i Sverige. Om de boxades i ett annat land skulle vi inte ha de möjligheter som vi nu har att genom Svenska boxningskommissionen följa deras öden.

Den som följt boxningens utveckling i vårt land har kunnat konstatera att vi fått strängare regler och en mildare boxningsutövning. Att vi skulle ha samma möjligheter att påverka den internationella marknaden och den internationella utvecklingen på området över huvud taget efter ett förbud i vårt land betvivlar jag mycket starkt. Står vi utanför de internationella sammanhangen tror jag att våra möjligheter att påverka utvecklingen är mycket små.

Andra har sagt att det här är så mycket pengar i rörelse — det är ett företag — och fördenskull vill de komma åt boxningen genom ett förbud. Det är också vällovligt! Men publikintresset för proboxningen är så stort att det finns anledning att anta, att om vi förbjuder den i vårt land så går antingen publiken utomlands eller också tvingar vi genom kriminaliseringen ner boxningen under jorden. Vi har haft förbud tidigare, men Allmänna boxnings-sällskapet kunde i alla fall ordna slutna tillställningar, och den möjligheten lär väl stå öppen även nu om vi inför ett förbud.

Jag är inte säker på att vi skyddar folks pengar på detta sätt. Jag har den erfarenheten, att när människor vill bli av med pengar — och det vill de ju i detta fall — så finns det också folk som hjälper dem med det. Om vi har kvar proboxningen uppe i ljuset, måste de, som arrangerar professionella tävlingar, ansöka om tillstånd hos polis-

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

myndigheterna, och dessa kan vid varje tillfälle lämna föreskrifter, om, hur och under vilka villkor tävlingen får hållas. Om det nu finns osunda tendenser inom detta yrke, så kommer vi säkerligen lättare till rätta med dessa tendenser, om boxningen får fortsätta i ljust, där den kan bli föremål för offentlig insyn. Ett förbud kommer alltså inte att medföra de reformer vi önskar, utan det kommer kanske mera att skada den sak vi vill gagna.

Därtill kommer att ett förbud skulle för stora grupper te sig oförståeligt. När vi antog upphovsmannarätten i första kammaren sade jag, att den lagstiftande församlingen bör ha klart för sig att varje lag som tillkommer måste ha stöd av en bred folkmajoritet som förstår lagens betydelse och accepterar den. Detta gäller säkert även i detta fall. Man bör nog inte instifta ett förbud i ett fall där så många är tveksamma om en sådan lagstiftnings berättigande. En lag som inte har stöd i allmänt medvetande är en »olag». Även av den anledningen tror jag att vi i detta fall måste betänka oss.

Ordföranden i utskottet har givit en god skildring av det betänkande som utskottet har tagit del av. Jag skall inte gå in på det och inte heller på hur frågan tidigare har blivit behandlad här i kammaren.

Herr Hamrin i Jönköping beklagar att idrottsrörelsen inte har gjort sig fri från boxningen utan fortfarande har samröre med den. Jag skulle tro att det beror på att idrottsrörelsens företrädare, liksom den av Kungl. Maj:t tillsatte utredningsmannen, har kommit i verklig kontakt med amatörboxningen och därmed fått en annan uppfattning om vad saken gäller än herr Hamrin och andra som nu kräver ett förbud.

Beträffande remissbehandlingen sade herr Gustafsson i Borås att riksdagen hade valt de instanser som skulle yttra sig över betänkandet. Det är inte på det sättet. Kungl. Maj:t har sänt ut sak-

kunnigbetänkandet på remiss och remissvaren håller nu på att strömma in. Det är mot den bakgrunden som utskottsmajoriteten har fattat ståndpunkt. Vi i majoriteten menar att när ett sakkunnigbetänkande på detta sätt befinner sig under remissbehandling bör riksdagen inte ta initiativ som föregriper Kungl. Maj:ts prövning både av remissvaren och av själva betänkandet. Detta är en gammal regel, som utskottsmajoriteten har hävdad att riksdagen nu skall följa. Riksdagen bör inte komma med pekpinna som om den förutsatte att Kungl. Maj:t inte kan läsa utredningsmannens betänkande och remissvaren och tyda dem i deras sammanhang.

Kravet på att riksdagen nu skall göra ett uttalande grundar sig på att utredningsmannen — såsom herr Hamrin sade, på grund av beklagliga direktiv — har kommit till ett visst resultat, och innebär att man skall föregripa den vanliga behandlingen av ett sakkunnigbetänkande. Riksdagen bör i stället liksom i andra motsvarande sammanhang invänta Kungl. Maj:ts prövning av betänkandet och remissvaren. Detta har varit huvudlinjen i utskottsmajoritetens uppfattning, och ingenting i dagens debatt har förmått mig att ändra på den uppfattningen.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Börjesson* i Falköping (cp), *Vigelsbo* (cp), *Heningsson* (s), *Bengtsson* i Landskrona (s), *Palm* (h), *Andersson* i Knäred (cp), *Börjesson* i Glömminge (cp), *Svensson* i Vä (cp), *Tobé* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp), *Magnusson* i Borås (h) och *Hamilton* (h).

Herr HAMRIN i Jönköping (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall bemöta herr Johansson i Dockered på ett par, tre punkter.

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

Herr Johansson i Dockered gav sitt inlägg en starkt personlig färgning, i det han tolkade mitt engagemang för denna sak som uttryck för att jag personligen inte skulle acceptera ett speciellt, som han uttryckte det, mänskligt beteendemönster. Jag skall kanske inte säga mycket om detta, men jag skulle bara vilja fråga, var han i ett sådant resonemang gör av all den medicinska sakkunskap, som i denna sak ligger som borgen för den uppfattning jag har i frågan.

Herr Johansson i Dockered talade om ungdomens behov av utlopp för sin aktivitetslust. Jag förstår mycket väl att det behovet finns och bör tillgodos. Men är det inte att underkänna den stora, rikt förgrenade idrottsrörelse, som vi har här i landet, med dess mångfald förnämliga, sunda idrottsgrenar, om man påstår att det inom den övriga idrottsrörelsens ram inte finns tillräckliga möjligheter att tillgodose även den ungdom som det här är fråga om.

Sedan argumenterade herr Johansson i Dockered efter en tydligen väl preparerad linje, då han gjorde gällande att ett förbud skulle komma att kringgås och att boxningssportens utövare vid ett eventuellt förbud i Sverige skulle söka sig utomlands.

Den förstnämnda invändningen, nämligen att ett förbud skulle komma att kringgås, är onekligen av det mera pikanta slaget, eftersom den direkt presumerar — något som motionärerna inte har antagit — att de människor som är knutna till boxningssporten, a priori skulle vara inställda på att sabotera eller kringgå av statsmakterna fattade beslut.

Jag tycker att det är en mycket egendomlig sak och någonting som är värt att notera. Jag skulle vilja fråga, hur ett samhälle över huvud taget skulle kunna fungera, om lagstiftarna och myndigheterna skulle kapitulera för sådana motiv. I medvetandet om att en

bestämmelse, förordning eller paragraf skulle komma att kringgås och saboteras, skulle vi alltså inte våga oss på att införa den. Jag kan inte finna att vi kan handla på det sättet.

Herr JOHANSSON i Dockered (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill säga till herr Hamrin i Jönköping, att jag personligen vet att boxningssporten har just den förmågan att dra till sig ungdomar, som kanske inte attraheras av andra idrotter, men också det att de genom tränares och aktiva ledares försorg på denna väg får med sig sådant, som bär långt ut i livet. Det är den personliga erfarenhet jag gjort i detta sammanhang.

Sedan hänvisar herr Hamrin till den medicinska sakkunskapen på detta område och frågar, om jag vägrar att tro på den — detta som ett motiv för hans ståndpunkt. Jag skulle vilja replikera och säga att om nu denna medicinska sakkunskap har kommit fram till det som herr Hamrin refererar, varför är då herr Hamrin rädd för att låta Kungl. Maj:t utan pekpinnar ifrån riksdagens sida ta del av detta och fälla ett avgörande?

Herr Hamrin insinuerar därefter att boxarna eventuellt skulle göra sig skyldiga till olagligheter, om vi införde ett förbud här, i det att de skulle uppträda i alla fall. Nu är det emellertid så, att vi har haft ett förbud och vi har också haft Allmänna boxningssällskapet. Eftersom det i detta fall gäller offentlig professionell boxning, finns det väl möjligheter att man kan kringgå ett förbud utan att det skulle bli någon nyhet för herr Hamrin. Det gjorde man på den tiden då det var förbud. Det är därför jag säger, att när denna möjlighet att kringgå förbudet genom att göra tillställningen slutet finns kvar, är det inte alls säkert, att man kommer åt det man vill komma åt i detta sammanhang, utan man trycker bara ned den profes-

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

sionella boxningen under jorden. Och då har vi inte det ljus över denna verksamhet, som vi kan ha om den är offentlig.

Herr HAMRIN i Jönköping (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara säga, att också jag hyser stora förväntningar, när det gäller Kungl. Maj:ts slutliga ställningstagande i denna fråga. På den punkten har jag över huvud taget inte yttrat mig.

Men vad jag ändå skulle finna mycket egendomligt, vore om riksdagen, när det nu erbjuds tillfälle, inte skulle kunna uttala någon mening i sakfrågan, frågan om den professionella boxningens vara eller inte vara. En sådan passivitet och neutralism från riksdagens sida tycker jag inte skulle vara klädsam.

Herr LINDAHL (s):

Herr talman! Frågan varför så många här i riksdagen och bland folket motsätter sig ett boxningsförbud skall jag försöka att besvara.

Även om vi skiftar hugg i denna debatt vill jag inledningsvis säga några uppskattande ord om boxningsfienden nr 1, herr Hamrin i Jönköping. Det finns ett uttryck inom idrottsvärlden »En hel värld älskar en fighter», som rinner mig i minnet när jag hör herr Hamrin. Dessa ord passar in på denne kämpe, som aldrig ger slaget förlorat, hur många motgångar han än lidit under årens lopp här i riksdagen.

Herr Hamrin har i år försökt att förnya sin repertoar, vilket i och för sig är berömvärt. Aptiten växer medan man äter — och nu har han också gett sig på proffsboxningen. Stämningen i riksdagskretsar skall nu i anslutning till ett aktuellt och omdiskuterat fall vara för ett förbud, tror man. »Egentligen skulle jag skicka tacktelegram till boxningsledningen», säger herr Hamrin i en tid-

ningsintervju och gonar sig uppenbarligen åt tanken att han genom ett beslut från Boxningsförbundets sida, som risikerar en ung människas syn, skall få ökat gehör för sin uppfattning här i riksdagen.

Herr Hamrin känner alltså glädje över ett enligt min och de flestas mening olyckligt beslut. Varför beklagar inte motionären det inträffade?

Den begärda utredningen om boxningssporten ligger nu på riksdagens bord, och vi borde hälsa med tillfredsställelse att detta material nu blivit tillgängligt. Men det är tydligt att utredningen inte tillfredsställer dem som till varje pris vill ha ett förbud. Därför läggs med största skyndsamhet fram en motion, i vilken man polemiserar mot utredningen samtidigt som en del för motionärerna lämpliga remissyttranden åberopas.

Herr Hamrin citerar endast de remissyttranden som går på hans linje. Inte offerar han mycket på objektivitet och nyansering, och det är helt följdriktigt att han inte låtsas om utredningsmannens i stort positiva inställning till boxningen. Inte heller för Riksidrottsförbundets yttrande finns plats i motionen. Läkare och vetenskapsmän har skilda uppfattningar, men därom svävar den i okunnighet, som endast läser motionen och lyssnar till herr Hamrin.

För den oinvigde kan det verka förkrossande, när herr Hamrin kommer släpande med stora citatsäcken, men jag skulle med samma enkla grepp kunna åberopa läkare som företräder en motsatt mening. Tycker inte en framtående journalist som herr Hamrin att det är en meningslös debattkonst att bara klippa till med passande citat, medan man omsorgsfullt förtiger andras uppfattningar? I detta sammanhang bara en enkel fråga! Har herr Hamrin aldrig hört talas om en professor vid namn Olivecrona? Är dennes uppfattning om boxningen okänd — eller opas-sande?

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

Har herr Hamrin någon sportjournalist på sin tidning? I så fall vet han att dessa ibland använder ett bildspråk som är minst sagt diskutabelt. Målade bataljskildringar och överdrifter kännetecknar tyvärr alltför ofta modern sportjournalistik. Detta gör att den enkle åskådaren ibland knappast känner igen sig när han läser om den tävling som han med egna ögon bevittnat. Därför tycker jag att citat ur boxningsreferat, som förbudsvänner ibland läser upp, inte får tas på fullt allvar.

Apropå detta, hur många boxningsmatcher har herr Hamrin, som verkar så initierad, sett? Förlåt om frågan verkar närgången, men jag anser inte att det är fel om man som riksdagsman försöker sätta sig in i de ärenden där man agerar. Så gör vi efter fattig förmåga på skilda områden. Bör inte denna goda regel gälla också beträffande den boxning, som vissa av oss till och med har för avsikt att förbjuda?

Så sent som i februari i år såg jag professionella boxningar i Göteborg. Kanske herr Hamrin också var där? Detta skulle jag i så fall inte betrakta som något nedsättande eller komprometterande. Det kan i stället tänkas att diskussionen skulle underlättas, att vi skulle ha större utsikter att förstå varann om vi så att säga talade samma språk.

Nu är det alltså meningen, om motionen bifalles, att riksdagen skall uttala sig för ett förbud mot professionell boxning. Den anmärkningsvärda åtgärden kan försvaras, säger man, ty boxningen verkar nedbrytande på nationen och på vår ungdom. Vi vill alla ungdomens bästa. En del tror att vi hjälper vår ungdom genom att följa herr Hamrin på förbudslinjen — andra tror det inte. Varför stannar herr Hamrin i så fall vid boxningen? Det finns ju så många andra farligheter i samhället, som vi genom ett förbud skulle kunna bespara vår ungdom. Men nog fordras det exceptionella förhållanden för att

vi över huvud taget skall lockas av förbudstanken. Kanske många av oss anser att detta är en i och för sig liten fråga, men det tycks ändå vara en fråga som engagerar många människor. Härordagen fick vi alla ledamöter i denna kammare ett brev, i vilket vi uppmanas förbjuda proffsboxningen. Brevet var undertecknat av bl. a. Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet samt Svenska freds- och skiljedomsföreningen. Kan det vara riktigt att dra in organisationer med detta höga internationella syfte i denna tvistefråga på hemmaplan? Har herr Lindkvist, ledamot av denna kammare och en av de ledande inom Svenska freds- och skiljedomsföreningen, verkligen ställt sig bakom detta påtryckningsmedel? Har detta ärende verkligen prövats inom ledningen för respektive organisationer? Jag låter den frågan gå vidare till herr Lindkvist.

Låt oss nu resonera på det sakliga sätt riksdagen brukar göra i andra sammanhang. Varför kommer jag i likhet med många andra att gå emot herr Hamrin? Följande fakta har för mig varit avgörande.

1) Det finns i vårt land bara sex inregistrerade professionella svenska boxare, varav fyra eller kanske fem är aktiva.

2) Svensk professionell boxning har alltid varit av blygsam omfattning, och nu har den trots — eller tack vare — friheten en starkt begränsad omfattning. Antalet aktiva har inte ökat trots att vi i Sverige under de senaste åren har haft en av världens främsta boxare.

3) Professionell boxning utövades i vårt land redan före 1920. Under alla dessa år har endast ett 40-tal svenskar uppträtt som professionella boxare. Ett förbud skulle därför vara att slå in öppna dörrar.

4) Jag befarar att proffsboxningen, som i vårt land för en blygsam tillvaro, sannolikt skulle breda ut sig i slutna klubbar och skumma lokaler, om herr

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

Hamrins tanke vunno gehör i riksdagen.

5) Är det inte bra att myndigheterna har tillfälle till insyn? Sådan finns nu, men hur skulle det bli efter ett förbud? Boxningen skulle säkert fortsätta men utan de nyttiga kontrollmöjligheter som samhället nu har. Förbudsvännerna kan, om de blir framgångsrika, ge boxningen en ny guldålder.

6) Proffsgalor i Köpenhamn, Hamburg och andra metropoler skulle stå öppna för de fem från Sverige. Ingen tror väl att vi kan hindra dem från att uppträda utomlands.

7) Man kan misstänka att den svenska publik som roas av dessa tävlingar kommer att fara till utländska arenor för att smaka på den förbjudna frukten. Det lär bli svensk invasion på en boxningsgala i Köpenhamn om någon vecka och fortsättning följer om förbudsanhängarna skulle vinna.

En vädjan: Dela inte upp oss i två grupper, dels de ädla och goda, som vill förbjuda boxningen, och dels en annan grupp, de omänskliga, som tillåter folk att boxas! Erkänn i stället att det kan råda delade meningar om hur vi bäst skall handlägga denna fråga. Jag vill för min del i första hand slå vakt om amatörboxningen, och jag vill inte någon lagstiftning gentemot de fem kvarvarande proffsboxarna.

Har aldrig herr Hamrin tvekat? Har han aldrig frågat sig, om hans taktik är den rätta? Herr Hamrin är i dag ofrivilligt boxningssportens främste reklamman. Han skapar genom sina uppmärksammade angrepp i riksdagen en extra sensation och spänning kring boxningen. De farligheter som snart kan bli förbjudna ter sig lockande — och sådant måste man se. Utifrån rena motiv har motionären skapat en oändlig publicitet omkring boxningen.

Pressen hjälper också till. Där är det rena hyckleriet med avståndstagande på ledarsidorna, medan man fyller nyhetssidorna med sentimentalt larv om

boxningen, vilket är befrämjande på lösnummerförsäljningen.

Sveriges Radio gör också vad den kan för att skapa mystik omkring boxningen. Vi minns hur företaget för ett par år sedan lyckades med konststycket att få halva nationen att stiga upp mitt i natten för att lyssna till ett boxningsreferat från en utländsk reklamsändare. Den gången ville man inte bekämpa pirater i etern!

Allt detta tillsammans: herr Hamrins insatser i riksdagen, pressens överdrifter och radions smussel skapar omkring boxningen en upphetsning och ett känslomässigt engagemang som inte på någon punkt svarar mot boxningens egentligen blygsamma ställning inom idrottsvärlden.

Av de skäl jag här anfört bör förbudskravet avvisas. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Carbell* (s), *Edlund* (h), *Ekström* i Iggesund (s), *Mellqvist* (s), *Martinsson* (s), *Eskilsson* (s) och *Allard* (s), fru *Lindekvist* (s) samt herrar *Nyström* (s), *Bengtson* i Solna (h) och *Fredriksson* (s).

Herr **HAMRIN** i Jönköping (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte låta mig förledas att ta upp de argument, som herr Lindahl här utvecklat, till en stor debatt. På det hela taget har de redan belysts i tidigare inlägg. Men herr Lindahl gav sitt anförande en personlig tillspetsning, vilket jag tycker är onödigt. Skulle vi inte kunna resonera litet mera i sak och i princip?

Herr Lindahl talade om att jag vid något tillfälle skulle ha uttryckt mig på det sättet, att jag skulle ha varit benägen att skicka ett tacktelegram till en viss boxare i ett visst läge. Jag är angelägen säga, när jag nu är inne på denna sak, att de orden aldrig har kommit från min mun. Som tidningsman har jag stor förståelse för och är medveten om att

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

missförstånd lätt kan råka uppkomma i vissa situationer, men här vill jag säga, att detta sätt att uttrycka sig är icke mitt, och det är inte heller mitt sätt att tänka i denna sak.

Herr Lindahl åberopade utredningsmannen. Jag skall be att få göra det också och jag konstaterar då, att utredningsmannen angående den företeelse vi i dag diskuterar, säger: »En expansion av den professionella boxningen är icke önskvärd.» Låt mig säga att detta är ett uttryck för en formuleringskonst, som väl nästan kan betecknas som monumental. Men en företeelse, som man alltså inte vill tillåta att expandera, har väl över huvud taget inget existensberättigande. Är det inte den slutsatsen man har rätt att dra? Hur skall för övrigt en expansion kunna förhindras, om inte samhället självt säger stopp! Eller är det herr Lindahls uppfattning att press, radio och television skall kunna tänkas komma att engagera sig i en allmän upplysningskampanj emot boxningen?

Herr Lindahl förvånade sig över att vissa ideella sammanslutningar inför debatten här i dag givit uttryck för sin mening. Herr Lindahl, är det verkligen anmärkningsvärt i en demokrati, att människor på de vägar, som erbjuder sig, säger sin mening och låter den komma öppet till uttryck?

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Johansson i Dockered påpekade, att jag sagt att riksdagen utsett remissinstanserna i fråga om boxningens skadeverkningar, alltså inte Kungl. Maj:t. Sade jag det var det en felsägning. Jag vet sedan gammalt att det alltid är Kungl. Maj:t som utser remissinstanserna för statens offentliga utredningar, men det gör inte dessa svagare, ty Kungl. Maj:t är ju inte mindre auktoritativ när det gäller att välja remissinstanser på de frågor som behandlas.

Vad jag fäster mig vid här är bl. a. att de, som talar och kämpar för boxningssporten, har uraktlåtitt att ingå i saklig kritik och sakligt bemötande av de svar som remissinstanserna har avgivit. Ingen kan väl fränkänna dessa instanser en sakkunskap som går utöver vad många andra kan besitta.

Vidare nämnde någon här professor Olivecrona. Herr talman! Man bör vara mycket försiktig i fråga om att engagera professor Olivecrona som försvarare av proffsboxningen. Vid en förfrågan hur hans ord skulle tolkas i det sammanhanget sade herr Olivecrona lakoniskt: »Jag önskar inte att min son skall bli boxare.»

Herr LINDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag är tacksam för herr Hamrins i Jönköping bestämda avståndstagande på en punkt, ty det smärtade mig när jag i en tidningsintervju såg, att herr Hamrin skulle skicka tacktelegram till advokat Sjöström i hans egenskap av boxningsledare. Jag tycker nämligen inte att det skulle vara ett värdigt sätt att diskutera denna fråga. Jag tolkade referatet så att herr Hamrin vore så fixerad av sin egen kamp att han glömde att ta hänsyn till en enskild människa. Jag noterar hans avståndstagande med stor tillfredsställelse.

Jag skulle också vilja ta upp en debatt om idrotten i de hänseenden som herr Hamrin berörde, men tiden kanske inte tillåter det i ett kort replikskifte. Om vi kunde föra ett nyanserat resonemang, skulle vi dock kunna diskutera många avarter inom idrotten. Det finns många ting på detta område, som det kan vara angeläget att belysa. Jag ger herr Hamrin obetingat rätt på en punkt: liksom andra kampbetonade idrotter kan vara farliga är också boxning farlig. Men Boxningsförbundet har såvitt jag vet tagit konsekvenserna av detta och infört obligatorisk läkarundersökning. Det är emellertid möjligt att kontrollen här kan bli bättre.

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

re — och det vill vi väl alla medverka till. Det är förbudstanken som för mig är så frånstötande.

Jag skulle egentligen inte vilja ta upp en diskussion om idrottens olycksfallsrisker, men herr Hamrins ensidiga resonemang tvingar mig att mera allsidigt belysa dessa viktiga problem. Jag skall ta upp en i hög grad aktuell fråga. Det berättades häromdagen i Svenska Dagbladet att skidkungen Jernberg var i det närmaste blind under några dagar. Läkarna hade avrått honom från att starta, men han ställde upp iförd solglasögon. Omedelbart efter starten bytte han ut solglasögonen mot en mask, men efter 8—9 kilometer tyckte han att denna var i vägen och föredrog i fortsättningen att tävla utan något som helst skydd för ögonen. Ett sådant handlande — om det nu är riktigt refererat — framstår som minst sagt anmärkningsvärt och diskutabelt — men ingen vill väl förbjuda skidtävlingar därför att en skidlöpare kan bära sig felaktigt åt.

Herr JOHANSSON i Dockered (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill till herr Gustafsson i Borås säga att jag tog upp hans uttalande om att det var riksdagen som hade valt remissinstanserna, därför att jag antog att riksdagen, om herr Gustafssons uttalande fått stå oemotsagt, skulle ha ansett sig ha skyldighet att bedöma remissvaren, vilket jag menar att Kungl. Maj:t skall ha och även har möjligheter att göra.

Herr Hamrin tyckte att riksdagen inte skall underlåta att ge Kungl. Maj:t en »peppin», eftersom remissinstanserna säger det och det. När man här i riksdagen ensidigt citerar vissa remissinstanser och på så sätt försöker få riksdagen att godta en mening, är det anledning att reagera. Kungl. Maj:t har möjligheter att ur olika synpunkter väga olika remissinstansers svar i den

här föreliggande utredningen och har säkert större möjlighet att få denna fråga sakligt bedömd, än riksdagen har med ledning av citat ur remissvaren, vilka anförts i ensidig iver att stödja en viss uppfattning.

Herr Gustafsson i Borås beklagar att vi icke går in i sakdebatt om de olika remissvaren och de citat som herr Gustafsson har anfört ur pressen. Till det vill jag säga: När man älskar får man vara försiktig med vad man säger. Man får vara försiktig även när man gör motsatsen.

Fru JOHANSSON (s):

Herr talman! Oavsett vilken uppfattning man har om boxningens vara eller icke vara, kan man inte förneka att ämnet, som få andra, är ägnat att engagera människorna — för eller mot. Den debatt, som den senaste tiden förts, har onekligen varit ganska känsloladdad. Man anlägger sportsliga, medicinska, humanitära m. fl. synpunkter som motivering för sitt ställningstagande.

Jag har — som det heter — ett förflutet i denna fråga. Jag har varje gång motioner väckts i ämnet, vare sig det gällt utredningar om boxningssportens skadeverkningar eller frågan om statsanslag till boxningssporten, lämnat mitt stöd åt motionärerna. Jag har ingen anledning att i dag bryta mot denna tradition, snarare tvärtom. Jag är i dag mera övertygad än någonsin tidigare att — särskilt beträffande professionell boxning — ett förbud bör införas.

Det är intressant att läsa protokollen från tidigare år då denna fråga har diskuterats i riksdagen. I anledning av det utlåtande som avlämnades redan 1924 har jag frågat mig om vi skall uttala oss likadant i dag som vi gjorde 1924. Då gick man emot ett allmänt förbud, »såframt det ej kunde visas grundad anledning till antagande att dylika tillställningar vore förbundna med verklig fara för de däri deltagandes liv och häl-

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

sa eller ock genom sin beskaffenhet verkade synbarligen upphetsande eller förråande på utövare och åskådare.»

Jag vill också gärna citera några ord som statsrådet Mossberg anförde i debatten 1946 och som jag tycker är mycket aktuella även i dag: »Den professionella boxningen måste anses som en sport av låg idrottslig valör och är väl närmast att betrakta som en art av artistuppträdande under brutala former. Det torde vara en ganska utbredd uppfattning, att den professionella boxningen är en mindre lämplig företeelse, och många medborgare äro i likhet med interpellanten av den uppfattningen, att professionell boxning borde förbjudas.»

Trots de välvilliga uttalanden och skrivelser som gjorts i denna fråga har man dock avstått från att lagstifta om förbud.

I dag skriver vi mars 1962. Det har blåst många vindar sedan riksdagens ställningstagande 1924 och interpellationsdebatten 1946. Vi har nu ett längre perspektiv. Kan man i dag med sanning säga att boxningen inte är förbunden med verklig fara för de deltagandes liv och lem? Kan man på allvar förneka att de professionella boxningarna är av sådan beskaffenhet att de verkar synbarligen upphetsande eller förråande? Jag tror knappast det. Med detta vill jag inte ha sagt annat än att det kanske i annat sammanhang kan vara lämpligt att se närmare på avarter inom vissa andra sportgrenar. Men i dag behandlar vi boxningen.

Ovannämnda synpunkter i fråga om boxningen, som i och för sig är mycket beaktansvärda, har dock inte varit de mest avgörande för mitt ställningstagande. Om en boxare vill riskera livet för att få chansen att kanske efter bataljen stå som segrare, så må det vara hans sak, kan man säga. Emellertid är det, om han blir nedslagen och kanske invalidiserad, inte bara en personlig fråga för honom utan också en samhällsfråga. Det mest vedervärdiga är dock

all den upphaussning som skickliga reklamakare lyckas mobilisera omkring matchen. Det är inte bara boxarna som skall skaffa sig ett levebröd. Det är många andra, ingen nämnd och ingen glömd.

Såväl segraren som den förlorande parten skall tillförsäkras våldsamt uppskruvad gager. Segraren får dessutom ta emot folkets jubel. En ny stjärna har uppstått. Det är fröjd och gamman bland publiken. Men någonstans bakom kulisserna har vi den fallne motståndaren, som, bildligt talat, håller på att slicka såren. Med benäget bistånd av läkare får han den vård som han i regel är i stort behov av.

Vi får i våra dagar bevittna stora och revolutionerande framsteg på vetenskapens och forskningens område. Våra professorer och läkare kommer efter flera års forskning, under oändliga ansträngningar, fram till resultat som ger lidande människor nytt hopp. Vetenskapsmännens forskningsresultat ställes i mänsklighetens tjänst. Dessa prestationer ägnas givetvis en viss uppmärksamhet, men det räcker i regel med en rimligt tilltagen artikel i pressen. Vad som sker stort, sker tyst. Men för en boxningsmatch, t. ex. i Amerika, förslår en halvsida i våra tidningar inte långt. Nej, sida upp och sida ner skall världshändelsen ropas ut. Detta senare är — så att säga — mera säljbart. I den mån man har möjlighet att i dämpande riktning påverka den stjärnkult, som nu råder, bör man inte lämna någon möda ospard. Jag anser det vara sunt och nödvändigt att reagera mot dylika tendenser.

Det är dessa synpunkter, herr talman, som gör att jag härmed vill yrka bifall till den reservation som är fogad till första lagutskottets utlåtande nr 12.

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Johansson i Dockered sade att jag skulle vara försiktig

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

när jag citerade pressen. Det är nog så sant som det är sagt. Men jag har verkligen i det anförande jag förut hållit inte gjort ett och annat citat av vad som stått i pressen, ty jag har inte bara läst i utlåtandet utan jag har haft tillfälle att i original läsa vad medicinalstyrelsen, socialstyrelsen, Läkarsällskapet samt medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund sagt i detta ämne. Jag har tagit mycket starkt intryck av dessa remissutlåtanden. Herr Johansson, jag varken hatar eller älskar i detta fallet. Jag har försökt bilda mig ett omdöme i frågan och det har gått i samma riktning som uttalandena i remissutlåtandena. Jag kan inte hjälpa det. Något annat har helt enkelt inte varit möjligt för mig.

Herr ÖSTRAND (s):

Herr talman! Det skulle vara intressant att gå ytterligare in i närkamp mot reservanterna när de påstår att boxningen i särskilt hög grad skulle avvika från många andra arter av idrott som utövas i detta land och att den skulle vara bloddrypande och på alla sätt farlig. Motionärerna och reservanterna vill få ett förbud mot den professionella boxningen. Det är väl att använda sig av en ganska enkel slutledningskonst, när en viss grupp medborgare kräver ett förbud mot professionell boxning därför att den enligt dess förmenande är mindre tilltalande.

Vi kommer här in på en fråga av stor principiell betydelse. Att det är trist och otrevligt med förbud kan väl knappast råda några delade meningar om. Det torde också den kraftiga reaktion, som i olika sammanhang kommer till uttryck mot förbud och inskränkningar av olika slag, visa. Förbud torde för stora medborgargrupper i detta land inte framstå såsom av behovet påkallade.

Ett förbud på ett område som detta, där det råder stora meningsskiljaktigheter, skulle den motsatta gruppen ha mycket svårt att förstå. Det torde vara

synnerligen angeläget för oss alla att iakta den allra största försiktighet och återhållsamhet i kraven på förbud av olika slag och att visa tolerans på olika områden.

Jag vädjar till kammarens ledamöter att bemöda sig om att se denna fråga i dess rätta proportioner och koppla bort det affektbetonade känslotänkande som man lätt hamnar i när det gäller en fråga av denna karaktär.

Då frågan om förbud mot professionell boxning för övrigt helt nyligen lagts under Kungl. Maj:ts prövning — jag kan tillägga att trycksvärtan knappt har hunnit torka på remisshandlingarna — finns det väl ingen anledning för riksdagen att ta ett initiativ i denna fråga nu. Detta är också skälet till att första lagutskottets majoritet hemställt om avslag på de föreliggande motionerna.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr andre vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

Fru BOMAN (h):

Herr talman! Under den debatt, som här förts, har man kunnat göra den iakttagelsen att det inte finns något större intresse för den fråga det gäller. Vid debattens början var det ganska rörligt i kammaren med allmänt förekommande samtal mellan ledamöterna, så att herr talmannen t. o. m. med sin klubba fick försöka återkalla dem till ordningen. Nu i debattens slutskede har en stor del av kammarens ledamöter avlägsnat sig för att äta lunch. Där emellan har de kammarkamrater, som tagit aktiv del i debatten, försökt att var och en från sina utgångspunkter belysa frågan, och man har därvid fått det intrycket att alla har ansett — vilka utgångspunkter de än haft — att problemet är allvarligt. Jag tror också att det kan fastslås att så är förhållandet.

Jag blev emellertid litet beklämd när

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

det i debatten fördes in det argumentet att ett förbud bara skulle gälla fem, sex personer. Antalet har ingen betydelse i detta sammanhang. Även om det bara gäller en eller två personer, så är det i alla fall för många, därest boxningen kan bevisas leda till faror. Därtill kommer ju boxningens inflytande i påverkande riktning.

Innan jag deklarerar hur jag personligen ser på frågan skulle jag vilja bemöta ytterligare ett par uttalanden i dagens debatt. Min vän Robert Johansson i Dockered kom bl. a. in på den allvarliga situationen i fråga om vår ungdom och de viktiga uppgifter som möter ungdomsvården, och han var fylld av hänförelse och tacksamhet för vad som göres på detta område. Det är han inte ensam om, utan i detta tack vill vi alla instämma. Men sedan skiljer sig herr Johanssons och mina uppfattningar. Herr Johansson säger att många ungdomar finner i boxningssporten en sympatisk form av utlopp för sin aktivitet. Ja, herr Johansson, det finns många andra för ungdomarna sympatiska former av detta slag, som vi vuxna vilka vill försöka vägleda ungdomen och ge dem ideal och mål inte kan begagna oss av. För var och en som i sitt hjärta har en önskan att hjälpa ungdomarna och arbeta för deras bästa är det angeläget med gott föredöme i fråga om motiv och målsättningar, och jag tror knappast att boxningsmentaliteten kan inrymmas i detta. Man botar inte hat med hat. En slagen människa botar inte sina skador genom att själv slåss. Det behövs andra medel för att läka dem.

Vidare sade herr Johansson en sak som gjorde att jag hajade till. Han ifrågasatte det rättmätiga i att riksdagen uttalar sig i en fråga som befinner sig på remiss och till vilken Kungl. Maj:t ännu inte tagit ställning. Riksdagen borde inte i sådana fall använda pekpinnen. Jag tycker, herr Johansson, att det innebär väl stor följsamhet, om man inte skulle våga skicka med en

hälsning till Kungl. Maj:t, därest man ansåg det riktigt. Det är dessutom ett tillvägagångssätt som vi rätt ofta använt här i riksdagen i vårt legitima intresse att så fort som möjligt komma till rätta med olika förhållanden. Både i utskotten och i kamrarna har vi arbetat på det sättet. Även i ett ärende som befinner sig under utredning kan det vara önskvärt att skicka med en hälsning till Kungl. Maj:t för att Kungl. Maj:t därav skall kunna dra vissa slutsatser och få hjälp i sitt ställningstagande.

Där skall jag lämna herr Johansson. Vi har inte samma uppfattning i denna fråga. Det kan jag endast beklaga. Jag hoppas att herr Johansson så småningom kommer till en annan åsikt. Han är emellertid inte ensam om sin nuvarande. En del andra talare har också menat att vi alla, som inte har varit med om en boxningsmatch, ser ensidigt på saken. Pressen matar oss emellertid med så pass utförliga referat att man inte behöver sitta i närheten av ringen för att få klarhet om vad som försigår där. Jag tror att vi alla efter bästa förmåga försökt sätta oss in i vad saken gäller.

Herr Lindahl sade också något om det ensidiga refererandet ur remissuttalandena, vilket han tog nästan som en anmärkning mot någon tidigare talare. Jag fäste mig dock vid att när dessa remissuttalanden förelåg, slog radion upp saken i dagsnyheterna lika ensidigt. Det var en sensation att sådana auktoriteter som läkarförbundet, medicinalstyrelsen och socialstyrelsen hade intagit denna ställning. Likaså slog dagspressen upp händelsen med stora rubriker. Man kan inte anklaga dem som i detta har sökt stöd för sin uppfattning i dag. Nyheten gavs åt alla svenskar, antingen de var riksdagsmän eller inte.

Jag skall mycket kort deklarerar hur jag själv ser på denna fråga. Fru Gärde Widemar, utskottets ärade ordförande, snuddade faktiskt i sitt anförande vid

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

det som för mig är avgörande, när hon sade att boxningen borde höra en sedan länge förgången tid till. Det är också min uppfattning. Boxning är inte en sport som hör hemma i vår tids samhälle.

Vi försöker komma till rätta med våra internationella problem genom att lära känna varandra och diskutera med varandra. Vi har Förenta Nationerna som strävar att säkra fred och samförstånd mellan länderna för att var och en utan handgripligheter skall kunna ordna sin tillvaro. I vårt eget land försöker vi i undervisningsanstalter och överallt där vi har ungdomar om hand att hjälpa dem att förstå varandra över alla skrankor och meningsskiljaktigheter och att bli toleranta och vidsynta. Man tar inte till nävrätten i dag. Då tycker jag inte heller att det finns anledning att lägga så mycken övertygande kraft i argumentet att denna sport skulle vara så utomordentlig när det gäller att fostra vår ungdom, som därigenom får lära sig självförsvarets ädla konst. Vi försvarar oss inte på det sättet numera. Vi skall lära oss att umgås med varandra på ett hyfsat sätt.

Friheten har spelat en mycket stor roll i dagens debatt. Frihetsbegreppet börjar emellertid förlora sitt värde sedan vi har varit med om så många frihetsberövanden på områden där riskerna för det personliga intresset och handlandet är långt mindre än på det område varom det nu är fråga. Debatten i dag har därför förvånat mig, när jag har tänkt på hur åtskilliga kammarkamrater har gått mycket långt i krav på frihetsberövande åtgärder i andra sammanhang, där farorna har varit ofantligt mycket mindre.

Vi bor dessutom i ett lagbundet samhälle, där vi alltid har bud och förbud för att upprätthålla ordningen och se till att den ena människan inte träder den andra för när. Måste vi tillgripa ett förbud för att få ordning även på denna fråga, kan jag inte inse att det

är till någon skada. Det måste tvärtom bli till gagn.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr JOHANSSON i Dockered (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill särskilt tacka fru Boman för att hon hyser så stor omtanke om min framtid. Jag är glad för vad hon sade i det avseendet och tolkar det absolut på riktigt sätt. Men jag anser att jag med lika stor rätt som hon kan beklaga att vi inte i denna fråga befinner oss på samma linje.

Om man är intresserad av ungdomen och dess fostran, bör man inte isolera sig, även om det gäller en attityd som man inte kan förstå. Jag vill inte fråga fru Boman hur många boxningsmatcher som hon har sett eller hur många boxningsklubbar som hon har besökt eller vilken kontakt som hon över huvud taget haft med boxningsrörelsen, men jag vill framhålla att det är nödvändigt att närmare studera förhållandena för att veta vad man härvidlag talar om. Problemet är inte så enkelt att det bara är fråga om vilka som vill slåss och vilka som inte vill göra det. Det är, fru Boman, väsentligt svårare att ta ställning till den sak det här gäller.

Om tiden tillåter, herr talman, ber jag att få citera utredningsmannen. Han redogör för en tendens hos ungdomen att bli liknöjd och loj och inte vilja kämpa på samma sätt som tidigare. I det sammanhanget skriver han:

»Det är säkerligen ej alls betydelsefullt om en sådan inträffar och om idrottsrörelsens samlande och idealbildande förmåga tonar av. I en tid fylld av sådana kritiska förändringar torde förbud och regleringar kunna medföra risker för stora olägenheter trots att ett förbud kanske kan se 'finare' ut för ett ytligt betraktelsesätt. Vissa människor i dagens samhälle tycks kanske vara mer beroende än förr av en 'fin' yta,

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

att allt ser välordnat, snyggt och komplikationsfritt ut, vilket inger vederbörande en känsla av säkerhet, trygghet, elegans etc. För sådana kan boxningssporten givetvis komma att framstå som någonting obehagligt, primitivt, hotande etc.»

Längre ned fortsätter han:

»En faktor av betydelse här är emellertid att allvarliga olägenheter och antisociala tendenser kan spela friare just p. g. a. att det ser 'fint' ut på en yta. Boxningssporten medför obestridliga risker och nackdelar, vilket kan värderas på olika sätt, men man bör ej glömma att sporten negligerar sin yta delvis, vilket kan antyda att det kanske står bättre till under densamma än vad man i förstone är benägen att tro.»

Detta säger alltså utredningsmannen, som verkligen har studerat problemet.

Fru BOMAN (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan i korthet säga att hur man än försöker försvara boxningen står dock det faktum kvar att denna sportgren går ut på att skada motparten. Det kan jag inte se något försvarbart i.

Herr EKSTRÖM i Björkvik (s):

Herr talman! Jag har faktiskt allvarligt övervägt att stryka mig från talarlistan, eftersom jag mycket väl vet att kammarens ledamöter önskar få en votering i ärendet mycket snabbt, men i stället har jag valt att begränsa vad jag här kommer att säga till bara några få meningar, vilka då kan betraktas som en personlig deklaration varför jag anslutit mig till utskottets linje. Jag skall med andra ord försöka få mitt anförande att gå bara en treminutersrond.

Jag skall inte polemisera mot dem som anser boxningssporten oacceptabel i vårt land därför att boxningen, som man säger, syftar till att slå ned motståndaren och tillintetgöra honom. Jag anser det vara fullständigt meningslöst

att använda tiden till motargumentation, eftersom man på den sidan tycks ha en så starkt känslomättad aversion mot boxningen att den tid som skulle åtgå för motargumenteringen kan betraktas som bortkastad.

Enligt min mening har denna fråga fått alltför stora proportioner. Man har talat och skrivit om proffsboxningen nästan som om halva svenska folket skulle vara engagerat i densamma. Men jag upprepar vad som tidigare sagts, det är bara ett 40-tal personer som under årens lopp har varit verksamma som professionella boxare, och för närvarande är antalet sex. De är anslutna till EBU, där de är underkastade den europeiska unionens regler och kontroll. Unionen har rätt att vägra okvalificerade och otränade boxare att uppträda och kan också dra in utfärdade licenser. Boxarna står sålunda helt under EBU:s kontroll. Jag har sett frågan mot den bakgrunden, när jag haft att ta ställning till detta ärende. Jag menar att ett förbud här skulle vara att använda större våld än nöden kräver.

Jag har också sagt mig att ingen boxare, amatör eller professionell, någonsin har tvingats upp i ringen. Ingen har tvingat dem att bli boxare. Inte heller har de tusentals människor som ser på boxningsmatcher tvingats härtill. De går frivilligt. Även om andra inte tillmäter den saken någon betydelse, så har den i varje fall för mig varit betydelsefull, när jag har tagit ställning.

Jag har sålunda inte kunnat biträda förbudslinjen. Riksdagen har begärt en utredning om boxningen, och den utredningen har remissbehandlats i vanlig ordning. Remissvaren har dock kommit in så nära in på riksdagsbehandlingen att Kungl. Maj:t omöjligen har kunnat ta ställning till frågan, och därför har jag velat avvakta Kungl. Maj:ts prövning av detta ärende. Det är detta som legat bakom mitt ställningstagan-

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

de, när jag har biträtt utskottsmajoritetens förslag.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LINDKVIST (s):

Herr talman! Vi befinner oss nu i slutfasen av debatten om förbud mot professionell boxning, där det har ratts upp argument för och emot. Jag skall därför nöja mig med några korta reflexioner.

Jag förstår fuller väl att många människor inte tycker om boxning. Det finns ju också många andra idrottsgrenar som har sina motståndare. Boxningen skiljer sig i några väsentliga avseenden från andra idrottsgrenar. Den är hårdare, kraftfullare och även något brutalare. Att slå fast den saken innebär emellertid inte att jag personligen är motståndare till utövandet av boxningssport. Men det finns alltför många som hämtar sin motvilja mot boxningen enbart från tidningsspalterna. Det tror jag har illustrerats på ett alldeles särskilt sätt av fru Bomans inlägg här i kammaren. Jag kan förstå att sporten ter sig avskräckande, när man får se stort uppslagna bildserier med varje moment av en knockad boxare uppmärksammat i detalj. Men räcker det verkligen att helt och reservationslöst — ibland verkar det nästan viljelöst — låta sig övertygas av innehållet i dagstidningarna?

Boxningen är definitivt ett område, där man inte kan läsa in någon auktoriserad uppfattning om huruvida sporten är lämplig eller olämplig för Sveriges ungdom. Men därför behöver man inte — som fru Boman tydligen tror — själv uppträda i en ring och kämpa för att få erfarenheter. Bakom pojknarnas framträdande i boxningsringen ligger dock lång och ihärdig träning och timalts uppoffrande insatser av såväl ledare som aktiva.

När vi i olika sammanhang har diskuterat boxningen, har man ofta tagit

lämpliga urklipp ur dagstidningarna för att därmed bygga under sin egen uppfattning. För dem som sitter hemma i sin bekväma fåtölj och reservationslöst suger upp vad dagstidningarna skriver, skall jag be att få läsa upp ett kort avsnitt av ett referat i Dagens Nyheter för den 22 januari 1962. Där står: »Den unge mannen var nere tre gånger. Diskussionen på läktaren gällde om han möjligen fick en hjärnskakning redan första gången. Efter det han fallit tredje gången kom en läkare inrusande. Den andre unge mannen segnade plötsligt ned och blev liggande och föredde sådana tecken på illamående som brukar hänga ihop med hjärnskakning.»

Det är kanske någon som tror att detta handlar om en boxningsmatch — det är möjligt att man skulle kunna hämta något motsvarande där. Men det här referatet är från en ishockeymatch på Isstadion i Stockholm mellan AIK och Djurgården. Jag har inte efter detta referat hört någon som kommit på idén att skria om förbud mot ishockey.

Herr Lindahl är jag skyldig ett svar på den fråga han ställde till mig i sitt anförande tidigare i debatten. Han frågade om Svenska freds- och skiljedomsförbundets engagemang i ett protestuttalande som har tillställts samtliga riksdagsmän. Det är inte alltför ofta denna förnämliga organisation gör sig påmind i Sveriges riksdag. När det nu sker är det kanske i ett inte alltför väl valt sammanhang. Sanningen är nämligen den att frågan om proffsboxningsförbud — eller om statsanslag skall tilldelas amatörboxningen — ligger en bra bit vid sidan om freds- och skiljedomsförbundets egentliga arbetsuppgifter. Sedan är det givet att i denna organisations ledning finns företrädare för de båda riktningar som i dag argumenterar om och mot boxningssporten.

Vi skall emellertid denna gång skriva Svenska freds- och skiljedomsförbundets protestmedverkan på misstagens

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

konto. Frågan har inte föredragits i vare sig arbetsutskott eller styrelse, utan har, som jag förmodar, expedierats som ett rutinärende. Jag har i dag på morgonen haft kontakt med några kolleger i styrelsen, och ingen hade någon som helst förhandsinformation om det aktuella uttalandet. Det överensstämmer däremot med ordförandens uppfattning, varför hela aktstycket har sin förankring hos denne som enskild person. Det är säkert ingen i Svenska freds- och skiljedomsföreningen som tror att denna form av idrottsutövning utgör någon potentiell krigsfara.

Jag kan, herr talman, således mycket väl förstå, som jag sade inledningsvis, att det finns åtskilliga som inte tycker om boxning. Men därifrån till ett förbud är det en hel avgrund — det är två olika världar som inte bör få någon beröring med varandra. Ingen annan idrott har genomgått en sådan humanisering som boxningssporten. Man får inte begå det misstaget att tro — det har framskyttat i några anföranden här i dag — att det förgångna inom boxningssporten alljämt är aktuellt. Här har redan nämnts alla de omfattande skyddsåtgärder som dagens boxarvärld omger sig med. Man kan inte komma med ett pekfinger från myndigheterna om hur denna humanisering skall gå till — den måste växa fram inom sporten själv. Det gör den också, och vi bör vara tacksamma för alla de många hän-givna ledare, som tar ett drygt och ofta oavlönat ansvar för den del av landets idrottsungdom som har intresse för boxningssporten.

Jag tycker också att riksdagen bör vara ytterligt försiktig, när förbudsanhängarna nu är på alerten. Förbud mot dåliga filmer, förbud mot pornografiska tidskrifter och nu förbud mot proffsboxning — det börjar bli litet väl mycket av tilltron till den statliga förbudsstämpeln, även om upphovsmännen kommer från kretsar där liberalismen tidigare har framträtt med oändligt hö-

ga frihetsideal. I en demokrati som vår skall det till starkare skäl för förbud än att man rent fysiskt tycker illa om en sak. Vi skiljer oss från reservanterna därigenom att vi tilltror våra medborgare att påverkas, engagera sig, ta ställning och ansvar i kraft av den upplysningsverksamhet som vi alla är med om att bedriva.

Jag har således, herr talman, all aktning och respekt för dem som inte tycker om boxning, men jag kan inte acceptera deras uppfattning i denna fråga. Jag tycker att det skulle vara närmast genant för Sveriges riksdag om vi gick i den fälla som förbudsgruppen har gillrat här i dag.

Herr förste vice talmannen övertog ånyo ledningen av förhandlingarna.

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! Serien av argument för och emot boxningen är väl i stort sett genomgången, och jag skall inte ta många minuter på mig. Jag vill bara säga att jag naturligtvis har den allra största respekt för medicinalstyrelsen och för läkarnas iakttagelser och uttalanden beträffande boxningssporten. Men jag är inte säker på att man får dra de slutsatser som man på många håll har gjort av deras uttalanden. Nästan varje dag matas man i tidningarna med besked från läkare om hur cigarettretning framkallar lugncancer. Jag blir ofta påmind genom tidningarna och på annat sätt om att spritmissbruk kan leda till personliga tragedier och till familjetragedier. I det första fallet har kända läkare klart sagt ifrån att det finns ett samband, och i det andra fallet behöver man väl inte några läkaruttalanden för att se att tragedien är ett faktum.

Kvantitativt är ju dessa problem väsentligt större, men varför kommer man inte på den tanken att föra in förbud här? Nej, man vet att detta inte löser problemen. Man vet att man måste gå

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

andra vägar för att få bort de riskmoment som här finns.

Varför tror man att en förbudslinje skulle kunna lösa det problem som bildar bakgrunden till den aktuella framstötten? Det är klarlagt av flera talare att ett förbud inte skulle lösa detta problem. Jag behöver inte upprepa vad de har sagt.

Till sist, herr talman, vägrar jag att acceptera påståendet att en ung pojke, när han går upp i ringen, skulle ha för avsikt att skada sin motståndare. Jag behöver inte heller närmare gå in på detta, emedan jag här är föregången av herr Johansson i Dockered. Det centrala är här för mig att förbundslinjen inte löser dessa frågor, och därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr EDLUND (h):

Herr talman! Jag ber att få uttala ett beklagande över sättet för denna frågas behandling. Att ta upp frågan som ensamt ärende på ett särskilt arbetsplenium anser jag vara att ägna den alltför stor uppmärksamhet, och detta om något är väl — som herr Lindahl sade — ett gott handtag åt alla reklamkare.

Men — vad värre är — den stundande voteringen kommer troligen att ge ett mycket missvisande resultat beträffande kammarrens verkliga inställning till frågan. Som alla vet är ett mycket stort antal av kammarrens ledamöter förhindrade att i dag vara närvarande och delta i voteringen. Jag har fått ett klart bevis för detta, sedan jag i förmiddags fick ett meddelande från mitt partis kvittningsman, herr Stiernstedt, om att han drabbats av en hjärtåkomma och måste införas på karolinska sjukhuset. Jag fick i uppdrag att försöka få honom, som är anhängare till utskottets mening, kvittad mot en anhängare till reservationen.

Det normala i sådana fall är ju att kvitta utskottsanhängare mot anhängare till reservationen. Jag har emellertid

funnit detta vara helt omöjligt. Och inte nog med det: de ordinarie kvittningsmännen har i stor utsträckning måst kvitta utskottsanhängare mot utskottsanhängare.

I detta fall har det visat sig att det är som det alltid brukar vara när det gäller ett förbud av ett eller annat slag: förbudsanhängarna är känslomässigt hårt engagerade, ofta så att det gränsar till fanatism, medan förbudsmotståndarna oftast är mer eller mindre likgiltiga till frågan och antagligen kommer så att vara till dess ett eventuellt förbud blir ett faktum.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp):

Herr talman! Då talarlistan nu är genomgången skulle jag bara med några få ord vilja avsluta debatten.

Jag tycker det är beklagligt att man här jämför de skador som uppstår under utövandet av boxningssporten med de skador som kan uppkomma inom andra idrottsgrenar. Det är alltid sorgligt när olyckshändelser inträffar, var det än sker, men då det inträffar olyckor inom andra idrottsgrenar är det fråga om verkliga olyckshändelser. I boxningen är det, genom att den har som syfte att skada motståndaren, normalt att sådana olyckshändelser sker.

Jag tycker att vi skall skydda vår ungdom för att under amatörboxning och även under professionell boxning utsättas för hjärnskador.

Läkarundersökningar som gjorts visar att varje boxare får skador på hjärnan, antingen direkta organiska hjärnskador eller också psykiska skador, och de går inte att reparera. Många gånger kan man konstatera att vederbörande har bestående skador, men dessutom finns det skador som inte går att avläsa med de metoder som används av läkarna. Det är vetenskapligt bevisat att varje knockout leder till en hjärnskakning för den boxare som drabbas

Förbud mot professionella boxningstävlingar, m. m.

av den. Men även när det gäller boxare som inte slås ned genom knockout utan förlorar på poäng har man visat, att så gott som varje slag mot huvudet åstadkommer en skakning av hjärnan som medför risk för att hjärnan blir skadad. Efter upprepade matcher har dessa skador ofta förstörats så att det blir ett bestående men.

Skall vi inte skydda våra ungdomar för en sådan »sport»? Det är ingen riktig sport. Jag vill inte säga att det är slagsmål, men det är en uppvisning i brutalitet och misshandel som jag tycker vi borde hålla oss för goda att medverka i.

Då det gäller sådana här saker borde läkarvetenskapen få säga det avgörande ordet. Det är bara den som kan avgöra i vad mån sporten är hälsovådlig eller inte. Bara den omständigheten att man tillsätter en utredningsman för att undersöka »boxningssportens skadeverkningar» visar väl att det inte är fråga om en vanlig sport. För vilken annan sport tillsätter man en utredningsman som skall undersöka skadeverkningarna av sporten?

Herr LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag förmodar att fru Gärde Widemar avsåg den del av mitt anförande, där jag läste upp ett referat från en ishockeymatch på Isstadion här i Stockholm. Jag tror emellertid att fru Gärde Widemar lyssnade illa, ty jag pekade på risken av att man lät läsa in sig som expert i idrottsfrågor utan att studera vad som ligger bakom idrottsmännens uppträdande på respektive arenor. Den som tog del av ifrågasvarande referat skulle i konsekvens med vad fru Gärde Widemar säger också vara motståndare till ishockeyn — det var detta jag ville framhålla i mitt anförande.

Det är omöjligt att bli överens med fru Gärde Widemar därest hon utan vidare, när hon hänvisar till sakkun-

skapen, kopplar av den statlige utredningsmannen och åberopar annan medicinsk sakkunskap. Vet inte fru Gärde Widemar att det finns olika läkarutlåtanden rörande boxningen? Det finns material, om man vill avgöra, vilken av sidorna man skall satsa på. Jag upprepar den rekommendation jag gjorde i mitt anförande, att man begagnar sig av den möjlighet som står till buds att studera vad som sker bakom idrottsarenan för att försöka få en sakkunnig uppfattning om hur idrottsmännen går till väga när de förbereder sig för sin idrottsutövning.

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp):

Herr talman! Jag hänsyftade inte alls uteslutande på ishockey, utan jag avsåg samtliga inlägg som gjorts, för att jämställa boxning med annan sport, bl. a. skidåkning. Fortfarande hävdar jag att varken ishockey eller skidåkning syftar till att skada. Jag är inte motståndare till någon riktig sport men däremot till en sport som boxningen, som innebär misshandel och som syftar till att skada.

Jag har tagit del av den sakkunskap som utredningsmannen åberopar — alltså de läkare som yttrat sig under utredningen — och jag har inte använt någon annan sakkunskap än den som är återgiven i betänkandet.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hamrin i Jönköping begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 12, röstar

Ja;

Interpellation ang. vård i enskilda hem av ungdomar som eljest skulle ha intagits på ungdomsvårdsskola

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen av herr Arvidson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Hamrin i Jönköping begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 123 ja och 54 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 7

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN yttrade:

Angående plena under sista veckan i mars får jag meddela, att sammanträden avses skola hållas tisdagen den 27 mars klockan 16.00 (bordläggningsplenium), onsdagen den 28 mars kl. 10.00 (arbetsplenium: bostadsförsörjningen m. m.; ej fortsättning på kvällen), samt fredagen den 30 mars kl. 11.00 (arbetsplenium: nionde huvudtiteln, småbrukarstödet m. m.; ej fortsättning på kvällen).

§ 8

Interpellation ang. vård i enskilda hem av ungdomar som eljest skulle ha intagits på ungdomsvårdsskola

Ordet lämnades på begäran till

Herr ENSKOG (fp), som yttrade:

Herr talman! Brottsligheten i Sverige har under 1950-talet stadigt ökat. Enligt tillgänglig statistik har den rela-

tiva brottsligheten ökat med mer än 60 procent under åren 1950—1959. Den synes också ha antagit svårare karaktär. Antalet rån har exempelvis mer än fördubblats och våldtäktsbrotten har ökat med mer än 50 procent. Ungdomsbrottsligheten har ökat kraftigt — man kan räkna med i det närmaste en fördubbling under den senaste femårsperioden jämfört med den första under 1950-talet. Om orsakerna till den kraftiga ökningen råder delade meningar. Till en viss del torde brister i samhällets sätt att taga hand om de ungdomar, som gjort sig skyldiga till brott, vara orsaken till återfall.

Enligt § 36 i barnavårdslagen bör den som omhändertagits för samhällsvård i första hand beredas vård i enskilt hem. Anstaltsvård bör som regel inte tillgripas om lämpligt fosterhem står till buds och betryggande uppsikt över den omhändertagne kan ske där. Att fostran i ungdomsvårdsskola inte bör tillgripas annat än som en sista utväg torde vara en allmän uppfattning. Detta bestyrks också av en inom socialstyrelsen nyligen verkställd utredning, som visar att av de manliga elever, som den 1 januari 1951 var intagna på ungdomsvårdsskolor och som varit slutligt utskrivna 4—5 år inte mindre än 73 procent efter utskrivningen dömts för straffregisterbrott. Antalet brott, som ungdomsvårdsskolelever begår under permissioner eller villkorlig utskrivning samt under rymningar måste också anses oroande.

I Västerås har under de senaste åren gjorts försök att med olika åtgärder minska ungdomsbrottsligheten. Bl. a. har barnavårdsnämnden och kriminalpolisen givits ökade resurser och ett intimt samarbete har etablerats dem emellan för att spåra upp och omhändertaga ungdom som kommit på glid. Man har vidare ordnat familjevård för sådana ungdomar, som normalt skulle ha tagits in på ungdomsvårdsskolor,

d. v. s. sådana som omhändertagits enligt § 25 b i barnavårdslagen, och detta och andra åtgärder har givit ett mycket gott resultat.

Sjutton ungdomar, som eljest skulle ha omhändertagits på ungdomsvårdsskola, har överlämnats till fostran i enskilda hem. Av dessa ungdomar har två senare överförts till ungdomsvårdsskolor. Antalet efter framställning av barnavårdsnämnden vid årets slut på ungdomsvårdsskola intagna har nedgått från 20 år 1959 till 13 år 1960 och 4 år 1961.

De åtgärder, som ovan relateras och som tillsammans med åtgärder från rådhusrätten m. fl. går under namnet »kontrollgrupp Västerås», har hittills visat att det går att på denna väg minska ungdomsbrottsligheten. Man kan då fråga sig varför inte sådana åtgärder vidtages på många andra håll. En av anledningarna torde vara att vården av eleverna på ungdomsvårdsskolorna bekostas av staten medan kommunerna själva får stå för kostnaderna i fosterhem i de fall de inte ordnats av ungdomsvårdsskolorna. En annan anledning torde vara att anskaffandet av fosterhem och tillsynen av dessa hem för svårare fall kräver specialutbildad personal.

Med anledning av ovanstående anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande frågor:

1. Vill herr statsrådet som en väg att minska ungdomsbrottsligheten medverka till att staten lämna bidrag till de kommuner, som själva ordnar fosterhem i enskilda familjer för ungdomar som annars skulle ha intagits på ungdomsvårdsskola?

2. Vill herr statsrådet medverka till att barnavårdskonsulenterna på länsstyrelserna får sådana resurser, att de kan medverka till anskaffandet av fosterhem av ovan nämnt slag och att de kan utöva fortlöpande tillsyn av dessa fosterhem?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Interpellation ang. försvarsledningens lokalisering

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANTONSSON (cp), som yttrade:

Herr talman! Under intryck av den oroande militärpolitiska utvecklingen i världen har vår totalförsvarsberedskap och främst den militära beredskapen under de senaste månaderna ställts under debatt i skilda sammanhang. Under tiden har totalförsvarets organisatoriska ledningsproblem i såväl fred som krig aktualiserats genom en nyligen avlämnad utredning. Mot denna bakgrund finns det anledning att särskilt observera den i diskussionerna föga uppmärksammade men tidigare här i riksdagen väckta frågan om försvarsledningens beredskap ur lokaliseringssynpunkt.

Nära nog hela vår centrala civila och militära administration är för närvarande samlad till Stockholms-området. Detta som det synes sedan decennier ganska slumpmässigt uppkomna förhållande är numera betänkligt ur beredskapssynpunkt. Den så gott som fullständiga koncentrationen av totalförsvarets högsta ledningsorganisation innebär otvivelaktigt risk för att ledningen kan gå mer eller mindre förlorad med ett slag eller kanske i bästa fall under betydande tid sättas ur stånd att fungera i händelse av ett överraskande och med full kraft insatt angrepp mot Stockholm.

En undersökning härom året visade, att det i Stockholm fanns ett 80-tal centrala militära institutioner, t. ex. staber, förvaltningar och skolor, vilket bl. a. innebär att i stort sett samtliga militära högre ledningsorgan — fränsett vissa regionala instanser med territoriella uppgifter — samlats i huvudstaden. Det är ganska uppenbart, vilka avsevärda svårigheter, som måste inställa sig, om denna väldiga förvaltningsapparat, som sysselsätter flera tusental befattningshavare, i ett mobiliseringsläge hastigt skall omflyttas till lämpligare trakter för att

Interpellation ang. skärpning av den statliga läkemedelskontrollen

utan dröjsmål och med full kraft upptaga sina då för riksförsvaret mer än tidigare vitala funktioner.

Här är inte platsen att diskutera storstaden som sådan ur modern försvarssynpunkt eller den i och för sig intressanta frågan om det även under fredsförhållanden ur statsekonomiska, praktiska och lokaliseringspolitiska synpunkter förnuftiga i den nuvarande så gott som fullständiga koncentrationen av de centrala försvarsmyndigheterna till huvudstaden. Det är emellertid nu nödvändigt att ur allmän beredskapssynpunkt rikta uppmärksamhet på de förhållanden som råder. På initiativ av lokaliseringsutredningen, som synes införstådd med detta synnerligen allvarliga beredskapsproblem, har under de senaste åren beslut fattats om utflyttning av några militära institutioner från Stor-Stockholm, t. ex. fjärde militärbefälsstaben till Strängnäs, infanteriets kadettskola till Halmstad och försvarets fabriksstyrelse till Eskilstuna. Dessa steg i rätt riktning är ägnade att väcka tillfredsställelse ur försvarssynpunkt. Men alltjämt återstår ett mycket stort antal militära institutioner — bl. a. de personellt största — som utan större olägenhet redan i fredstid borde kunna förflyttas till andra och strategiskt — bl. a. ur luftförsvarsynpunkt — mera lämpliga delar av landet.

Det är också sannolikt, att lokaliseringsutredningen i sinom tid kan förväntas rekommendera en utflyttning av flertalet av dessa myndigheter, förvaltningar och skolor inom försvaret. En sådan utflyttning av större omfattning, som utredningen kan komma att föreslå, kommer dock, om inte dess direktiv ändras eller förtydligas på denna punkt, att ta avsevärd tid, kanske decennier. Då emellertid lokaliseringen av de centrala försvarsinstitutionerna utan tvivel är en väsentlig beredskapsfråga, är det fara i dröjsmål. Härtill kan vidare fogas den synpunkten, att det — för att omställningsprocessen skall innebära

minsta möjliga friktion och i syfte att få en balanserad utspridning av de nödvändiga investeringskostnaderna — bör vara ett klart önskemål, att utflyttningen av sådana institutioner, och dit torde flertalet av de centrala försvarsmyndigheterna höra, om vars lokalisering till landsorten enighet bl. a. av beredskapsskäl redan nu synes kunna råda, kan påbörjas snarast möjligt. De övergående nackdelar, som är förknippade med en utflyttning, torde inte bli mindre om utflyttningen sätts på framtiden, vilket vore betänkligt ur allmän beredskapssynpunkt.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få ställa följande fråga:

Avser statsrådet att i syfte att förbättra vår försvarsberedskap vidtaga åtgärder för att påskynda en önskvärd lokalisering av centrala försvarsinstitutioner till ur beredskapssynpunkt lämpligare områden än Stockholm och Stockholmsområdet?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. skärpning av den statliga läkemedelskontrollen

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Gävle (k), som yttrade:

Herr talman! För några år sedan utsläpptes på den västtyska marknaden en ny typ av sömnmedel, där substansen utgjordes av ett talidomidpreparat, något som representerade en helt ny typ av sömnmedel. Det hör till sammanhanget att någon statlig läkemedelskontroll icke existerar i Västtyskland. Läkemedlet fick snart en enorm utbredning.

I Sverige introducerades motsvarande preparat på nyåret 1959 av läkemedels-

Interpellation ang. skärpning av den statliga läkemedelskontrollen

koncernen Astra i Södertälje under benämningarna neurosedyn och noxodyn.

Redan på hösten 1959 var det för den västtyske tillverkaren känt att medlet kunde framkalla neuropatier. Man var i tyska expertkretsar så pass på det klara med de risker, som preparatet var behäftat med, att det östtyska centrala expertutskott, som är högsta organ för den statliga läkemedelskontrollen i Tyska demokratiska republiken den 29 juni 1960 avvisade en begäran från en östtysk läkemedelsfabrik att uppta tillverkning av motsvarande talidomidpreparat. Beslutet och dess motivering publicerades i både östtysk och västtysk fackpress.

Från maj 1961 förekom i de västtyska fackpublikationerna ganska talrikt artiklar och omnämmande av preparatets skadliga biverkningar på nervsystemet.

Den 19 november 1961 åstadkom Hamburg-docenten W. Lenz på barnläarkongressen i Düsseldorf en oerhörd uppståndelse i pressen genom att offentliggöra sina undersökningar rörande sambandet mellan den nya typ av medfödda missbildningar, som på senare tid uppträtt, och mödrarnas medicinerande med talidomidpreparatet under havandeskapstidens första månader.

I slutet av november stoppades läkemedlet i Västtyskland, den 2 december i England. Men först den 15 december stoppades försäljningen i Sverige och den 20 december avfördes preparaten ur läkemedelsregistret, sedan man den 3 december nöjt sig med att i en rundskrivelse varna läkarna från att ordinera preparaten till gravida kvinnor. Med tanke på den mängd post, inte minst reklammaterial som läkarna får mottaga, är det inte säkert att varningen från Astra inte uppfattades som något annat än ett vanligt reklammeddelande.

Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser om omfattningen av skadeverkningarna i Sverige, allra helst som den fullständiga vetenskapliga bevisningen ännu inte föreligger.

Men från Göteborg redovisas för åren 1960—1961 på 12 000 födslar fyra fall av den nya typen av medfödda missbildningar (på skelett och leder) samt i år ett fall. I samtliga dessa fem fall har mödrarna under havandeskapets tidiga skede ätit ett av talidomidpreparaten.

Den strida floden av nya läkemedel, som gjort sig gällande under senare år, har vid upprepade tillfällen föranlett krav på skärpt läkemedelskontroll.

Faktum är emellertid att statens farmaceutiska laboratorium saknar resurser till annat än rutinundersökningar och att laboratoriet liksom medicinalstyrelsen måste i övrigt bygga sina bedömningar på den dokumentation som läkemedelstillverkaren förebringat. Faktum är också att medicinalstyrelsen och statens farmaceutiska laboratoriums begäran om ökade resurser för läkemedelskontrollen inte uppfyllts.

De medfödda missbildningar, som enligt hittills offentliggjort vetenskapligt material är eller blir följden av talidomidförgiftningen, aktualiserar också frågan om skadeståndsansvaret. Det skulle vara stötande för det allmänna rättsmedvetandet, ifall en tillverkare skulle ha möjligheter att göra miljoner i vinst på läkemedelsproduktionen men inte bära något som helst ekonomiskt ansvar, när sådana skadeverkningar uppträder som det här är fråga om, medan de oskyldiga offren för preparaten skulle bära bördan.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

Avser statsrådet att vidtaga skyndsamma åtgärder för en skärpning av den statliga läkemedelskontrollen och därvid också tillgodose behovet av bättre resurser för att utöva sådan kontroll?

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidtaga för att tillförsäkra svenska medborgare rättsskydd och ekonomisk er-

Interpellation ang. skärpning av den statliga läkemedelskontrollen

sättning om de tillfogas skador — såsom nu skett genom talidomidpreparatet?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Till bordläggning anmäldes

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till brandlag och brandstadga m. m., i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet, och

nr 7, i anledning av motion om införande i svensk tryckfrihetslagstiftning av den s. k. genmälesrätten;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om överlåtelse till Umeå stad av Norrlands dragoners kasernetablissement och övningsområde m. m.,

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1962/63 till allmänna kultur- och bildningsändamål samt kyrkliga ändamål jämte i ämnet väckta motioner,

nr 43, i anledning av väckta motioner angående överförande till staten av kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet, och

nr 44, angående överlämnande till särskilt utskott av vissa till statsutskottet remitterade motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 18, i anledning av väckta motioner om ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse,

nr 22, i anledning av väckta motioner om upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass, och

nr 26, i anledning av väckta motioner om undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.;

bankoutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion om utredning

rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av väckta motioner om översyn av lagstiftningen rörande explosiva varor,

nr 18, i anledning av väckt motion om snabbare åtgärder mot ungdomsbrottslingar, och

nr 19, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att tillföra domstolarna trafikteknisk sakkunskap;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av väckta motioner rörande rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden,

nr 14, i anledning av väckt motion angående upphävande av värnpliktslagens regler om reservofficersaspirants tjänstgöringstid,

nr 15, i anledning av väckta motioner angående lagen om semester, och

nr 16, i anledning av väckta motioner om viss ändring i butikstängningslagen;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till brandlag och brandstadga m. m.,

nr 12, i anledning av väckt motion angående översyn av bestämmelserna om äganderättsanmälan beträffande bil,

nr 13, i anledning av motioner om slopande av kontrollen vid överlåtelse av bostadsrätt, och

nr 14, i anledning av väckta motioner om ersättning i realvärden till skadelidande vid sjöreglering m. m.; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av väckta motioner om åtgärder till främjande av den svenska fruktdryckskonsumtionen,

nr 7, i anledning av väckta motioner om forskning rörande vidgad användning av öländsk kalksten,

nr 8, i anledning av väckta motioner om åtgärder i syfte att beakta de rörelsehindrades problem,

nr 9, i anledning av väckt motion om utredning rörande zigenarfrågan, och nr 10, i anledning av väckt motion om begränsning av ungdomens tobakskonsumtion.

§ 12

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1962/63 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1962/63 inom finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 112, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1962/63;

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan;

nr 115, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.;

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; och

nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna å kapitalbudgeten för budgetåret 1962/63 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

från första lagutskottet:

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående godkännande av konvention om utlämning mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater; och

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 6 december 1957 (nr 668) om utlämning för brott;

från andra lagutskottet:

nr 118, i anledning av väckta motioner om rätt till ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för tandvårdskostnad, m. m.; samt

från bankoutskottet:

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 25 maj 1956 (nr 216) om jordbrukskasserörelsen, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bankoutskottet.

Vidare anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 119, till styrelsen för riksdagsbiblioteket angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning m. m.;

nr 120, till fullmäktige i riksbanken angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning; och

nr 121, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

§ 13

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 68, angående rennäringsens främjande,

nr 97, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde,

nr 100, angående svenskt utvecklingsbistånd, och

nr 109, angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 14

Anmäldes en till herr förste vice talmannen under sammanträdet avlämnad motion nr 694, av herrar *Hamrin* i Jönköping och *Carlsson* i Huskvarna, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående reformering av den obligatoriska skolan m. m.

Denna motion bordlades.

§ 15

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 13.49.

In fidem

Sune K. Johansson

Tisdagen den 20 mars

Kl. 16.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr andre vice talman-
nen.

§ 1

Justerades protokollen för den 13 och
den 14 innevarande mars.

§ 2

Upplästes ett till kammaren inkommet läkarintyg, avsett för vederbörande sjuk-
kassa, varav inhämtades att fru Eriksson i Ängelholm till följd av sjuk-
dom vore förhindrad att under tiden
den 19—den 24 innevarande mars del-
taga i riksdagsarbetet.

Fru Eriksson i Ängelholm beviljades
ledighet från riksdagsgöromålen under
angivna tid.

Vidare upplästes följande till kamma-
ren inkomna ansökan:

Till Riksdagens andra kammare

Undertecknad anhåller om ledighet
från riksdagsarbetet under tiden 17
mars—6 april 1962 för deltagande i
Nordiska rådets sammanträde i Helsing-
fors och för ett officiellt besök i Israel.

Stockholm den 15 mars 1962

Tage Erlander

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 3

Föredrogs var för sig följande Kungl.
Maj:ts å bordet vilande propositioner;
och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionen
nr 68, angående rennäringens främjan-
de;

till statsutskottet propositionerna:
nr 97, angående fortsatt disposition av
vissa äldre anslag, avseende ecklesia-
stikdepartementets verksamhetsområde,
och

nr 100, angående svenskt utvecklings-
bistånd; samt

till jordbruksutskottet propositionen
nr 109, angående bemyndigande att
försälja viss kronan tillhörig fast egen-
dom, m. m.

§ 4

Föredrogs och hänvisades till särskil-
da utskottet den å bordet vilande motio-
nen nr 694.

§ 5

Föredrogs, men bordlades åter kon-
stitutionsutskottets utlåtanden nr 6 och
7, statsutskottets utlåtanden och memo-
rial nr 41—44, bevillningsutskottets be-
tänkanden nr 18, 22 och 26, bankoutskot-
tets utlåtande nr 6, första lagutskottets

Interpellation ang. flygolyckorna inom försvaret

utlåtanden nr 17—19, andra lagutskottets utlåtanden nr 13—16, tredje lagutskottets utlåtanden nr 11—14 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 6—10.

§ 7

Föredrogs den av herr *Enskog* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående vård i enskilda hem av ungdomar som eljest skulle ha intagits på ungdomsvårdsskola.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Föredrogs den av herr *Antonsson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående försvarsledningens lokalisering.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9

Föredrogs den av herr *Nilsson* i Gävle vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående skärpning av den statliga läkemedelskontrollen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10

Ordet lämnades på begäran till

Fröken *ELMÉN* (fp), som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, angående svenskt utvecklingsbistånd, måtte med hänsyn till ärendets

omfattning utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter femton dagar från det propositionen kom kammaren till handa, d. v. s. första plenum efter lördagen den 31 innevarande mars.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 11

På förslag av herr andre talmannen beslöt kammaren, att konstitutionsutskottets utlåtande nr 6 skulle uppföras närmast efter tredje lagutskottets utlåtande nr 11 bland två gånger bordlagda ärenden på morgondagens föredragningslista.

§ 12

Interpellation ang. flygolyckorna inom försvaret

Ordet lämnades på begäran till

Herr *SPÅNGBERG* (s), som yttrade:

Herr talman! Under några få dagar har ett flertal flygplan inom flygvapnet havererat. Flera unga människor har dödats vid dessa olyckor och värden för många miljoner gått förlorade.

I svar på interpellationer i båda kamrarna 1960 om inträffade flygolyckor framhöll försvarsministern att man kunde räkna med större säkerhet inom flyget på grund av flera säkerhetsåtgärder som genomförts och planerades. Sedan dess har antalet svårare haverier ökat och antalet dödsoffer stigit. Under år 1961 dödades flera flygare än under tidigare år. De senaste flygolyckorna, som inträffat under synnerligen gynnsamt flygväder, ger anledning till misstanken att den starka hets som kan tänkas ligga i själva den militära flygverksamhetens karaktär leder till att aktsamheten om liv och egendom åsidosättes, något som måste bli föremål för den största uppmärksamhet.

Med stöd av vad här anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få ställa följande fråga:

Interpellation ang. statsbidrag till vissa folkhögskolor

Vill försvarsministern lämna riksdagen en redogörelse över förlusterna inom flyget på grundval av sedan 1960 inträffade flyghaverier samt om orsakerna till dessa olyckor och vad som gjorts eller planerats för att nedbringa dödsflygningarna och förlusterna av dyrbar materiel?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Interpellation ang. statsbidrag till vissa folkhögskolor

Ordet lämnades på begäran till

Herr WACHTMEISTER (h), som yttrade:

Herr talman! I årets statsverksproposition, bilaga 10, s. 272, uttalar ecklesiastikministern:

»Det synes emellertid välbetänkt att tills vidare räkna med en begränsning av tillväxten av antalet statsbidragsberättigade folkhögskolor. Med hänsyn till att för närvarande ett antal folkhögskolor är i verksamhet utan att erhålla statsbidrag, vill jag dock förorda, att fr. o. m. nästa budgetår bidrag beräknas för ytterligare en folkhögskola. Sammanlagda antalet folkhögskolor kommer därmed att uppgå till 97.»

I det för folkhögskolan mycket positiva uttalande, som ecklesiastikministern gör i proposition nr 54, hänvisas till ovan citerat yttrande; intet säges om något maximalt antal folkhögskolor.

Enligt uppgift hade emellertid i korrekturet till statsverkspropositionen stått en mening med innebörden, att i och med det sist beviljade bidraget vidare statsbidrag till driften av folkhögskolor icke skulle beviljas. Trots att denna mening senare utgått, hyser man vid de folkhögskolor, som ännu ej fått statsbidrag men efter »klarsignal» från skolöverstyrelsen likväl igångsatt sin verksamhet, en viss oro för framtiden.

De skolor, det skulle röra sig om, torde under förutsättning att i årets stats-

verksproposition upptaget bidrag beviljas, vara sex: Oskarshamns folkhögskola (Stiftsrådet i Växjö), Storumans (Västerbottens läns landsting), Skinnskattebergs (Västmanlands läns landsting), Löftadalens (Hallands läns landsting), Jämshögs (Lunds stifts folkhögskolestiftelse) och Kjesäter (Sveriges Scoutförbund); sistnämnda har dock ännu ej igångsatt själva verksamheten.

Man kan givetvis fråga sig, om det för dessa skolor är mycken idé att fortsätta, om man ej har garantier för att utlovat statsbidrag verkligen erhålles, utan skolornas ledning tvingas anslå en stor del av den tid, som skulle använts till elevernas och undervisningens bästa, till att utverka bidrag från enskilda, företag och föreningar, kommuner och landsting.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande fråga:

Avser statsrådet, att de folkhögskolor, som nu efter medgivande från skolöverstyrelsen i full utsträckning eller blott delvis igångsatt sin verksamhet i vederbörlig tid skall beviljas statsbidrag till driften?

Denna anhållan bordlades.

§ 14

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 98, angående omorganisation av byggnadsstyrelsen, m. m.,

nr 99, angående yrkesutbildningen på trädgårdsområdet och stödet till trädgårdsnäringsens rationalisering, m. m.,

nr 102, angående godkännande av beslut inom Internationella valutafonden rörande generella lånearrangemang, m. m.,

nr 103, angående yrkesutbildningen på jordbrukets område, samt

nr 115, angående vissa frågor rörande

de yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 15

Anmäldes följande till herr andre vice talmannen under sammanträdet avlämnade motioner:

nr 695, av herr *Larsson* i Hedenäset, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 51, angående nomadskolväsendets organisation,

nr 696, av herr *Rydén m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 80, med förslag till förordning om

ändring i förordningen den 22 april 1960 (nr 77) angående byggnadsforskningsavgift, m. m., samt

nr 697, av herr *Rydén m. fl.*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 80.

Dessa motioner bordlades.

§ 16

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.07.

In fidem

Sune K. Johansson

Onsdagen den 21 mars

Kl. 10.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes till en början av herr förste vice talmannen.

§ 1

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen nr 98, angående omorganisation av byggnadsstyrelsen, m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen nr 99, angående yrkesutbildningen på trädgårdsområdet och stödet till trädgårdsnäringsens rationalisering, m. m.;

till bankoutskottet propositionen nr 102, angående godkännande av beslut inom Internationella valutafonden rörande generella lånearrangemang, m. m.; samt

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 103, angående yrkesutbildningen på jordbrukets område, och

nr 115, angående vissa frågor rörande yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

§ 2

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionen nr 695;

till behandling av lagutskott motionen nr 696; och

till statsutskottet motionen nr 697.

§ 3

Föredrogs den av herr *Spångberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående flyglyckorna inom försvaret.

Kammaren biföll denna anhållan.

Införande i svensk tryckfrihetslagstiftning av den s. k. gemmälesrätten

§ 4

Föredrogs den av herr *Wachtmeister* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhängan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående statsbidrag till vissa folkhögskolor.

Kammaren biföll denna anhängan.

§ 5

Införande i svensk tryckfrihetslagstiftning av den s. k. gemmälesrätten

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 7, i anledning av motion om införande i svensk tryckfrihetslagstiftning av den s. k. gemmälesrätten.

Sedan utskottets hemställen föredragits yttrade:

Herr **BÖRJESSON** i Falköping (cp):

Herr talman! Som motionär i denna fråga skall jag vara den förste att erkänna, att frågan om gemmälesrätt för den enskilde medborgaren är en mycket komplicerad sak. Tryckfriheten är ju en av grundförutsättningarna för vår demokrati, och häri skall givetvis ingå en tidningspress, som får sköta sin uppgift under frihet — men också under ansvar. Missbruk av tryckfriheten kan medföra oerhörda konsekvenser för den enskilde medborgaren. Kränkande uppgifter eller i övrigt oriktiga framställningar i fråga om enskild person kan vålla skador, mot vilka den enskilde står maktlös. Dess bättre kan man konstatera, att sådant missbruk av tryckfriheten är sällsynt i vårt land. Men det har förekommit och det kan förekomma. På tryckfriheten i vår demokrati måste vi därför ställa kravet, att den enskilde medborgaren skall ha garanti mot missbruk som skadar honom. Vi måste garantera den enskildes rättssäkerhet. Det kan knappast råda delade meningar om att den enskilde skall ha

gemmälesrätt, om han genom missbruk av tryckfriheten utsättes för oriktiga och kränkande uppgifter.

Konstitutionsutskottet har i sitt utlåtande med hänvisning till de tidigare övervägandena i frågan förklarat som sin mening, att vi inte bör införa en lagstadgad gemmälesrätt i vårt land. Det bör i stället, säger utskottet, vara en uppgift för pressens egna organisationer att åvägabringa en god praxis i förevarande hänseende, d. v. s. en gemmälesrätt utan lagstiftning. Ja, naturligtvis är det önskvärt, att den enskildes rättssäkerhet i första hand kunde tryggas på denna väg. Jag tillmåter, som jag framhållit i min motion, Pressens opinionsnämnd och Publicistklubbens publiceringsregler stor betydelse i detta avseende. Men jag kan inte komma ifrån, att detta i vissa fall inte räckt till som garanti för den enskildes rättssäkerhet. Det kan alltid finnas de som inte vill efterfölja pressens frivilliga överenskommelser. Men kan man på den vägen nå fram till en säkrare garanti för rättssäkerheten, så är det även enligt min mening det mest tilltalande.

Jag tror dock inte, att man helt kan avfärda tanken på en lagstadgad gemmälesrätt. En sådan kan befinnas nödvändig som skydd för den enskilde medborgaren. I många andra länder har man en lagstadgad gemmälesrätt, t. ex. i våra nordiska grannländer. När frågan prövades senast i vårt land i anslutning till tryckfrihetssakkunnigas betänkande, var det flera remissinstanser som uttalade sig för en lagstadgad gemmälesrätt, bl. a. Svenska journalistförningen. Det väsentliga är att den enskilde medborgaren genom gemmälesrätt garanteras säkerhet mot oriktiga och kränkande uppgifter. Kan detta på ett tillfredsställande sätt ske utan lagstiftning är det givetvis mest tilltalande. Kan det inte ske, så måste även vi överväga att trygga gemmälesrätten genom lagstiftning, även om detta är en komplicerad sak.

Herr talman! Jag har dock inget yrkande.

Herr ANDERSSON i Linköping (s):

Herr talman! Att det är ett berättigat önskemål att få felaktiga sakuppgifter beriktigade behöver inte diskuteras. På den punkten är alla överens. Men bör man söka reglera detta genom lagstiftning? Ja, därom är meningarna delade. Att anförtro åt våra domstolar att pröva riktigheten i vissa tidningsartiklar förefaller mindre lämpligt. Att främja god publicistisk sed bör i stället vara en uppgift för pressen själv och dess organisationer. Publicistklubbens publiceringsregler och det arbete som Pressens opinionsnämnd utför är vida bättre än lagparagrafer. I de grövsta fallen av missbruk kan ju ingripanden redan nu ske genom tryckfrihetsförordningens regler.

Jag ber med dessa ord, herr talman, få yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 6

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om överlåtelse till Umeå stad av Norrlands dragoners kasernetablissemang och övningsområde m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7

Anslag till allmänna kultur- och bildning ändamål samt kyrkliga ändamål

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1962/63 till allmänna kultur- och bildningsändamål samt kyrkliga ändamål jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—14

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15

Ortnamnskommissionen: Avlöningar

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkt 21, s. 34 och 35 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ekklesiastikärenden för den 3 januari 1962) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen angivna ändringar i personalförteckningen för ortnamnskommissionen, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63, dels ock till Ortnamnskommissionen: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald m. fl.* (I: 116) och den andra inom andra kammaren av herr *Sköld m. fl.* (II: 157), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta inrättande fr. o. m. 1 juli 1962 av en befattning som förste arkivarie vid svenska ortnamnsarkivet samt bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa lönegrad för befattningen.

Utskottet hemställde,

att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 116 och II: 157,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för ortnamnskommissionen, som föranleddes av vad utskottet anfört;

b) godkänna i utskottets hemställan intagen avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63;

c) till Ortnamnskommissionen: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 232 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Näsström, Einar Persson, Birger Andersson, Fritz Persson, Rikard Svens-*

Ortnamnskommissionen: Avlöningar

son, Söderberg, Mårtensson, Bertil Petersson, Svård, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Almgren och Eskel, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 116 och II: 157,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för ortnamnskommissionen, som föranledes av vad departementschefen anförte;

b) godkänna i reservationen intagen avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63;

c) till Ortnamnskommissionen: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr KARLSSON i Olofström (s):

Herr talman! Ehuru jag inte har varit närvarande då statsutskottet behandlade denna fråga, vill jag dock framföra några synpunkter. Utskottsmajoriteten har tillstyrkt en motion, som innebär förstärkning av ortnamnskommissionen. I motionen yrkas att en förste arkivarie måtte anställas från den 1 juli i år.

Det är inte vanligt att riksdagen på grund av yrkanden i motioner inrättar nya tjänster, men i detta fall har utskottsmajoriteten gjort ett undantag. Jag vet inte om detta ställningstagande beror på att man har velat ge någon honnör åt huvudmotionären i denna kammare, därför att han på sin tid som finansminister var synnerligen välvillig mot dåtida motionärer, när de framställde yrkanden om förstärkningar på olika områden, men denna tanke slog mig faktiskt när jag läste utskottets utlåtande.

Statsutskottets andra avdelning, som har att bereda ärenden som ligger under ecklesiastikdepartementet, fick enbart

under den allmänna motionstiden i januari ungefär 225 motioner — ett flertal synnerligen väl motiverade. Jag har inga exakta beräkningar av vad bifall till dessa motioner skulle betyda i pengar, men det skulle nog bli åtskilliga miljoner kronor.

Att verksamheten på ifrågavarande område skulle vara så pass angelägen, att motionen måste bifallas, har jag litet svårt att förstå. Därför kan jag ansluta mig till den reservation som finns antecknad vid denna punkt i utskottets utlåtande. Inte heller är det så illa ställt på detta område, att det i dag finns anledning att bifalla utskottsmajoritetens hemställan. Under de senaste åren har förstärkningar skett. I fjol förklarades att man saknade en vaktmästare och att detta hade till följd att kvalificerad personal fick nedlägga en hel del tid och arbete på uppgifter, som en vaktmästare mycket väl skulle kunna utföra. Nu är denna brist avhjälp genom att departementschefen har föreslagit inrättandet av en vaktmästartjänst.

Man skall emellertid i detta fall inte bara se på personalförteckningen. Det finns ju även medel till ersättning åt vetenskapliga medarbetare. Det anslaget var för budgetåret 1950/51 uppfört med 32 000 kronor, det höjdes budgetåret 1953/54 till 40 000 kronor och 1957/58 till 41 000 kronor. För nästa budgetår är för ändamålet föreslaget ett anslag av 45 000 kronor.

Jag har med det anförda velat motivera, att det för dagen icke finns anledning att bifalla motionen och följaktligen icke heller utskottsmajoritetens förslag. Reservanterna har sagt att de förutsätter att Kungl. Maj:t följer detta ärende med uppmärksamhet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Näsström m. fl.

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! Det förhåller sig med denna institution på samma sätt som

med en hel del andra, nämligen att arbetsuppgifterna har ökat under årens lopp. Samtidigt har det allmännas krav på service blivit större. I detta speciella fall skulle man kanske vad gäller servicen kunna hänvisa till den under flera år pågående kommunala indelningsreformen. Den har medfört en hel del extra arbete för denna institution. Det gäller i synnerhet åren närmast före 1950, men det blir nu efter riksdagens beslut på nytt aktuellt.

Skulle man göra en jämförelse med landsmålsarkivet i Uppsala som väl har ungefär lika stora arbetsuppgifter, så finner man att det arkivet har en betydligt större arbetsstyrka. Om vi ser på den förstärkning i personalhänseende varom önskemål framställdes i motionen och jämför med nämnda institution i Uppsala, så finner man att sistnämnda institution har inte mindre än fyra förste arkivarier under det att vid nu ifrågasatt institution inte finns någon motsvarande tjänst, fränsett den arkivchefstjänst som blev inrättad här-omåret.

Nu säger herr Karlsson i Olofström, att det har tillkommit en ny tjänst i form av en vaktmästartjänst. Man kan kanske litet skämtsamt säga, att man tagit bort en halv professorstjänst och satt dit en vaktmästartjänst i stället.

Nu finns det vid denna institution endast två arkivarier och ingen enda förste arkivarie. I motionen har man äskat — och det har utskottsmajoriteten för sin del velat biträda — att en förste arkivarietjänst inrättas. Herr Karlsson i Olofström säger här som talesman för reservanterna, att det inte brukar vara vanligt att utskottet tar initiativ till att inrätta nya tjänster, och han efterlyste motivet till utskottets förslag. Motivet är givetvis den personalbrist som för närvarande gör denna personalförstärkning angelägen. Skulle någon av institutionens arkivarier söka och få någon annan tjänst — de har redan sökt sådana — så blir det kata-

Ortnamnskommissionen: Avlöningar
strofalt för ortnamnskommissionen i personalhänseende.

Det är dessa reflexioner och dessa sakliga motiveringar som har legat till grund för utskottsmajoritetens ställningstagande. Att utskottet har tagit detta initiativ tycker jag för min del inte är så underligt. Utskottet måste ju ändå ha rätt att bedöma, huruvida personaltillgången i en statlig institution är tillräcklig eller inte. Finner då majoriteten i utskottet att den bör förstärkas — nu gäller det ju här inte någon större summa — tycker jag att utskottet också skall ha initiativrätt och möjlighet att göra detta, även om det inte tidigare förekommit i någon större utsträckning.

Jag ber, herr talman, med dessa ord att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr SKÖLD (s):

Herr talman! Jag tillåter mig att som motionär säga några ord i denna fråga. Jag har funnit en särskild anledning till detta på grund av det anförande som herr Karlsson i Olofström här har hållit. Han trodde att statsutskottets majoritet hade tillstyrkt motionen som en honnör åt mig. Jag föreställer mig att han menar, att det skulle kunna finnas en och annan i denna kammare, som jag en gång i tiden såsom finansminister hade trampat på tårna och som därför skulle komma att reagera mot mig. Jag skall dock inte ingå i någon polemik här. Jag vill bara till en början ställa en motfråga: Vem vill herr Karlsson i Olofström ge en honnör genom att yrka avslag på motionen?

Nu förhåller det sig ju så, att frågor som inte är större än denna lär väl i verkligheten varken ecklesiastikministern eller finansministern kunna i detalj ta ståndpunkt till. Var och en förstår hur omöjligt det skulle vara. Detta ståndpunktstagande sker på ett betydligt lägre plan efter givna direktiv, och de direktiven innebär säkert att man

Ortnamnskommissionen: Avlöningar

skall vara återhållsam när det gäller att öka statens utgifter.

Men sådana här korrigeringar i mindre omfattning har riksdagen gjort många gånger, även om inte Kungl. Maj:t har föreslagit dem. Även under den tid jag satt i regeringen var detta, om inte vanligt — men det är det inte nu heller — så dock en sak som förekom. Nu skall kammarens ledamöter observera, att även reservanterna anser att personaltillgången på ortnamnsarkivet icke är, som de säger, »fullt tillfredsställande». Det är för litet sagt. Jag vågar säga, att personaltillgången icke är tillfredsställande alls. Den kvalificerade personalen har icke fått någon förstärkning på många år utan — såsom framgår av motionen och av utskottets utlåtande — har det snarast blivit en försämring i stället.

Ortnamnsarkivet har mycket stora uppgifter. Kännedomen om våra ortnamn har ovärderlig betydelse för dem som vill tränga in i det svenska språkets historia och vårt lands bebyggelsehistoria. Dessutom spelar kännedomen om ortnamnen en stor roll när det gäller den nutida namngivningen av orter. Nya orter tillkommer på löpande band och namn måste fastställas för dem. Ortnamnsarkivet är den administrativa institution som har att yttra sig över och avge förslag rörande alla sådana namnfrågor. Det kommer remisser i oändlighet — från telestyrelsen, lantmäteristyrelsen, järnvägsstyrelsen, kartverket, kammarkollegiet, för att bara nämna ett litet antal av de instanser som enligt gällande bestämmelser är skyldiga att anlita ortnamnsarkivet för att erhålla råd. Dessa uppgifter måste komma i första hand och den andra stora uppgiften, nämligen att insamla material, får stå tillbaka.

Jag kan exemplifiera vad detta kan ha för påföljd genom att ange ett enda fall. Det åligger ortnamnsarkivet att insamla och utge ortnamnen i en publikation som heter Sveriges ortnamn. Under de

många år som ortnamnsarkivet funnits till har det utgivit namnen för ett härad om året. En tiondel av detta verk har hunnits med. Som jämförelse kan nämnas att Det danske Stednavnsudvalg, som har motsvarande uppgift, har hunnit med att utge en tredjedel. Den som liksom jag varit i tillfälle att besöka både Det danske Stednavnsudvalg och det svenska ortnamnsarkivet kan inte underlåta att säga att det ur det allmännas synpunkt icke är rimligt att icke åtminstone i någon mån försöka rätta till denna skillnad.

Jag är naturligtvis i och för sig mycket tacksam för att även reservanterna erkänner att personaltillgången är otillräcklig och att de vill rikta en uppmaning till Kungl. Maj:t att ha uppmärksamheten riktad på detta.

Om läget hade varit normalt, skulle jag icke ha tagit denna sak så hårt som jag gör nu, men läget är icke normalt. Det finns ett annat, ortnamnsarkivet närstående arkiv i Uppsala, svenska landsmålsarkivet, vilket, som herr Nilsson i Göingegården påpekade, har fyra förste arkivarier, men där avgår i år två förste arkivarier med pension. De båda arkivarier i 21 lönegraden, som ortnamnsarkivet har, är filosofie licentiater som har suttit på sina platser i ca 15 år och är väl kvalificerade för de tjänster som nu blir lediga i landsmålsarkivet, och det ligger i sakens natur att de söker sig dit. Då kan, innan åtgärder vidtagits, ortnamnsarkivet bli fullständigt renrakat på kvalificerad personal. Det uppstår alltså ett akut krisläge.

Jag kan för min del inte fatta varför reservanterna i detta läge motsätter sig detta beslut i år, som de väl ändå räknar med skall komma nästa eller något påföljande år. Genom att göra detta förhindrar man ett försvagande som skulle vara mycket beklagligt. Jag skulle därför vilja sluta med att vädja till kammarens ledamöter att i detta läge ge den lilla personalförstärkning åt ortnamns-

arkivet som utskottet föreslår. Vi är ändå alla eniga om att den skall komma.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Kellgren* (s) och *Arvidson* (s), fröken *Olsson* (s) samt herrar *Tobé* (fp), *Johansson* i Norrköping (s) och *Jönsson* i Gälds Köpinge (s).

Herr **KARLSSON** i Olofström (s):

Herr talman! Varken utskottsmajoritetens talesman eller herr Sköld har övertygat mig om att detta skulle vara den brist som det är mest angeläget att omedelbart avhjälpa. Herr Sköld säger att ecklesiastikministern inte har tid att fingraska frågor av detta slag. Det är mycket möjligt — jag har ingen bestämd uppfattning om det — men jag skulle tro, att om han inte själv har möjlighet att syssla med dessa ting, har han väl medarbetare som måste göra det.

Vi brukar från andra avdelningens sida i varje fall en gång om året resa ut till olika institutioner som sorterar under ecklesiastikdepartementet för att försöka på ort och ställe se hurudana förhållandena är. Vi har funnit många områden, där det verkligen finns allvarliga brister och där personalen får arbeta under förhållanden som är sådana, att man ibland knappast skulle tro att de existerade, men som dock är ett faktum. Det gör att jag ännu inte har blivit övertygad om att det här föreligger anledning att bifalla utskottsförslaget. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr **SKÖLD** (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan hålla med herr Karlsson i Olofström om att denna sak inte är den *mest angelägna*. Jag är emellertid alldeles övertygad om att herr Karlsson har sitt namn under utskottsutlåtanden om saker och ting som inte alls tillhör de mest angelägna. Hur skall det vara möjligt att sälla ärendena och bara ta fram sådana ting som är de mest

Ortnamnskommissionen: Avlöningar

angelägna? Bör det inte få räcka med att detta är en *mycket angelägen* sak?

Herr **PETTERSON** i Degerfors (s):

Herr talman! Denna fråga har väl inte den ekonomiska betydelsen, att den är värd någon längre debatt här i kammaren. Vi måste emellertid ta hänsyn till vissa principiella frågor, framför allt vi som sitter i femte avdelningen och skall syssla med personal- och lönefrågor. Vi har ju jämt och ständigt att brottas med dessa problem och alla motioner som kommer in om ändringar, ökningar och utvidgningar utan att frågan har blivit prövad på ett riktigt sätt.

När man tittar på detta ärende får man den uppfattningen, att det här inte skett en prövning utan att det bara gäller att, eftersom det i viss mån har skett en omorganisation en gång i tiden varvid personalstyrkan minskades, skall denna nu återställas, oavsett om det finns arbetsuppgifter eller inte. Utskottsmajoriteten säger:

»Genom denna omorganisation, som genomfördes fr. o. m. budgetåret 1960/61, inträdde en viss försvagning i arkivets personella resurser. Utskottet finner för sin del uppenbart att arkivet icke med det fåtal kvalificerade tjänstemän, som nu står till arkivets förfogande — — —, kan på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina mångskiftande och krävande uppgifter.»

Vi anser att man i ett sådant fall likaväl som i många andra först bör låta t. ex. statskontorets rationaliseringsavdelning granska arbetsförhållandena, se efter hur stor arbetsbalansen är och undersöka arbetsuppgifterna för att avgöra om det finns behov av en utökad personalstyrka.

Jag vill absolut hävda, att det inte skall gå till som det nu har gjort. Jag skall inte påstå att detta är en onödig motion, men jag kan påminna herr Sköld om att på den tid då han var finansminister sade han en gång: »Tänk, om ni ville försöka pruta någon gång i

Ortnamnskommissionen: Avlöningar

stället för att jämt och ständigt yrka på ökade utgifter.» Denna gång har vi inte försökt pruta men väl att hålla utgifterna på den nivå som ecklesiastikministern har föreslagit. Jag tycker att departementschefen har varit rätt generös. Man har inrättat en ny tjänst och uppflyttat två andra i lönegradshänseende. Ökningen kräver visserligen inga stora summor, men den gör ändå 17 000 kronor.

Som sagt finns här inga undersökningar om hur arbetsförhållandena ligger till. Vi har ju att pröva alla sådana frågor, men vi bör ha ett något annorlunda beskaffat grundmaterial framför oss innan vi går med på ett förslag. Visserligen anser herr Sköld att kammaren många gånger har bifallit motioner på detta sätt, och det är tyvärr sant att det sker rätt ofta, men det borde inte vara så, utan det skulle först göras ordentliga undersökningar.

När det gäller själva omfattningen av verksamheten skulle jag vilja påminna om att efter ett genomförande av den nya kommunindelningsreformen skulle vi få knappt 300 kommuner i stället för nuvarande 800. Det kommer alltså att bli namn över och man får möjlighet att välja och vraka. Nu finns det visserligen andra arbetsuppgifter, men för egen del har jag svårt att föreställa mig att man inom ortnamnskommissionen skulle vara så överbelastad med arbete som här gjorts gällande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen, som är mycket välvilligt skriven, såsom även herr Sköld själv påpekade.

Herr NILSSON i Göingegården (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Petterson i Degerfors ville göra gällande, att den formella gången av detta ärende inte var riktig och han menade t. o. m. att statsutskottet inte borde komma med pekningen eller ta något initiativ. Jag und-

rar, herr Petterson i Degerfors, hur det skulle vara om andra avdelningen i statsutskottet när det gäller den tjocka del av den nådiga luntan, som föreläggs avdelningen, endast förstrött skulle lyssna till föredragningarna och sedan inte på något sätt ställa sig den frågan: Är det riktigt vad Kungl. Maj:t här föreslår eller finns det anledning att göra någon ändring? Vad skulle det då tjäna till att andra avdelningen lägger ned så oerhört mycket tid som vi nödgas göra på de ärenden som Kungl. Maj:t via sina propositioner underställer riksdagen?

Det är bara en liten korrigerings — såsom herr Sköld uttryckte det — som avdelningen här föreslagit. Vi har emellertid bedömt det som så pass angeläget med en personalförstärkning hos ortnamnskommissionen, att vi har, trots herr Pettersons i Degerfors förmaning att inte göra det, tagit oss oräddet för att tillstyrka en liten justering.

Fröken OLSSON (s):

Herr talman! Herr Karlsson i Olofström häntydde flera gånger under sina båda anföranden på arbetet inom statsutskottets andra avdelning och framhöll att vi där väl känner till att många områden fortfarande är eftersatta och i behov av en upprustning. Nu har det lyckligtvis varit så att under flera år har det just på de flesta områden, som andra avdelningen i statsutskottet sysslar med, skett en väldig upprustning och kraftiga öknings av anslagen. Men vi vet också, såsom herr Karlsson i Olofström påpekade, att det fortfarande finns stora brister; det har vi inte minst kunnat konstatera vid våra besök på olika institutioner. I stort sett har det dock över hela fältet företagits en upprustning och en utökning av anslagen. Här gäller det emellertid ett litet område, där det inte kommit till stånd någon upprustning utan där

Ortnamnskommissionen: Avlöningar

det tvärtom skett en minskning av arbetskraften. Detta område faller alltså ur ramen för vad som i övrigt har hänt.

Det är inte någon helt ny tjänst som har tillkommit i och med att det arkivet har erhållit en vaktmästare, vilket i och för sig är mycket tacknämligt. Arkivet delade förut lokaler och därmed också vaktmästare med andra institutioner. När man fick nya egna lokaler, vilket innebar en verklig upprustning av resurserna, blev man utan vaktmästare och det är detta förhållande som i år har rättats till. Men fortfarande har man inte fått ersättning för den minskning som skedde genom att arkivet miste sin »halva» professor eller, såsom det från en del håll sagts, »tredjedels» professor. I vilket fall som helst ägde det rum en faktisk minskning av arbetskraften, och det är i detta avseende som det nu skulle ske en rättelse.

Inom det vetenskapliga området finns det en del mycket små specialiteter, och i vårt land är det mycket få människor som sysslar just med ortnamnsforskning och vad därtill hör. Dessa små specialiteter kommer lätt i kläm vid dragkampen om anslag, men de gör inte något väsen av sig och åstadkommer inte någon stor publicitet; tidningarna slår inte larm, om det blir några brister inom deras områden. Följden är att de små specialiteterna kommer att släpa efter, och när de då kommer i en akut krissituation, så som herr Sköld här talade om, behövs det verkligen att man ser upp och ordnar det så, att inte svårigheterna ytterligare ökas.

Det råder ju inte några delade meningar om att förhållandena för närvarande inte är tillfredsställande för ortnamnskommissionens del — även reservanterna medger detta. Och det har väl inte gått något år utan att man både från andra avdelningens sida och från andra håll velat rucka litet på vad som står i statsverkspropositionen. Det kommer alltid till någon ny tjänst utöver vad som är upptaget i statsverkspropo-

sitionen. Jag tror mig emellertid kunna säga, att vi inom andra avdelningen är så försiktiga som man över huvud taget kan vara, eftersom vi är medvetna om att det är nästan omöjligt att ha den överblick som krävs för att avgöra vilka ändamål som är de mest angelägna. Om vi har föreslagit några förändringar har det därför skett efter mycket noggranna överväganden.

Även om vi inte har fått hela andra avdelningen med på denna lilla ändring, så är den ändå så pass starkt motiverad, att riksdagen inte behöver tveka om att bifalla den. Detta är ingen stor ekonomisk fråga. Inte heller är det, som herr Petterson i Degerfors antydde, en fråga om lönegradsplacering. Här gäller det en ny tjänst, och utskottsmajoriteten yttrar sig försiktigtvis inte om hur den bör lönegradsplaceras utan hänskjuter den saken till Kungl. Maj:t. Där har vi sålunda iakttagit all tänkbar försiktighet.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr PETERSON i Degerfors (s):

Herr talman! Herr Nilsson i Göingegården frågade, om Kungl. Maj:t aldrig begår några fel och om vi alltid kan lita på att vad Kungl. Maj:t gör är riktigt. Nej, det kan vi tyvärr inte alltid lita på. Men vi kan lita på att Kungl. Maj:t har gjort en grundlig undersökning. Och Kungl. Maj:t har stora möjligheter att göra jämförelser, framför allt sådana som kan ha prejudicerande inverkan på andra håll. Sådana undersökningar har en utskottsavdelning eller ett utskott inte tid och möjligheter att göra. Däri ligger skillnaden.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr

Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

Karlsson i Olofström begärde emellertid votering, i anledning varav efter givna varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 15:o) i utskottets utlåtande nr 42, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen 1) av herr Näsström m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Karlsson i Olofström begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 143 ja och 45 nej, varjämte 9 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 16—26

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 27***Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek**

Kungl. Maj:t hade (punkt 33, s. 49) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 103) och den andra inom andra kammaren av herr *Kellgren m. fl.*

(II: 144), i vilka hemställts att riksdagen vid behandling av förevarande punkt måtte besluta att till Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 103 och II: 144, till Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Bengtsson*, *Källqvist*, *Widén* och *Sundin*, fröken *Elmén* samt herrar *Svensson* i *Ljungskile*, *Helén*, *Gustafsson* i *Kårby* och *Antonsson*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 103 och II: 144, till Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **KELLGREN** (s):

Herr talman! Anledningen till att jag tar till orda vid denna punkt är att jag föreslagit en i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag mycket obetydlig anslagshöjning, nämligen 5 000 kronor. Jag föreställer mig att kammarens ledamöter inte är särskilt vana vid att diskutera så små belopp. I vanliga fall rör det sig ju om miljoner eller rent av hundratals miljoner kronor.

Jag har i en motion hemställt, att anslaget till bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek skulle ökas med obetydliga 5 000 kronor. Tyvärr har jag på grund av mellankommande omständigheter va-

Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

rit förhindrad närvara vid statsutskottets sammanträde. I annat fall skulle även mitt namn ha stått under reservationen vid denna punkt.

Orsaken till att jag föreslagit nämnda anslagshöjning är att man vid behandlingen av detta ärende i ecklesiastikdepartementet inte tycks ha tillräckligt beaktat den genomgripande revolution som hela skolväsendet för närvarande genomgår och den roll som den psykologisk-pedagogiska forskningen spelar i reformarbetet på skolans område. En hel rad nya läroböcker håller nu på att utarbetas för att ge skolreformen det rätta innehållet. Då måste det även finnas tillgång till väl utrustade bibliotek, och då spelar just statens psykologisk-pedagogiska bibliotek en väsentlig roll. Vi bör här se skolreformens utveckling på ett djupare plan, och då betyder även sådana små anslagshöjningar som det här är fråga om ganska mycket.

Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek är i trängande behov av tidskrifter för att kunna följa med den pedagogiska utvecklingen utomlands. Bibliotekets resurser i det avseendet är för närvarande helt otillräckliga, och den lilla anslagshöjning jag föreslagit skulle ge biblioteket möjligheter att på ett bättre sätt följa med i utvecklingen.

Om man jämför bibliotekets resurser med motsvarande biblioteks på andra områden, så finner man att psykologisk-pedagogiska biblioteket är underförsörjt. Vi bör också tänka på hur andra länder i dag satsar på bibliotekens utrustning och hur man där på ett helt annat sätt än hos oss tar biblioteken till hjälp både när det gäller forskning och praktiskt arbete. Biblioteken här i landet har i det hänseendet ännu inte fått den ställning de bör ha. Detta gäller inte minst statens psykologisk-pedagogiska bibliotek.

Herr talman! Ett bifall till reservationen betyder, att kammaren bifaller förslaget om en så obetydlig höjning av

Kungl. Maj:ts anslag som med 5 000 kronor, och jag ber att få yrka bifall till reservationen under denna punkt.

I detta anförande instämde herr *Hammar* (fp), fru *Renström-Ingenäs* (s) samt herrar *Keijer* (fp) och *Carlsson* i Huskvarna (fp).

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! Jag håller med om att det rent av kan vara onödigt att uppta kammarens tid med att resonera om ett anslag på 5 000 kronor — det är i det stora sammanhanget som en droppe i havet och knappast det. Utskottsmajoriteten har dock ansett att Kungl. Maj:t har varit välvillig i berörda hänseende i så måtto, att man höjd anslaget med en viss summa för det kommande året.

Jag medger gärna, herr Kellgren, att man kan säga att på detta område som på flera andra betyder en sådan här slant att vederbörande kan få litet större möjligheter att fullgöra de uppgifter som föreligger. Men vi kan dra en liten parallell med det ärende vi senast diskuterade. Där gällde det inte att flytta upp en tjänsteman i högre lönegrad för en merkostnad av 5 000 kronor utan att avhjälpa en bristsituation genom inrättandet av en ny tjänst. Här har Kungl. Maj:t ansett att det för det kommande året får räcka med att höja anslaget med 3 000 kronor, och det har majoriteten i såväl avdelningen som utskottet också ansett.

Det finns väl möjligheter att till nästa år öka ut anslaget ytterligare. Om det inte blir med 3 000 kronor, kanske det blir med 5 000 kronor, så att det hela rättas till.

Jag ber, herr talman, att med detta få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr KELLGREN (s):

Herr talman! Jag vill bara beklaga att herr Nilsson i Göingegården inte vill sträcka sig längre, när han visade sig vara så generös i den punkt som vi diskuterade för en liten stund sedan.

Nationalmuseet: Avlöningar

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! Jag har alldeles nyss försökt påvisa, att det är en liten skillnad mellan det föregående ärendet och detta. Jag kommer om någon minut att åter stå i denna talarstol och yrka bifall till en hemställan om inrättandet av tjänster, som kommer att medföra litet större kostnader än dessa 5 000 kronor. Med detta vill jag ha sagt, att jag i varje särskilt fall försökt bedöma vilket anslag som kan vara rättvist.

Här har nu Kungl. Maj:t ökat anslaget med 3 000 kronor. Motionärerna tycker det är för knappt. Jag föreställer mig att Kungl. Maj:t observerar detta och ett kommande år beviljar ytterligare medel för ändamålet.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Kellgren begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 27:o) i utskottets utlåtande nr 42, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen 2) av herr Boman m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Kellgren begärde emellertid rösträkning, varför votering

medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 90 ja och 98 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit den vid punkten fogade reservationen av herr Boman m. fl.

Punkterna 28—37

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 38**Nationalmuseet: Avlöningar**

Kungl. Maj:t hade (punkt 44, s. 62—67) föreslagit riksdagen att till Nationalmuseet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 431 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (I: 256) och den andra inom andra kammaren av herr *Braconier m. fl.* (II: 308), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av förevarande punkt måtte beräkna medel till anställande av ytterligare två museivakter och fördenskull höja anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 19 200 kronor till 642 860 kronor och anslagsposten Rörligt tillägg med 5 800 kronor till 329 000 kronor.

Utskottet hemställde,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 256 och II: 308,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nationalmuseet, som föranleddes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna i utskottets hemställan intagen avlöningsstat för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63;

c) till Nationalmuseet: Avlöningar för

Nationalmuseet: Avlöningar

budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 431 000 kronor.

Reservation hade avgivits av fröken *Andersson*, herrar *Bengtson*, *Källqvist*, *Widén* och *Sundin*, fröken *Elmén* samt herrar *Nilsson* i Göingegården, *Gustafsson* i Kårby, *Antonsson* och *Turesson*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 256 och II: 308,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nationalmuseet, som föranleddes av vad reservanterna anfört;

b) godkänna i reservationen intagen avlöningsstat för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63;

c) till Nationalmuseet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 456 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! I detta ärende befinner jag mig så att säga på andra sidan som reservant mot den av statsutskottets majoritet gjorda hemställan, även om det här liksom i de andra ärendena är fråga om ett litet anslag.

1959 års riksdag beslöt att de samlingar av östasiatisk konst, som äges av nationalmuseum och statens historiska museum, skulle överföras till östasiatiska museet, för vilket nya lokaler uppföres. I juni 1961 anslog Kungl. Maj:t 2 100 000 kronor för ombyggnad av ett 1600-talshus på Skeppsholmen, och med hjälp av donationsmedel på cirka 700 000 kronor till inredning beräknas byggnaden vara färdig i sommar. De samlingar som här kommer att förvaras anses kulturellt och vetenskapligt ligga på ett mycket högt plan, och även internationellt sett anses samlingarna vara mycket värdefulla.

Museet har för närvarande endast en

vaktmästare, och hans tjänst skall enligt Kungl. Maj:ts förslag i årets statsverksproposition ändras till en museiteknikertjänst. Denna ändring är väl i och för sig riktig. Men följden blir, att när den nya byggnaden, där dessa oerhört stora värden kommer att förvaras i flera plan, är färdig, så finns det inte någon vaktmästare som ser till samlingarna, och inte heller står någon vaktmästare vid entrén, då museet är klart att öppnas för allmänheten.

Chefen för nationalmuseum, under vilken institution östasiatiska museet i administrativt hänseende sorterar, hade i sina petita till årets statsverksproposition hemställt om anslag för inrättande av vaktmästartjänster vid östasiatiska museet. Men Kungl. Maj:t tillstyrkte inte hans hemställan — måhända, skulle jag här vilja säga, av rent förbiseende. Sådant kan väl även hända i ett departement. Genom en motion har emellertid statsutskottet fått sin uppmärksamhet riktad på saken, och reservanterna i utskottet yrkar bifall till motionen, som går ut på att anslag måtte beviljas till två nya vaktmästartjänster vid östasiatiska museet. Skall museet över huvud taget kunna öppnas för allmänheten — och det är väl ändå meningen att så skall ske när det är färdigt — måste det finnas åtminstone en vaktmästare vid ingången och en vid samlingarna, vilka — som jag nämde — kommer att förvaras i flera plan. Det är detta som gjort att vi reservanter ansett, att här är det nödvändigt att riksdagen beviljar ytterligare anslag, så att dessa vaktmästartjänster kan inrättas.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten avgivna reservationen.

Fröken OLSSON (s):

Herr talman! Inte heller på denna punkt råder det någon meningsskiljaktighet i sak mellan utskottsmajoriteten och reservanterna. Vi är alla överens om att dessa tjänster är nödvändiga, men vi

Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

har skilt oss något när det gäller hur snart de måste inrättas. Det är här inte riktigt samma förhållande som beträffande ortnamnsarkivet. Här gäller det ett stort verk med en lönestat på bortåt en och en halv miljon kronor, där det finns möjligheter att flytta över personal mellan avdelningarna och även att anställa extra personal för kortare tider. Här föreligger således inte samma nödläge, och vi har därför inom utskottsmajoriteten ansett att det är möjligt att vänta, medan vi samtidigt starkt har understrukit att Kungl. Maj:t bör ha sin uppmärksamhet riktad på frågan om en förstärkning av personalen och till nästa års riksdag framlägga förslag i detta ärende. Vi tror inte att det skulle vara någon större olycka om man får lugna sig litet här. Vi har i vårt ställningstagande bland annat tagit hänsyn till den upprustning som faktiskt har skett i år.

Herr Nilsson i Göingegården sade att Kungl. Maj:t givit en liten slant till biblioteket, som vi diskuterade nyss. Den »lilla slant» som Kungl. Maj:t under denna punkt ytterligare åskat uppgår ju ändå till 80 000 kronor, och denna summa tycker vi, även om vi är medvetna om att behoven för närvarande är stora, får räcka till nästa år.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! De möjligheter till överföring från andra delar av institutionen som fröken Olsson talar om förefinnes knappast. I anslagsäskandet från nationalmuseums chef krävdes det en förstärkning av vaktmästartjänsterna även vid nationalmuseum, och det östasiatiska museet är ju en ny inrättning där det behövs nya tjänster. Möjligheten till omflyttning finns således inte i detta fall.

Vad det sedan gäller den stora slanten, som fröken Olsson talade om, avser den-

na självfallet i första hand automatiska ökningarna som ju förekommer inom alla institutioners utgifter.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nilsson i Göingegården begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 38:o i utskottets utlåtande nr 42, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen 3) av fröken Andersson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Göingegården begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 107 ja och 91 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 39—72

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 73

Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

Kungl. Maj:t hade (punkt 98, s. 136) föreslagit riksdagen att till Bidrag till

svenska ekumeniska nämnden för budgetåret 1962/63 anvisa samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår eller 27 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson m. fl.* (I: 413) och den andra inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* (II: 428), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att anslaget till svenska ekumeniska nämnden till gäldande av den svenska andelen av årsavgiften till Kyrkornas världsråd uppräknades med 13 000 kronor till 40 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 413 och II: 428, till Bidrag till svenska ekumeniska nämnden för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 27 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr KEIJER (fp):

Herr talman! Den hemställan om ökat anslag till Svenska ekumeniska nämnden som gjorts i motionerna nr 413 i första kammaren och 428 i andra kammaren, och vilka undertecknats av företrädare för samtliga demokratiska partier har avstyrkts av statsutskottet. Med anledning av detta vill jag göra några påpekanden.

Det har i motionen redovisats, att Kyrkornas världsråd för Sveriges del fastställt den årliga medlemsavgiften för 1962 och tills vidare till 78 660 kronor, vilket innebär en höjning med 25 000 kronor jämfört med föregående år.

Det kan tyckas, att detta är en höjning som är tilltagen med prutmån. Men så är inte fallet. Avgifterna för de olika medlemskyrkorna fastställdes centralt vid Världskyrkorådets generalförsamling i New Delhi i december förra året, och det är alltså inte fråga om ett anslag, över vars storlek vi i Sverige kan

Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

bestämna. Prisutvecklingen på det internationella området och en nödvändig ökning av rådets arbetsuppgifter har framtvingat en generell höjning av medlemsbidragen, som alltså i lika mån drabbar alla medlemskyrkor.

Jag föreställer mig, att om en medlemskyrka inte kan komma ut med sin andel, så måste Världskyrkorådet vädja till främst de amerikanska frikyrkorna, som alltid visat sig offervilliga, att de skall öka sina bidrag i motsvarande mån. Men det får naturligtvis inte ske, att Sverige, som sedan Nathan Söderbloms dagar varit starkt engagerat i den ekumeniska rörelsen, skulle göra en sådan anmälan och undandra Världskyrkorådet det stöd det förväntar från oss.

Herr talman! Jag har en känsla av att kunskapen om vad Kyrkornas världsråd är och uträttat trots allt är ganska bristfällig. Detta råd är en gemenskap av 198 kristna kyrkor av skiftande nationalitet och konfession. Redan detta är ganska märkligt. Världskyrkorådet torde vara den mest omfattande och djupgående internationella gemenskap vi för närvarande har.

Rådets uppgift att skapa förståelse och gemenskap mellan kyrkorna är så klar, att jag inte närmare behöver belysa den.

Mindre känt men i det här sammanhanget betydelsefullare är rådets stora insats i den internationella flyktinghjälpen. Genom dess försorg har t. ex. över 100 000 familjer fått nya hem i olika länder. Detta arbete sker i ständig kontakt med FN och har varit ett värdefullt komplement och ofta en inspiration för FN:s insatser.

Kyrkornas världsråd har också ett särskilt organ, som sysslar med de politiska frågorna. Man har en grupp teologiskt och politiskt skolade personer i New York i ständigt samarbete med FN, och denna är — så långt jag vet — inte utan inflytande på den internationella politiken. I varje land med med-

Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

lemskyrkor, alltså också här i Sverige, finns en nationell kommitté för behandling av politiska frågor ur kristen synvinkel.

I New Delhi var också åtskilliga politiska frågor föremål för diskussion och uttalanden, såsom kärnvapenproven i Frankrike, Sovjetunionen och USA, rasdiskrimineringen i Sydafrika och den portugisiska våldspolitiken i Afrika.

Jag har, herr talman, velat nämna detta för att korrigera den uppfattning jag ibland mött, att Kyrkornas världsråd skulle vara ett fromt sällskap för inbördes beundran eller dogmatiska trätor.

Mot denna bakgrund och då det här inte är fråga om en ensidig konfessionell representation — utom svenska kyrkan är nämligen Svenska missionsförbundet direkt anslutet samt Metodistkyrkan och Frälsningsarmén indirekt anslutna genom sina internationella organisationer — utan om en samsvensk kristen angelägenhet, beklagar jag statsutskottets ställningstagande. Det kan också nämnas, att i Norge och Danmark hittills såvitt jag vet hela årsavgiften till Kyrkornas världsråd betalas med statsmedel. I Sverige har kyrkorna själva betalat en betydande del och endast vädjat om stöd av staten för fullgörande av medlemskapets förpliktelser.

Jag vill, herr talman, därför yrka bifall till motion nr 428 i denna kammare.

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! Utskottsmajoriteten har inte på något sätt velat bestrida värdet av den verksamhet, som talesmannen för motionärerna nyss talade om. För detta anslag har emellertid under senare år tillämpats vissa regler, som utskottet velat rätta sig efter. Det här ifrågavarande anslaget till Svenska ekumeniska nämnden har varit avsett som ett bidrag till bestridande av Sveriges årsavgift till Kyrkornas världsråd. Den princip man här följt är att detta bidrag bör proportionsvis vara lika stort som

det bidrag riksdagen ger Lutherska världsförbundets svenska sektion till dess årsavgift i Lutherska världsförbundet. Med åberopande av denna princip har utskottet tidigare år avstyrkt motionsledes gjorda framställningar om en höjning av anslaget, och så gör det även i år beträffande den föreliggande motionen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr KEIJER (fp):

Herr talman! Jag är medveten om den princip som utskottets talesman antytt: jämställdheten mellan Lutherska världsförbundets svenska sektion och Svenska ekumeniska nämnden. Men jag ber, herr talman, att få påpeka att denna princip är av mycket sent datum. Det fastslogs år 1955, sedan i statsverkspropositionen redovisats ett uttalande av statskontoret, att höjningen av bidraget till årsavgiften skulle ske enligt de fördelningsproportioner som tillämpades när detta bidrag första gången beviljades. Då erhöles ungefär 60 procent av den totala årsavgiften i form av statsbidrag. Om man velat följa denna princip, som gällt under åtskilliga år, skulle statsutskottet utan vidare ha biträtt motionens hemställan, ty den totala ökningen av årsavgiften, 25 000 kronor, borde enligt motionen fördelas så, att ekumeniska nämnden genom sina kollektmedel bestrider 12 000 kronor och att 13 000 kronor utgår i form av statsbidrag.

Herr talman! Jag beklagar att man ändrat dessa under en följd av år gällande principer. Det är ändå, som jag försökt klarlägga, en viss principiell skillnad mellan anslagsäskandena, eftersom till Svenska ekumeniska nämnden också är anslutna åtskilliga kyrkosamfund utanför svenska kyrkan. Under sådana omständigheter vore det naturligt med en generösare bedömning, när det gäller ekumeniska nämnden.

Överläggningen var härmed slutad.

Överförande till staten av kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 74

Lades till handlingarna.

§ 8

Överförande till staten av kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 43, i anledning av väckta motioner angående överförande till staten av kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet.

Sedan utskottets hemställan föredragits yttrade:

Herr LARSSON i Hedenäset (cp):

Herr talman! Till föreliggande utskottsutlåtande har jag tillåtit mig att foga en blank reservation. Då så har skett är det ett uttryck för att jag väl kan biträda utskottets hemställan men inte helt instämma i motiveringen.

Jag ger min anslutning till uppfattningen att den obligatoriska skolan bör vara kommunal och åtnjuta statsunderstöd. Att ett effektivt statsunderstöd bör utgå är icke blott motiverat av att skattekraften varierar olika kommuner emellan, utan är även och kanske framför allt nödvändigt därför att skolkostnaderna, utbildningen av de unga, är investeringar för framtiden som hela samhället får njuta frukterna av. I åtskilliga fall är det till och med så, att undervisningskommunen får den minsta andelen.

Under senare tid har förändringarna av penningvärdet orsakat att åtskilliga statsbidrag, bl. a. på skolans område, har undergått fortgående försämringar. Kommunernas andel av skolkostnaderna har därför blivit allt större. Detta är ett förhållande som inte bör tillåtas fortgå. Det förhållandet, att 1958 års

skatteutjämningskommitté arbetar med denna fråga i stort och om något eller några år kommer med förslag, bör inte hindra att riksdagen redan i år gör uppjusteringar på ett par punkter. Jag syftar härvid i första hand på statsbidragen till inackorderingar och skolmåltider. Låt mig härvidlag erinra om att 1957 års skolberedning enhälligt uttalat att just dessa statsbidrag är av den arten att oavsett skatteutjämningskommitténs arbete uppjusteringar borde övervägas.

Herr talman! Med detta uttalande och med uteslutande av sista stycket i statsutskottets utlåtande kan jag biträda utskottets yrkande.

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! Det är en stor fråga som herr Larsson i Hedenäset har gjort vissa uttalanden i. Vi har för några veckor sedan i denna kammare haft ingående debatter om kommunernas primäruppgifter för framtiden. Vid det tillfället gjordes inte några mera auktoritativa uttalanden om att exempelvis det obligatoriska skolväsendet i sin helhet skulle överföras i statlig regi. 1950 års riksdag fastställde ju att en sådan överföring icke skulle ske.

Jag vill ge herr Larsson i Hedenäset rätt när han säger att det beträffande statsbidragen finns åskilligt att önska och att justera. Det är väl i akt och mening att göra detta som 1958 års skatteutjämningskommitté arbetar. Eftersom denna kommitté har sig förelagt en sådan mångfald av uppgifter på detta speciella område, måste jag nog för min del anse att det vore felaktigt att, innan kommittén har bedömt dessa statsbidrag över lag och givit sin mening till känna, rycka loss vissa detaljer och ändra på statsbidragsformerna vid innevarande års riksdag. Det vore säkerligen inte lyckligt, även om man är medveten om att de skatteunderlagsgraderade statsbidragen är underkastade en fortgående värdeminskning.

Herr talman! Jag ber med dessa få ord

Ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse
att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LARSSON i Hedenäset (cp):

Herr talman! Jag tillåter mig att i avslutning till uttalandet av utskottets talesman bara göra det påpekandet att jag här inte har framställt några propåer om att vissa statsbidrag skulle ändras till konstruktionen. Jag har endast åsyftat att de skulle få det reella värde som de tidigare har haft för kommunerna och som riksdagen har avsett att de skulle ha.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 9

Föredrogs statsutskottets memorial nr 44, angående överlämnande till särskilt utskott av vissa till statsutskottet remitterade motioner.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10

Ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 18, i anledning av väckta motioner om ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 22 av herr Jonasson m. fl. och II: 40 av herr Elmwall m. fl., vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådana tilläggsdirektiv till allmänna skatteberedningen, att frågan om värdeminskningsavdrag för byggnad, som inginge i rörelse, och för driftbyggnad i jordbruk bleve föremål för särskild behandling och att förslag

till nya regler snarast framlades i enlighet med vad i motionerna anförts;

2) de likalydande motionerna I: 279 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II: 348 av herr Hansson i Skegrie m. fl., vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning och förslag angående sådana ändrade bestämmelser för taxering av inkomst från jordbruksfastighet, att en modernisering av byggnadsbeståndet icke onödigtvis försvårades, i enlighet med vad i motionerna anförts; samt

3) de likalydande motionerna I: 364 av herr Stefanson och II: 435 av herr Kollberg m. fl., vari bl. a. hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte — i syfte att underlätta skatteberedningens arbete och skyndsamma-re nå resultat — anhålla att särskilda sakkunniga utsåges för teknisk utredning om en sådan reformering av avskrivningsreglerna för byggnad, som inginge i rörelse, att en ökad avskrivning kunde medgivas under byggnadens första tid.

Utskottet hemställde,

att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 22 av herr Jonasson m. fl. och II: 40 av herr Elmwall m. fl., såvitt motionerna avsåge frågan om värdeminskningsavdrag å byggnader i jordbruk, samt

de likalydande motionerna I: 279 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II: 348 av herr Hansson i Skegrie m. fl. om ändrade bestämmelser vid beskattningen av inkomst från jordbruksfastighet;

2) de likalydande motionerna I: 22 av herr Jonasson m. fl. och II: 40 av herr Elmwall m. fl., samt

de likalydande motionerna I: 364 av herr Stefanson och II: 435 av herr Kollberg m. fl., sistnämnda fyra motioner såvitt avsåge frågan om värdeminskningsavdrag å byggnad i rörelse,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse

Reservation hade avgivits av herrar *Hagberg, Söderquist, Gustaf Elofsson, Stefanson, Gösta Jacobsson, Gustafson* i Göteborg, *Nilsson* i Svalöv, *Vigelsbo, Christenson* i Malmö och *Björkman*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen — i anledning av de likalydande motionerna I: 22 av herr Jonasson m. fl. och II: 40 av herr Elmwall m. fl., de likalydande motionerna I: 279 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II: 348 av herr Hansson i Skegrie m. fl., samt de likalydande motionerna I: 364 av herr Stefanson och II: 435 av herr Kollberg m. fl., sistnämnda två motioner i vad de behandlades i detta betänkande — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att särskilda sakkunniga utsåges för teknisk utredning om sådan reformering av avskrivningsreglerna för byggnad som inginge i rörelse eller jordbruk att en ökad avskrivning kunde medgivas under byggnadens första tid.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! De motioner som behandlas i bevillningsutskottets betänkande nr 18 rör reglerna för avskrivning av byggnader, vilka användes i jordbruk eller i rörelse. Jag skall här huvudsakligen uppehålla mig vid avskrivningsreglerna för byggnader som användes i rörelse.

Man är nog ganska överens om att reglerna för avskrivning, när det gäller byggnader som användes i rörelse, i vårt land är restriktiva i jämförelse med reglerna i en rad andra länder. Man kan också konstatera att i andra länder dessa regler har liberaliserats under det att de i vårt land i stort sett har bibehållits oförändrade.

Vid 1955 års riksdag gjordes på förslag av företagsbeskattningskommittén en mindre justering i författningen beröende på att man särskilt ville framhäva att det inte är den fysiska livs-

längden för en fastighet som skall vara avgörande när avskrivningsprocenten fastställs utan den ekonomiska livslängden. Med den starka tekniska utveckling som vi för närvarande har, är det inte så enkelt som förr i världen, då man kunde använda samma industrifastighet och bara flytta in en ny maskin. Den nya tekniken gör att man ofta måste bygga om fastigheten eller bygga en helt ny när man anskaffar en ny maskin.

Trots ändringen i författningen har tillämpningen i praktiken varit ganska restriktiv. I allmänhet beviljas avskrivning av 2—3 procent, och det är i rena undantagsfall som en siffra på fyra procent har kommit i fråga. Samtidigt har man i våra grannländer — det gäller såväl Norge som Danmark och Finland — för några år sedan vidtagit förändringar i lagstiftningen som har inneburit rätt till en betydligt större avskrivning under de första åren efter en byggnads tillkomst. I Danmark får man under de första fyra åren skriva av 12,5 procent och i Norge 3,75 procent. I Finland kan man för en ny industribyggnad under de första åren få avskriva sammanlagt 30 procent.

Det är självklart att detta påverkar konkurrensförhållandet. Jag skulle tro att man i alla kretsar är relativt överens om att de nuvarande reglerna behöver överses. Jag tror inte ens att utskottsmajoritetens talesman vill förneka det faktum att vi här har ett problem som bör göras till föremål för undersökning. Meningsskiljaktigheterna mellan reservanterna och utskottet ligger egentligen i frågan på vad sätt detta skall utredas. Utskottsmajoriteten tycker att det är en uppgift för allmänna skatteberedningen men reservanterna framhåller att allmänna skatteberedningen sannerligen har häcken full, eftersom dess arbetsprogram är synnerligen omfattande. Den tekniska utredning som här behövs i syfte att förbereda en ändring av lagstiftningen kan med fördel göras av

Ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse

experter utanför skatteberedningen. De experter som används inom denna är så hårt ansträngda, att de har svårigheter att leverera material till beredningen i de frågor som beredningen redan har tagit upp. Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr **VIGELSBO** (cp):

Herr talman! Samma motivering, som här anförts av herr Gustafson i Göteborg beträffande avskrivningsreglerna för industribyggnader, kan också användas när det gäller jordbrukets ekonomibyggnader. Vi har alltid ansett avskrivningsprocenten vara väl låg i det fallet med hänsyn till förslitningen.

Genom den rationalisering — och man kan kanske också säga genom den mekanisering — som har ägt rum och som alltjämt äger rum kommer förslitningen av jordbrukets ekonomibyggnader att bli väsentligt större än vad tidigare varit fallet. Vi har därför från vårt håll anslutit oss till utredningsyrkandet i den gemensamma reservationen.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord kort och gott få yrka bifall till reservationen.

Herr **KÄRRLANDER** (s):

Herr talman! Reservanternas till bevillningsutskottets betänkande nr 18 säger helt kort och gott, att de vill att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om att »särskilda sakkunniga utses för teknisk utredning om sådan reformering av avskrivningsreglerna för byggnad som ingår i rörelse eller jordbruk att en ökad avskrivning kan medivas under byggnadens första tid».

Jag ber, herr talman, att få fästa uppmärksamheten på att reservanternas menar, att frågan om behovet av ändrade avskrivningsregler, som medför en liberalisering, inte behöver utredas utan att det räcker med en teknisk översyn av på vilket sätt man skall åstadkomma denna liberalisering. Med hänvisning

till samma tankegångar, som här utvecklets av herr Gustafson i Göteborg med instämmande av herr Vigelsbo, säger reservanternas, att avskrivningsreglerna för vårt lands vidkommande har släpat efter i förhållande till de mera liberala avskrivningsmetoder, som tillämpas i våra nordiska grannländer. Herr Gustafson i Göteborg anförde också några sifferexempel.

Jag får säga, herr talman, att det inte är möjligt att dra sådana paralleller. Herr Gustafson i Göteborg framhåller, att man i Danmark, Norge och Finland får göra en större avskrivning under de fyra första åren. Det säger egentligen ganska litet om huruvida dessa länders system är bättre än vårt, eftersom reservanternas har gått förbi utgångspunkten, nämligen det värde som lägges till grund då det gäller att fastställa en avskrivningsprocent. I det fallet sade inte vare sig herr Gustafson i Göteborg eller herr Vigelsbo någonting alls. Det är det taxeringsvärde, som läggs i botten eller det framräknade anskaffningsvärdet, som så att säga bildar utgångspunkten för de avskrivningar, som sedan skall godkännas. Jag vet inte vilka utgångspunkter man har i de nordiska grannländerna eller vilken metodik man där använder då det gäller att räkna fram det värde, på vilket avskrivningarna skall baseras. Så länge det inte föreligger några säkra bedömningar på den punkten är en bevisföring, där man använder sig av ett procenttal som är högre än det som vi här kommer fram till, av föga värde.

Utskottet har inte ansett, att det föreligger tillräckliga skäl att tillsätta en särskild utredning, eftersom allmänna skatteberedningen skall syssla med dessa frågor. När det gäller fastigheter i jordbruk har uppdraget gått till en särskild sektion av 1950 års skattelagssakkunniga, som enligt årets riksdagsberättelse utlovat att lägga fram ett förslag i denna fråga redan under innevarande år. Därför kan man nog inte säga, att det före-

Ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse

ligger några sådana starka skäl till att nu bryta ut frågan ur dess sammanhang och ta upp den till särskild behandling.

Jag kan inte helt hålla med herr Gustafson i Göteborg om att våra avskrivningsregler är särskilt restriktiva. Det är riktigt, som herr Gustafson säger, att en liberalisering skedde 1955. Efter att ha diskuterat frågan, huruvida endast den fysiska livslängden skulle läggas till grund för avskrivningen, övergick man till att även den ekonomiska livslängden skulle beaktas. Denna liberaliserade bedömning tillämpas redan av skattemyndigheterna, framför allt då det gäller att värdera byggnader i rörelse. Med de liberala avskrivningsmetoder som vi över huvud taget har, herr talman, i fråga om företagsbeskattningen och även i fråga om avskrivning på byggnader inom det avsnitt som vi behandlar i dag, är företagen i vårt land inte — som det har gjorts gällande — sämre ställda än i andra länder. Eftersom denna fråga i sin helhet kommer att behandlas av allmänna skatteberedningen, kan jag inte se att det har funnits några skäl för bevillningsutskottet att tillstyrka motionen.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort genmäle:

Herr talman! Till det som herr Kärrlander anförde vill jag bara nämna, att det redan före 1955 i princip faktiskt var den ekonomiska livslängden som var avgörande. Men när saken diskuteras i företagsbeskattningskommittén, fann man att taxeringsmyndigheterna i mycket stor utsträckning tog hänsyn till den fysiska livslängden. Därför gjorde man ett förtydligande i författningen. Trots detta förtydligande är våra regler för avskrivning på byggnader som används i rörelse restriktiva i jämförelse med reglerna i andra länder. Jag nämnde exempel från Danmark, Norge

och Finland — detta kan ju vara av intresse i dessa dagar då Nordiska rådet träffas i Helsingfors.

I dessa länder har alltså skett en liberalisering så till vida att man medger väsentligt högre avskrivningar under de första åren av en byggnads livslängd, då värdeminskningen också får sägas vara större. Nu säger herr Kärrlander att han inte vet någonting om vilket avskrivningsunderlag som får användas i övriga nordiska länder. Jag har mig inte bekant att deras underlag i princip skiljer sig från vårt på sådant sätt, att det skulle påverka den jämförelse som jag gjort. Det viktiga är ju inte »nivåerna» i och för sig, utan det är förändringarna. Om man i länder, som vi konkurrerar med, kraftigt liberaliserar skattelagstiftningen, innebär det en ökad konkurrenskraft. Det är rörelseriktningen i förändringarna som är av särskilt stor betydelse.

Herr KÄRRLANDER (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan försäkra herr Gustafson i Göteborg att våra taxeringsmyndigheter tar hänsyn till den ekonomiska livslängden och sålunda beaktar alla de faktorer som kan inverka. Jag har praktisk erfarenhet av att så är fallet.

Herr Gustafson upprepade sitt uttalande, att vårt land är restriktivare än andra länder, eftersom man i andra länder får tillämpa mycket högre procentsatser för avskrivning under de första åren. Men inte heller herr Gustafson känner till utgångspunkten. Jag har betonat att utgångspunkten kan vara olika. I Danmark får man under de fyra första åren skriva av 12 procent, i liknande fall får man i Sverige skriva av 3 eller 4 procent. Men det är ingenting som säger, herr talman, att 12 procent i Danmark är mera värt för en företagare. Detta beror helt på vilken utgångspunkten är. Utskottet har också skrivit att om man ändrar procentsatsen, kommer

Ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse

man i kontakt med inkomstbegreppet. Då uppstår nämligen frågan om hur återvunna avskrivningar skall bedömas — skall de betraktas som inkomst?

Dessutom undrar jag rent allmänt, om det är så säkert att en större avskrivning under de första åren är bättre för företagaren — jag bortser här ifrån att utgångspunkterna kan vara olika i övriga länder och presumerar att de är likadana i Sverige och i de övriga länderna. För nystartade företag är det inte alls säkert att det är bättre. Möjligen är det bättre för expanderande företag som gör till- och nybyggnader, om det finns utrymme för avskrivningar. Men det är ingenting som säger att generösare procentsatser för avskrivning av en byggnad under de första åren alltid innebär en fördel för företagaren.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Kärrlander säger att denna sak berör inkomstbegreppet. Det är det som vi har framhållit i reservationen när vi har sagt, att det behövs en teknisk utredning. På den punkten har vi alltså inga delade meningar.

Herr Kärrlander säger, att det inte finns något som säger att en avskrivning på 12 procent i Danmark — det är faktiskt 12,5 procent — skulle innebära mer än en avskrivning på 2 å 3 procent i Sverige. Herr Kärrlander måste ju förstå hur orimligt detta är. Jämförelser som när det gäller avskrivningsreglerna gjorts av skatteexperter har inte givit någon antydning om att det finns olika beräkningsgrunder i fråga om avskrivningsunderlaget. I varje fall kan det aldrig utfalla så att en avskrivning på 12,5 procent i Danmark skulle vara mindre än en avskrivning på 3 procent på en jämförlig byggnad i Sverige. Det är ett fullständigt orimligt påstående.

Herr Kärrlander säger, att det inte alltid är säkert att en större avskriv-

ningsrätt skulle vara till fördel för företagen. Här gäller en avskrivningsrätt och inte en avskrivningsplikt. Det är endast de företag som funne sig ha fördel av detta som skulle utnyttja denna avskrivningsrätt.

Herr KÄRRLANDER (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan hålla med om att det inte är fråga om någon avskrivningsplikt utan om en avskrivningsrätt. Att dess värde begränsas till de företag, som har utrymme för en sådan avskrivning, är ju givet. Men, herr Gustafson i Göteborg, vad jag understrukit är att det inte är säkert att avskrivningsrätten är till fördel för företagarna i allmänhet. Herr Gustafson i Göteborg tycker att det är orimligt att jag kan jämföra 12,5 procent med 2 å 3 procent och att en större avskrivning inte behöver vara till fördel för företagaren. Jag håller fast vid mitt påstående att herr Gustafson i Göteborg fortfarande brister i redovisning, när det gäller att bedöma om det är fråga om samma beräkningsgrunder i de olika länderna. Så länge man inte vet det, kan man naturligtvis inte säga vilken avskrivningsprocent som är den bättre. Själva procenttalet säger mig ingenting.

Herr NILSSON i Svalöv (h):

Herr talman! Frågan om avskrivningsrätten då det gäller byggnader vid jordbruk och rörelse har vid många olika tillfällen varit föremål för diskussioner här i riksdagen. Första gången frågan togs upp på allvar var vid 1951 års riksdag. Då beslutades en skrivelse till Kungl. Maj:t i ärendet. Det gällde då framför allt jordbrukets byggnader.

Efter 1951 års beslut följde en skrivelse till Kungl. Maj:t år 1955, och en särskild delegation inom skattelagssakkunniga tillsattes år 1958. Den har att utreda avskrivningsrätten för jordbruksbyggnader.

Ändrade avskrivningsregler vid beskattningen för byggnad i jordbruk eller rörelse

Enligt vad jag har mig bekant har denna delegation sista tiden arbetat ganska intensivt på det betänkande, som den så småningom kommer att lägga fram. Det var i vetskap om detta, som vi från högerhåll i år inte på nytt tog upp motioner i denna fråga. Men när nu ändå motioner har kommit, så vill jag säga, att vi från högerhåll har samma inställning till dessa frågor som vi har haft tidigare, nämligen att avskrivningen bör bli mera liberal än vad den nu är. Herr Kärrlander har sammankopplat avskrivningen på byggnader med de, som han uttryckte det, liberala avskrivningsregler, som vi hade inom andra områden. Jag menar nog, herr talman, att avskrivningsreglerna för inventarier och avskrivningsreglerna för byggnader får hållas isär.

Här har i debatten, och det vill jag starkt understryka, kommit fram, att när det gäller att bedöma avskrivningen på byggnader måste man strängt skilja mellan en byggnads tekniska livslängd och en byggnads ekonomiska livslängd. De avskrivningsregler som vi har, framför allt för jordbrukets byggnader, har närmast tagit hänsyn till byggnadernas tekniska livslängd. Man har utgått från att en byggnad kunde vara i full användning även efter 75—80 år men en sådan byggnad är omodern och kan inte ekonomiskt utnyttjas. Det är närmast med utgångspunkt från att vi har fått en s. k. ekonomisk livslängd på våra byggnader och som är väsentligt kortare nu än den var tidigare, som jag personligen är av den uppfattningen att en ändring av avskrivningsreglerna borde komma till stånd.

Herr Kärrlander sade här, att han hade erfarenhet av att man i det praktiska taxeringsarbetet tog hänsyn till den ekonomiska livslängden. Ja, jag vill i sanningens namn erkänna att jag också har träffat på detta, men det har då gällt byggnader inom rörelse. Om vi däremot går över till jordbrukets område, har jag icke vid något tillfälle

märkt att man tagit hänsyn till den ekonomiska livslängden, utan jag vågar tvärtom påstå att man så gott som hundraprocentigt hållit sig till den schablonregel som står angiven i deklara-tionsformuläret och som tar sig det praktiska uttrycket att en procents avdrag medges på det taxerade jordbruksvärdet.

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten, utan jag vill i likhet med herr Vigelsbo och herr Gustafson i Göteborg, yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen av herr Hagberg m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 102 ja och 96 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 11

Upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 22, i anledning av väckta motioner om upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 362 av herr *Thorsten Larsson m. fl.* och II: 441 av herr *Wahrendorff m. fl.* hade hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till 1963 års riksdag angående upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass».

Utskottet hemställde, att riksdagen — med bifall till de likalydande motionerna I: 362 av herr *Thorsten Larsson m. fl.* och II: 441 av herr *Wahrendorff m. fl.* — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till 1963 års riksdag om upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass.

Reservation hade avgivits av herrar *John Ericsson, Einar Eriksson, Erik Jansson, Wirmark, Paul Jansson, Brandt* i Aspabruk, *Allard, Kärrlander* och *Asp* samt fru *Holmqvist*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att de likalydande motionerna I: 362 av herr *Thorsten Larsson m. fl.* och II: 441 av herr *Wahrendorff m. fl.* om upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **ALLARD** (s):

Herr talman! Det är väl få frågor som under den senaste tioårsperioden så ofta varit föremål för riksdagens behandling

som just frågan om beskattningen av den s. k. gräddglassen.

Senast den 8 november föregående år diskuterade riksdagen denna fråga. Då, liksom vid alla tidigare tillfällen då riksdagen haft frågan uppe till behandling, avvisades förslaget om att skatten skulle slopas.

När bevillningsutskottet nu tillstyrker utredning och förslag till 1963 års riksdag om upphävande av den så ofta diskuterade särskilda varuskatten på gräddglass är det med lottens hjälp. I utskottet var rösterna 10 mot 10, och det är därför lotten som har fått avgöra vilken uppfattning som skulle komma till uttryck i utskottets betänkande. Den hälft av utskottsledamöterna som reserverat sig för avslag på motionerna anser, att några nya synpunkter på frågan inte framförts sedan riksdagen för fyra månader sedan tog ställning och då avslog förslaget om borttagande av den särskilda varuskatten på gräddglass.

Det har tidigare ofta gjorts gällande, att beskattningen på glass skulle verka hämmande på glasskonsumtionen. Men i verkligheten förhåller det sig så, att konsumtionen av glass har ökat mycket starkt under senare år. Detta framgår bl. a. av det förhållandet, att skatten ökat från 2,5 miljoner år 1945 till mellan 20 och 25 miljoner innevarande år. Större delen av detta belopp faller på den s. k. gräddglassen. Ett bifall till utskottets förslag kommer därför att medföra ett inte obetydligt skattebortfall.

Tidigare har också ofta framhållits, att beskattningen av glass är skattetekniskt besvärlig på grund av de kontrollsvårigheter som är förenade med uttagandet av skatten. Dessa svårigheter skulle inte komma att minska om enbart gräddglassen bleve skattefri, utan de skulle troligen öka. Jag vill också påminna om att kontrollstyrelsen, statens jordbruksnämnd och Sveriges Glassindustriers riksförbund gjort framställningar till Kungl. Maj:t om ändringar i glassbeskattningen. Frågan har därige-

Upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass

nom kommit under regeringens prövning. I avvaktan på det ställningstagande som dessa framställningar kan leda till finns det i dag ingen anledning för riksdagen att bifalla utskottets betänkande med förslag till skrivelse till Kungl. Maj:t om upphävande av skatten på gräddglass.

Med det jag här anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den reservation som är fogad till utskottets betänkande.

Herr WAHRENDORFF (cp):

Herr talman! Frågan om slopandet av skatten på gräddglass har ju som reservanternas talesman sagt varit uppe till behandling i denna kammare flera gånger. Man har i allmänhet angivit statsfinansiella skäl mot skattens borttagande.

När vi införde denna skatt på gräddglass var det en punktbeskattning, inte enbart på gräddglass utan även på flera andra saker. Vi ansåg att skatten borde införas av statsfinansiella skäl.

Man kan dock inte åberopa samma skäl i dag. Därtill kommer, att vi fått en allmän omsättningskatt, som i dag utgår med icke mindre än 6 procent. I sak har man sedan länge underkänt gräddglassen som särskilt skatteobjekt. Därom torde alltså inte längre råda några delade meningar, och jag behöver inte här särskilt uppehålla mig vid den sidan av saken.

När man som t. ex. utskottsreservanternas fortfarande vidhåller de statsfinansiella skälen mot ett slopande av glassskatten är det följaktligen godtyckligt. Man ser inte på sakfrågan utan stöder sitt ställningstagande på godtyckliga grunder. Man vill behålla skatten för att den är en för statsverket bekväm inkomstkälla.

Låt mig, herr talman, uppehålla mig vid det betänkliga i ett sådant resonemang. För det första kommer man aldrig, om man resonerar så, att kunna slopa skatten på glass, eftersom den ökar

för varje år beroende på att glasskonsumtionen ökar och skatten därför blir svårare att göra sig av med. Alldeles oavsett vad man lägger en skatt på, det må vara hur godtyckligt som helst, kommer man aldrig att kunna göra sig av med den, om enbart statsfinansiella skäl får vara avgörande. Det är ett utslag av socialdemokratisk skattekonserveratism. Det enda raka är att man gör sig av med glasskatten medan man ännu har råd till det.

För det andra leder denna orimliga extraskatt på gräddglass till en snedvridning av glassproduktionen med en försämrad konsumtionsvara som följd. I stället för att använda skatten till att få till stånd en ur konsumtionssynpunkt bättre vara gör man precis tvärtom — genom skatten stimulerar man tillverkning av en försämrad vara.

Jag skall anföra som exempel på detta ett av Stockholms större glassbolag. Av bolagets försäljning, 7,2 miljoner liter, är 60 procent skattebelagd och i varuskatt har för år 1961 inbetalats 5,8 miljoner kronor. Fördelar man till skattepliktig glass använt smör på erlagd skatt, visar det sig att bolaget för varje kilo i produktionen använt smör i skatt betalat 17 kronor 20 öre. Smörpriset var år 1961 endast 6 kronor per kilo. De tillverkare som använt annat fett i sin produktion — man kan använda margarin, ister o. s. v. — har kommit undan med en beskattning av 3 kronor per kilo för sin tillverkning.

Av detta exempel framgår att om denna orättfärdiga beskattning skall fortsätta tvingas så småningom en allt större del av glasstillverkarna att använda sämre fett än det mjölkfett som i dag användes, eftersom glasskatten per liter försåld glass blir mindre ju sämre vara man använder.

Reservationens talesman sade att vi har haft en inkomst på glasskatten på mellan 20 och 25 miljoner kronor. Det innebär en beskattning av det smör som användes vid glasstillverkning. Det kan

Upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass

då vara rätt intressant att se att vår export av smör i fjol var 8 miljoner kilo. För detta betalade det svenska jordbruket 12 miljoner kronor i exportpremier eller en krona 40 öre per kilo.

Om skatten på gräddglass borttages skulle konsumenterna få tillgång till en högvärdigare vara och vidare skulle exporten av den jordbruksprodukt, som används för framställningen av gräddglass, kunna minskas och denna produkt i stället komma till användning inom landet.

Jag har yrkat på att skatten på gräddglass skall upphävas, och det finns ingenting som säger att denna punktskatt bör bibehållas. Det strider mot alla principer att man i detta fall på ett alldeles godtyckligt sätt skaffar pengar till statskassan.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr ALLARD (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wahrendorff säger att reservanterna på godtyckliga grunder åberopar att ett skattebortfall skulle ske i händelse av att skatten på gräddglass skulle slopas. Det är inte, herr Wahrendorff, fråga om några godtyckliga grunder, utan man kan säkert räkna med ett faktiskt skattebortfall på omkring 15 miljoner kronor.

Herr WAHRENDORFF (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag förstår så väl herr Allards inställning i detta fall, ty han har haft samma åsikt vid såväl hög- som lågkonjunkturer för statskassan. När statskassan var underbalanserad kom han med detta argument om skattebortfallet och han använder det fortfarande i dag då inkomsterna flödar. Jag skulle vilja fråga herr Allard: När blir statskassans inkomster enligt herr Allards mening så stora att det finns möjlighet att avskaffa skatten på gräddglass? Till hur många miljarder skall statskassans överskott uppgå, innan vi vågar ta bort denna skatt?

Herr ALLARD (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill svara herr Wahrendorff att i direktiven för allmänna skatteberedningen framhålles bl. a. att skatteberedningen noga skall överväga utformandet av de s. k. punktskatterna. I dessa punktskatter ingår även beskattningen på glass.

När skatteberedningen har fått sådana direktiv, finns det inte något skäl till att riksdagen i dag skall göra undantag för beskattningen av gräddglass.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Skatten på glass är en förlegad skatt. Den utgör en rest från krigstiden då statsmakterna i syfte att skrapa ihop pengar beslöt sig för att beskatta vad man då ansåg vara lyxvaror. Självklart spelade även in den brist på livsmedel som rådde under kriget. Man tyckte att det inte fanns någon särskild anledning att stimulera avsättningen av en vara som glass. Nu är läget ett helt annat. Vi har alla kommit underfund med att glass inte är någon lyxvara utan ett fullvärdigt födoämne. Därför bör vi också ta bort skatten på glass över huvud taget.

Bevillningsutskottet har emellertid nu haft att ta ställning till en motion som gäller skatten på gräddglass, och när vi inom majoriteten tillstyrkt borttagandet av skatten har vi alltså fått begränsa oss till gräddglass. För min del har jag den absoluta uppfattningen att detta bara är ett steg på vägen och att vår strävan bör vara att slopa skatten på all glass. Man har ju också från flera håll varit överens om att detta skulle vara synnerligen välmotiverat.

Nu framhåller herr Allard som reservanternas talesman att denna fråga behandlas av skatteberedningen och att vi därför inte kan göra någonting förrän denna är färdig. Man brukar inte, säger han, bryta ut en särskild fråga när det förekommer en utredning på området. Om jag inte minns alldeles fel, hade vi under höstriksdagen att behandla ett

Upphävande av den särskilda varuskatten å gräddglass

förslag som populärt gick under namnet skattepaketet. Samtliga de frågor vi då avhandlade låg under skatteberedningens utredningsarbete, men vi ansåg ändå inte att detta utgjorde något hinder. Det är enligt min mening i och för sig riktigt. Skatteberedningen arbetar på mycket lång sikt och syftar till mycket genomgripande reformer. Det bör vara alldeles självklart att man under tiden kan göra temporära reformer och framför allt att man skall kunna ta bort sådana absolut omotiverade och förlegade kristidsskatter som glasskatten.

Herr ALLARD (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill göra kammaren uppmärksam på att det föreligger en inte oväsentlig skillnad mellan den motivering för utskottets utlåtande som har framförts av herr Gustafson och den som har andragits av herr Wahrendorff. Herr Gustafson anser att borttagandet av skatten på gräddglass endast är ett led i borttagandet av skatten på all glass, medan herr Wahrendorffs hela motivering bygger på att enbart skatten på gräddglass skall avskaffas för att denna glass skall bli mera konkurrenskraftig i förhållande till sådan som är framställd av andra råvaror än jordbruksprodukter.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kanske kan få fästa kammarens uppmärksamhet på att yrkandet är detsamma. Vi yrkar att man i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära upphävande av den särskilda varuskatten på gräddglass. Därefter får man ta nästa steg.

Herr BOHMAN (h):

Herr talman! Den svenska beskattningen av glass är otvivelaktigt otillfredsställande i åtskilliga hänseenden. Jag delar alltså herr Gustafsons uppfattning att skatten är förlegad. Frågan om

en revision av beskattningen är därför i hög grad aktuell. Jag har personligen den åsikten att all glassbeskattning bör tas bort. Punktbeskattning är över huvud taget diskutabel, i all synnerhet sedan vi fått den allmänna varuskatten.

Då nu bevillningsutskottet har föreslagit en utredning som syftar till att ta bort skatten på enbart gräddglass innebär det att vi i fortsättningen måste räkna med en 65-procentig skatt dels på sådan glass som innehåller mindre än 12 procent smörfett och dels på sådan som är gjord av vegetabiliska fettämnen. Jag har den uppfattningen att man inte skattevägen bör påverka det fria konsumtionsvalet, och jag kan i princip inte acceptera utskottets ståndpunkt. Den leder till en snedvridning av konsumtionen.

Då jag, herr talman, ändå kommer att rösta för utskottet gör jag det utslutande av det skälet att jag betraktar en utredning om hävande av skatten på gräddglass som ett första steg på vägen mot fullständig skattebefrielse för glass. Jag bedömer alltså frågan på samma sätt som herr Gustafson i Göteborg gjort. Dessutom tror jag inte att det går att bygga upp ett tillräckligt effektivt kontrollsystem. Den utredning som utskottet nu har begärt kommer säkerligen därför att visa att all glassbeskattning måste tas bort eller i varje fall att alla glassprodukter måste drabbas av generella och enhetliga avgifter.

Det är därför, herr talman, jag röstar med utskottet.

I detta anförande instämde fru *Kristensson* samt herrar *Nordgren* och *Turresson* (samtliga h).

Herr ALLARD (s):

Herr talman! Av herr Bohmans anförande framgår att han och i viss mån också herr Gustafson kommer att rösta för en åtgärd som de strängt taget inte vill ha.

Härmed var överläggningen slutad.

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Allard begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen av herr John Ericsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Allard begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 103 ja och 98 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 12

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 26, i anledning av väckta motioner om undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av

utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 224 av fröken *Andersson m. fl.* och II: 278 av herr *Nordgren m. fl.*, vari hemställdes, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter företagen utredning, för riksdagen framlägga förslag om sådan ändring av skatteförfattningarna att vinst, som enbart beror av penningvärdets fall, i möjligaste mån kan undantagas från beskattning»;

2) de likalydande motionerna I: 282 av herr *Eric Peterson m. fl.* och II: 346 av herr *Gustafsson* i Skellefteå, vari hemställdes, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om översyn och förslag om reformering av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem i syfte att underlätta rörligheten på arbetsmarknaden»; ävensom

3) de likalydande motionerna I: 464 av herrar *Jonasson* och *Georg Carlsson* samt II: 534 av herrar *Börjesson* i Falköping och *Björkänge*, vari hemställdes, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förutsättningslös utredning om undantagande från inkomstbeskattning av vad som är att hänföra till penningvärdeförsämring».

Utskottet hemställde,

I) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 224 av fröken *Andersson m. fl.* och II: 278 av herr *Nordgren m. fl.*, samt

2) de likalydande motionerna I: 464 av herrar *Jonasson* och *Georg Carlsson* samt II: 534 av herrar *Börjesson* i Falköping och *Björkänge*,

samtliga motioner i vad de avsåge undantagande från beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem, ävensom

3) de likalydande motionerna I: 282 av herr *Eric Peterson m. fl.* och II: 346 av herr *Gustafsson* i Skellefteå angående beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem,

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

inmåtte av riksdagen lämnas utan åtgärd;

II) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 224 av fröken Andersson m. fl. och II: 278 av herr Nordgren m. fl., samt

2) de likalydande motionerna I: 464 av herrar Jonasson och Georg Carlsson samt II: 534 av herrar Börjesson i Falköping och Björkänge,

måtte, i den mån motionerna inte kunde anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Hagberg, Söderquist, Gustaf Elofsson, Stefanson, Gösta Jacobsson, Gustafson* i Göteborg, *Nilsson* i Svalöv, *Vigelsbo, Christenson* i Malmö och *Björkman*, vilka ansett att utskottet under punkten I) bort hemställa,

att riksdagen måtte — med bifall till de likalydande motionerna I: 282 av herr Eric Peterson m. fl. och II: 346 av herr Gustafsson i Skellefteå och i anledning av de likalydande motionerna I: 464 av herrar Jonasson och Georg Carlsson samt II: 534 av herrar Börjesson i Falköping och Björkänge ävensom de likalydande motionerna I: 224 av fröken Andersson m. fl. och II: 278 av herr Nordgren m. fl. — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande möjligheterna att från beskattning för realisationsvinst undanta vinst vid egnahemsförsäljning.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! I detta utskottsutlåtande behandlas tre olika motioner beträffande beskattning av vinst som beror på penningvärdets fall; dels motioner som vill undantaga sådan vinst — det är ju här fråga om en fiktiv vinst — från beskattning över huvud taget, dels en motion som gäller beskattning av realisationsvinst speciellt vid försäljning

av egnahem. Man har i reservationen valt att koncentrera sig på frågan om egnahem men sagt att även den andra frågan är av stor betydelse men att den bör tas upp i ett annat sammanhang.

Det är inte förvånande, herr talman, att frågan om realisationsvinstbeskattning av egnahem återkommer i år också. Bevillningsutskottet har såväl år 1960 som 1961 tillstyrkt en utredning på denna punkt. 1960 fick också detta yrkande majoritet här i andra kammaren. Riksdagen har emellertid avslagit yrkandet, och därför kommer det igen.

Realisationsvinstbeskattningen har ju kommit till för att förhindra att folk får vinster genom spekulation. Man har bestämt att fastigheter skall ägas ett visst antal år innan de blir befriade från skatt för den händelse de försäljs. Nu talar man här i landet med all rätt om att arbetskraften skall vara så rörlig som möjligt. Men i de fall då anställda har egnahem finns det av helt naturliga skäl betydande svårigheter att uppnå denna rörlighet. Att man vid en flyttning måste lämna ett hem som man har byggt själv och för vilket man har gjort i ordning trädgård o. s. v. är ett ganska återhållande moment. Därtill kommer att med den utformning skattebestämmelserna har för närvarande kan man också förlora en hel del pengar på att flytta, och det är ju ganska orimligt.

Vi kan tänka oss en anställd, som har byggt ett egnahem och sedan på grund av strukturförändringar i näringslivet eller andra orsaker måste söka sin utkomst på annan ort. Om han då skall sälja sitt egnahem i syfte att köpa ett nytt på den nya orten — vi förutsätter att dessa egnahem är likvärdiga — så får han, om han haft sitt hus kortare tid än tio år, betala skatt på skillnaden mellan försäljningsvärdet och inköpsvärdet.

När han kommer till den nya orten måste han betala marknadspriset där för ett egnahem, och det visar sig att de pengar han fått vid försäljning av sitt

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

egnahem på den gamla orten minus skatten inte förslår att täcka inköpet på den nya orten. Det enda som skett är att han utbytt en bostad mot en annan likvärdig bostad, och han har gjort det av arbetsmarknadsskäl som vi alla tycker är fullt motiverade. Men av denna anledning får han betala en skatt, och det finner vi vara uppenbart orimligt.

Eftersom realisationsvinstbeskattningen avser att drabba spekulation, är man ju befriad från realisationsvinstbeskattning om det är fråga om tvångsflyttning eller expropriation. Det finns också befrielse från sådan beskattning när det är fråga om åtgärder som har samband med rationalisering av jordbruk. Man har, menar vi, klart insett att det är orimligt att ta ut en skatt i sådana sammanhang, och då tycker vi att det är ytterligt motiverat att man också anser det i det fall jag redogjort för. Inte bara skälighetshänsyn utan också rent mänskliga hänsyn borde göra att man går på den linje som bevillningsutskottets majoritet har föreslagit två år i följd och som genom lottens ingripande nu är reservanternas förslag.

Med denna motivering, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr BJÖRKMAN (h):

Herr talman! Denna skattefråga är liksom frågan om skatten på gräddglass en gammal bekant, som vi har umgåtts med här i kammaren i många år. Den har, som herr Gustafson i Göteborg erinrade om, haft partiell framgång under årens lopp. Förra året och året dessförinnan fick vi genom lottens hjälp majoritet i utskottet för att undanta realisationsvinst vid egnahemsförsäljning från beskattning. Vid 1960 års riksdag vann vi voteringen i denna kammare med en rösts övervikt, men förslaget fälldes i första kammaren. Vi kan sålunda konstatera att förslaget har mycket stark resonans i riksdagen —

utom från den socialdemokratiska hälften.

Herr Gustafson i Göteborg har redan utförligt redovisat våra motiveringar och de otillfredsställande förhållanden som de nuvarande bestämmelserna medför när det gäller beskattning av realisationsvinst. Jag skall inte upprepa dem. Av utskottsmajoritetens motiveringar tycker jag mig kunna utläsa att motståndet från den socialdemokratiska hälften har hårdnat under årens lopp, eller i varje fall under de senare åren. Tidigare hade man ändå en viss förståelse för att bestämmelserna är otillfredsställande. Men nu är det bara kalla handen.

Utskottsmajoriteten finner varje år någon ny galge att hänga motionen i. För tre år sedan stod stabiliseringsutredningen till tjänst för den funktionen. Nu har den avslutat sitt arbete, och därför kan man inte längre återopäna den. Det är mig också obekant om den lyckats lösa detta problem.

I år är det 1960 års värdesäkringskommitté som återopäns — vid sidan av tidigare motiveringar — som skäl för avslag. Däremot har utskottsmajoriteten för ovanlighetens skull icke återopänt allmänna skatteberedningen denna gång. Det är annars den utredningskvarn, där man stoppar det mesta av alla förslag till ändring på skatteområdet som motionsvägen föres fram här i riksdagen.

Det förslag vi under många år väckt från högerhåll har siktat längre än vad som framgår av den gemensamma reservationen. Förslaget har nämligen gått ut på att man skulle undanta all vinst, som enbart beror på penningvärdets fall, från beskattning. Men för att inte öka splittringen och reservationernas antal har vi begränsat förslaget till att gälla realisationsvinst vid egnahemsförsäljning. Där är den borgerliga hälften i utskottet enig, och det är den reservationen av herr Hagberg m. fl. som

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

herr Gustafson i Göteborg yrkade bifall till.

Herr talman! Även jag ber att få yrka bifall till reservationen av herr Hagberg m. fl.

I detta anförande instämde herr *Stiernstedt* (h).

Herr BRANDT i Aspabruk (s):

Herr talman! Som redan framhållits har vi diskuterat denna fråga under de två senaste åren, och speciellt i fjol debatterade vi ganska ingående beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av egna hem. Sedan dess har det inte inträffat något annat nytt än att socialdemokraterna denna gång har vunnit med lottens hjälp och därför står bakom utskottets betänkande i dag. Tidigare har oppositionen gjort det.

Nu begränsar reservanternas sitt yrkande till en hemställan om utredning rörande möjligheterna att från beskattning av realisationsvinst undanta vinst vid egnahemsförsäljning. Däremot vill reservanternas inte i år att riksdagen skall ta ställning till frågan om undantag från beskattning för all vinst som enbart beror på penningvärdets fall. Reservanternas medger sålunda att hela denna fråga är så komplicerad att den bör tas upp i ett större sammanhang. Vi kan därför begränsa dagens debatt till frågan om beskattning av vinsten vid egnahemsförsäljning.

Men även i det fallet inskränker reservanternas sitt yrkande till att avse sådan försäljning av egna hem som beror på att ägaren »tvångsförflyttats» — om jag här får citera ett ord som använts i sammanhanget — till annan ort därför att han blivit arbetslös. Jag förmodar åtminstone att reservanternas vill hålla yrkandet inom den ramen. I varje fall har jag fattat herr Gustafson i Göteborg på det sättet.

Nu säger herr Björkman att det hos socialdemokraterna inte finns någon resonans för denna tanke, och att vi vinkar med kalla handen. Men det är fel

att tolka vårt ståndpunktstagande på det sättet. Jag medger gärna att det kan inträffa fall, då en arbetstagare mister sin anställning och är tvungen att flytta till annan ort för att där finna sin utkomst. Jag utgår från det. Och då kan vi göra det antagandet att vederbörande har ett eget hem, som han måste sälja. Han gör det med vinst, d. v. s. han får mer betalt för sin fastighet och sitt egna hem än han själv har givit. Under vilka förutsättningar får han då skatta för den vinsten? Låt oss se på det problemet litet närmare, så konstaterar vi nog att det inte är fullt så enkelt som herr Björkman ville göra gällande.

Först och främst förutsätter en sådan beskattning att den säljande flyttar från en relativt stor ort, där efterfrågan på bostäder och egna hem är tillräckligt stor för att han skall kunna sälja fastigheten med vinst. Det är nämligen inte så lätt att göra det på de små orterna.

Vidare förutsätter det att vederbörande har ägt fastigheten kortare tid än tio år, annars får han ingen beskattning av vinsten.

Har han haft den längre utgår ingen skatt alls, har han haft den i nio år blir skatten 25 procent på den vinst han erhåller vid försäljningen och har han haft fastigheten i åtta år blir det 50 procent o. s. v. Uppfyller inte dessa fordringar — d. v. s. i praktiken om han inte bor på en större ort, om han inte haft fastigheten under kortare tid än tio år och om han inte »tvångsförflyttas» — menar även reservanternas att man inte skall ge dessa egnahemsägare någon favör vid försäljningen. De skall uppfylla dessa fordringar och dessutom naturligtvis ha erhållit vinst vid försäljningen.

Jag tycker att man bör hålla detta i minnet och även att skattelagstiftningen redan nu tagit hänsyn till penningvärdets fall genom införandet av den fallande skala som jag har talat om tidigare från 100 procent vid innehav under kortare tid än sju år och ned till

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

— som jag sade — 25 procent vid nio års innehav.

Låt oss anta att någon säljer en fastighet för 60 000 kronor och därvid erhåller 10 000 kronor i vinst. Han har således själv givit 50 000 kronor för fastigheten. Realisationsvinsten blir då högst 10 000 kronor och lägst 2 500 kronor eller om han haft fastigheten i över tio år ingen alls. Detta är de fakta vi har att röra oss med. Vi antar vidare att dessa 10 000 kronor i vinst faktiskt motsvarar penningvärdets fall och följaktligen är en fiktiv vinst. Fastighetsägaren har egentligen inte gjort någon vinst, men nominellt har han fått 10 000 kronor mer för fastigheten.

I verkligheten torde det emellertid i de flesta normala fall vara så att vederbörande får ett överpris när han säljer sin fastighet. Han får mera betalt och gör en större vinst än som motsvarar penningvärdets fall. Fastighetsvärdena har ändå stigit ganska väsentligt mycket mera än penningvärdet sjunkit. Den person däremot — och det kan mycket väl vara en arbetskamrat eller kollega till den som säljer sitt egna hem — som också har sparat 50 000 kronor under samma tid men som lagt ned pengarna i obligationer eller inteckningar i fastighet eller satt in dem på bank, får inga 10 000 kronor i vinst. Han kan inte gå till banken och säga att han därför att penningvärdet har fallit skall ha 60 000 kronor i stället för 50 000 kronor, utan han gör en förlust motsvarande den vinst som egnahemsägaren gör.

Om sedan egnahemsägaren, som herr Gustafson i Göteborg sade, köper en fastighet på den nya orten, placerar han sina sparmedel i samma reella, fasta värden som nu är gynnade i förhållande till andra sparplaceringar. Egnahemsägaren har alltså redan nu en fördel. Han är — om jag får använda det uttrycket — »priviligierad» jämfört med den som sparar i penninginrättningar.

Det kan alltså ifrågasättas om man

skall ge egnahemsägaren en ytterligare fördel utan någon som helst vidare utredning av frågan i hela dess vidd genom att medge honom skattefrihet för försäljningsvinsten. Om man nämligen gör detta måste man väl för att skapa rättvisa också ge ersättning för förlust på grund av penningvärdets fall.

Man kommer inte heller ifrån detta problem genom att säga att det inte är fråga om någon verklig vinst utan en fiktiv vinst. Låt oss utgå från att det verkligen är en fiktiv vinst. Jag tror ändå att det inte finns någon som vill påstå att fastighetsägarna med den utveckling som har skett gör en förlust. De har ett bibehållet värde, kompenserat för penningvärdets försämring, medan penningsspararna odiskutabelt lider en förlust på grund av penningvärdets fall.

Om det nu skapas värdebeständiga tillgångar för en grupp — alltså i detta fall de egnahemsägare som blir arbetslösa och måste sälja sin fastighet — som redan nu är bättre garaderad mot penningvärdets fall än vad penningsspararna är, kommer detta att gå ut över den senare gruppen, och detta är sannoligen ingen särskilt god sparpropaganda. Flykten till realvärden är ju ett problem som vi brottas med när det gäller att försöka bibehålla penningvärdet. Det är bland annat flykten till realvärdena som skapar dessa svårigheter att bibehålla stabilitet i samhället. Skall vi nu stimulera denna flykt ytterligare genom att ställa dessa fastighetsägare i en bättre situation i förhållande till andra?

Nu kanske någon säger att det ju inte är detta som det är fråga om. Det är bara fråga om den lilla grupp som blir arbetslös och tvingas sälja sina fastigheter. Ja, men vi tror inte att det går att så avgränsa detta utan att därvid stöta på svåra problem, och jag tror därför att man bör gå försiktigt fram.

Nej, problemet för de arbetslösa som tvingas att flytta från sin vistelseort

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

till en annan trots att de har egnahem, är inte beskattningen av realisationsvinsten vid försäljningen av egnahemmen utan det är den förlust som de får vidkännas vid försäljningen av sina fastigheter, beroende på att det ofta är svårt att finna en köpare till fastigheten. Om det, som jag sade, är fråga om en liten ort, förekommer det inga supplikanter, som frågar efter egnahem och köper dem till sådana priser att realisationsvinster uppstår. I stället får kommunerna oftast hjälpa dessa människor att bli av med fastigheterna, inte minst emedan kommunerna står som garantier för de lån som fastighetsägarna fått för att bygga sina egnahem. Här är det snarare en skyldighet för samhället att ingripa, och arbetsmarknadsstyrelsen har också i sin praktiska politik hjälpt till.

Nå, jag skall inte argumentera mera. Jag har bara velat lämna denna redogörelse för att visa att problemet inte är så där enkelt som man vill göra gällande då man säger, att socialdemokraterna är så hårdhärtade och vill inte vara med om en ändring. Vore det så fantastiskt enkelt, skulle man ju fatta ett beslut som medförde en lösning.

Nu är det emellertid så att 1960 års värdesäkringskommitté sysslar med detta problem. Herr Björkman kommer väl att säga, att i detta fall hänvisar herr Brandt i Aspabruk inte till skatteberedningen, utan han har hittat en annan kommitté som sysslar med dessa ting. Och det är så riktigt! Enligt direktiven skall kommittén söka närmare precisera innebörden av de rättviseskäl som anförts för en indexreglering under hänvisning till den realvärdeminskning som en nedgång i penningvärdet medför för i penningfordringar placerade sparmedel. Utredningen skall systematiskt genomgå konkreta problem som en eventuell indexreglering kan medföra på olika områden och redovisa de för-

och nackdelar som kan vara förknippade med ett sådant system. Även realisationsvinstreglerna skall kommittén ompröva. — Under dessa omständigheter anser bevillningsutskottets majoritet att arbetsresultatet från kommittén bör avvaktas, innan riksdagen tar ställning till denna delfråga om beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egnahem. Även om kommittén inte skulle framlägga förslag just i denna detalj — jag hoppas emellertid att den skall pröva även förevarande fråga — så finns det ändå anledning antaga att kommittén redovisar ett sådant material, att riksdagen får lättare att bedöma också denna detaljfråga. Då kan vi kanske även komma till ett annat resultat.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Utskottets talesman sade att reservanterna »i år» hade begränsat sig till att endast begära en utredning rörande möjligheterna att från beskattning för realisationsvinst undanta vinst vid egnahemsförsäljning. Men det har varit precis likadant de två föregående åren, och därför har det alla tre åren varit motiverat att begränsa debatten till frågan om realisationsvinstbeskattningen vid egnahemsförsäljning.

Herr Brandt säger, att om en anställd skall flytta till annan ort och säljer sitt egnahem, så får han under vissa förhållanden ett överpris, vilket skulle motivera beskattning. Men när vederbörande flyttar får han ju betala gällande värde på ett egnahem även på den ort dit han flyttar, och det finns ingen anledning tro att det på den ort han lämnar råder några överpriser i förhållande till andra orter. Följden blir att han på grund av förflyttningen får betala skatt på en vinst som han aldrig haft.

Herr Brandt säger att han förutsätter

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

att reservanternas yrkande endast skulle gälla i de fall då folk tvångsförflyttas. Nej, herr Brandt, vi har från reservanternas håll ingen tanke på att tvångsförflytta folk i detta land, och jag tror inte ens att herr Brandt har det vid närmare eftertanke.

Nu finns det en liten tröst för bevillningsutskottets majoritet på s. 7 i betänkandet, och herr Brandt har här refererat till detta avsnitt. Han säger att egnahemsägare i sådana här fall »likväl intar en ekonomiskt gynnad ställning i förhållande till dem, som nedlagt sina besparingar i icke värdebeständiga tillgångar». Herr Brandt har skildrat, hur den som sätter in pengarna på bank förlorar, under det att egnahemsägare inte gör det. Man får nästan intrycket att herr Brandt menar, att om några förlorar på inflationen, så skall alla göra det och förlora precis lika mycket. Vi är inte av den uppfattningen. Den egnahemsägare som inte behöver flytta, som får bo kvar på orten och ha sitt egnahem kvar, gör ingen förlust. Den som däremot måste flytta och söker sig ett likvärdigt egnahem på en annan plats får däremot, förutom kostnaderna för flyttningen, också betala denna extra skatt på en vinst som han inte haft.

Herr Brandt menar att egnahemsägare är privilegierade och att detta egentligen är ett stort problem, då det — detta säger herr Brandt i en debatt om egnahemsbeskattningen — är flykten till sakvärdena som skapar våra stora problem. Vi skall inte stimulera en sådan flykt till sakvärden, hävdar herr Brandt. Det betyder alltså i detta sammanhang: vi skall inte stimulera folk att köpa egnahem eller bygga egnahem. Jag tycker detta är en orimlig ståndpunkt.

Herr Brandt drar upp en del fall, där en reform av detta slag inte skulle göra någon nytta. Han säger alldeles riktigt, att om man haft egnahemmet i tio år, drabbas man inte av realisationsvinst-

beskattning och i sådana fall behövs alltså inte dessa bestämmelser. Nej visst — men inte skulle jag tro att en egnahemsägare, som på grund av att han haft sitt egnahem tio år slipper skatt av detta slag, skulle se med onda ögon på att den som haft egnahem kortare tid och måste flytta till annan ort även slipper skatt på en vinst, som han i själva verket aldrig haft.

Herr BJÖRKMAN (h):

Herr talman! Herr Brandt i Aspabruk låter ju inte hårdhjärtad när han här i talarstolen argumenterar mot detta förslag. Nu senast sträckte han sig ända därhän, att han uttalade en nästan varm förhoppning att denna lilla »detaljfråga», som han kallade den, skulle bli löst. Men vem skulle göra det? Jo, värdesäkringskommittén! När frågan förra gången var uppe var det stabiliseringsutredningen som skulle lösa den. Den tillsattes år 1955 och satt i sex, sju år. Skall vi nu avvakta värdesäkringskommitténs betänkande, kommer det tydligen att dröja länge innan vi får denna fråga ur världen.

Jag har inte hävdat att den större frågan — om undantagande från beskattning av realisationsvinst som beror på penningvärdeförsämring — skulle vara enkel. Vi har tvärtom i motiönen understrukit att den är komplicerad. Men den begränsade frågan om undantagande av egnahemsförsäljning från realisationsvinstbeskattning kan inte vara så svår att lösa.

Vi har, som herr Brandt vet, tidigare åberopat att man för 20 år sedan när förordningen om krigskonjunkturskatt infördes tog hänsyn till dessa förhållanden. Därest uppkommen realisationsvinst vid avyttring av tillgång för stadigvarande bruk, hette det i anvisningarna, under beskattningsåret använts för inköp av tillgång liknande den avyttrade under sådana förhållanden att avyttringen och inköpet helt eller delvis skäligen borde betraktas

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

som ett utbyte av en befintlig tillgång mot en annan, skulle realisationsvinsten i motsvarande mån ej medräknas vid taxering till krigskonjunkturskatt. För 20 år sedan kunde man tydligt lösa det problem som herr Brandt anser vara så komplicerat.

Jag sade tidigare att herr Brandt och hans vänner på den socialdemokratiska sidan — ja, de är också våra vänner, fast de befinner sig på den andra sidan i denna fråga — förut haft en välvilligare uppfattning. För 10 år sedan sträckte sig bevillningsutskottet dock så långt, att man uttalade att detta var ett betydelsefullt problem, särskilt i tider av starkt fallande penningvärde. Man litade emellertid på att Kungl. Maj:t skulle följa saken med uppmärksamhet och vidta de åtgärder som var påkallade. Men det blev ingenting av.

Tre år senare sade utskottet, att om frågan fick ökad aktualitet, så var det angeläget att man fick en prövning av frågan om realisationsvinstbeskattning. Längre har man inte kommit. Vi har nu hållit på i många år, och det är glädjande att vi nu fått herr Brandt så långt, att han uttalat en förhoppning om att denna »detaljfråga» skall lösas. Det är i alla fall ett litet framsteg i förhållande till den kalla hand han sträckt fram i sitt första anförande.

Herr BRANDT i Aspabruk (s):

Herr talman! Herr Gustafson i Göteborg säger att reservanterna aldrig avsett någon tvångsförflyttning. I mitt manus har jag satt *tvångsförflyttning* inom citationstecken. I motionerna har det använts något liknande uttryck. Jag vet att det finns många som inte blir tvångsförflyttade men som själva anser sig tvingade att flytta, om vi nu skall rida på ord.

Herr Gustafson i Göteborg vill vidare göra gällande att jag skulle mena att alla människor skulle förlora lika mycket. Så tolkar han alltså mitt resonemang

om att de som placerar pengar i penningrättningar inte får någon kompensation för penningvärdeförsämringen och att det är sådana ting som denna kommitté har till uppgift att försöka lösa. Det är väl rimligt att det blir en lösning av problemet i dess helhet. Att det förekommer en flykt till sakvärden är väl också riktigt. Ingen vill väl förneka att det är ett problem, att det varit en strävan hos spararna att placera sina pengar i fasta värden med det resultatet att vi fått ytterligare tryck på samhällsekonomin. Om man nu skall vidta en åtgärd, kan det ifrågasättas om man skall göra den så ensidig, att man faktiskt ytterligare stimulerar sådan placering. Det är mitt resonemang.

Herr Björkman säger att denna kommitté kommer att arbeta i många år. Jag vill minnas att det i årets riksdagsberättelse står, att den beräknas vara färdig med sitt arbete vid årsskiftet 1962/63. Den bör alltså inte dröja så länge till.

Jag vill sluta med att ställa en fråga till herrar Gustafson och Björkman.

Vill ni vara med om att ställa medel till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande, så att den verkligen kan hjälpa arbetslösa med egnahem, som råkar i sådana här svårigheter, inte bara så att de får möjligheter att skaffa sig utkomst på annan ort utan också så, att de får möjligheter att sälja sina egnahem utan ekonomisk förlust? I så fall har vi verkligen varit med om att ta ett praktiskt tag för att hjälpa till att lösa detta problem. Den fråga som vi nu sysslar med har i det fallet mindre betydelse.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Jag vill liksom herr Björkman konstatera att herr Brandt blir allt mildare i tonen när han talar om detta förslag. I första hälften av sitt anförande avrättade han hela tanken men uttalade på slutet en förhoppning om att saken i alla fall skulle utredas.

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

Vi får hoppas att det är det slutintryck som skall bestå, att herr Brandt har en positiv inställning till denna fråga.

Herr Brandt ställde frågan, om vi vill vara med om att ställa medel till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande i syfte att möjliggöra en ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Den frågan är, som herr Brandt mycket väl vet, föremål för en utredning för närvarande, men den har tidigare behandlats i stabiliseringsutredningen, där jag hade nöjet vara med. I den utredningen sade vi klart ifrån, att vi är positivt inställda till åtgärder som är ägnade att stimulera en ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Herr BJÖRKMAN (h):

Herr talman! Jag skall besvara herr Brandts fråga om jag var beredd att ställa medel till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande, så att denna kan hjälpa egnahemsägare som gör förluster när de säljer sina egnahem vid en förflyttning.

Jag är ledamot av arbetsmarknadsutredningen. Om herr Brandt ger sig till tåls, kan han få svaret på sin fråga när det framläggs förslag till årets riksdag om ett anslag på tilläggsstat just för detta ändamål. Jag förmodar att i den propositionen kommer att redovisas vilken inställning ledamöterna i arbetsmarknadsutredningen har haft. Men om herr Brandt inte vill ge sig till tåls till dess, kan jag redan nu meddela att jag i utredningen har accepterat ett förslag om åtgärder som skall underlätta försäljning av egnahem vid förflyttningar.

Men vi siktar inte bara till att stimulera egnahemsägare som blivit utan arbete att flytta från överskottsområden till underskottsområden. Det finns också en annan rörlighet på arbetsmarknaden. Människor befordras och får andra tjänster och måste flytta till andra orter. Herr Brandt kan inte gärna mena att det är rimligt att människor

som haft villa eller eget hem i mindre än sju år skall drabbas av realisationsvinstbeskattning om de skaffar likvärdig villa eller eget hem på den nya bostadsorten.

Herr Brandt vet redan vad jag nämnde när vi behandlade ärendet i utskottet. Jag känner två fall i mitt närmaste grannskap som befinner sig i den situationen att de inte kunnat sälja sina villor just på grund av realisationsvinstbeskattningen och den hårda marginalbeskattningen. Det finns andra som gärna skulle vilja flytta in i dessa villor, men det är inte så lätt att ordna med de bestämmelser vi för närvarande har.

Jag kan också upprepa det exempel jag en gång tidigare har nämnt i debatten om dessa spörsmål. Det är också ett verkligt fall. Det gällde inte en villa eller ett egnahem utan en lägenhet som vederbörande hade bostadsrätt till. Han hade köpt den 1953 och sålde den 1959, alltså efter sex år. Det var strax under den tidsgräns som gäller. Han hade betalat 50 000 kronor för lägenheten och sålde den för 60 000. På mellanskillnaden måste han med sin marginalskaft betala realisationsvinstskatt med 4 000 kronor. Han flyttade till ett egnahem. Varför flyttade han? Inte på grund av rörligheten på arbetsmarknaden utan därför att hans familj hade blivit större. Jag är övertygad om att herr Brandt delar min uppfattning att det inte är rimligt att han skulle betala 4 000 kronor i extra skatt.

När bestämmelserna kan verka på det sättet i praktiken, måste man snarast möjligt åstadkomma en ändring. Det bör inte vara omöjligt för taxeringsmyndigheterna, som säkert har betydligt mera komplicerade fall att reda ut och kontrollera än dessa, att konstatera vad lägenhets- eller villabytet har berott på. De kan i dessa fall fastställa att bytet inte berott på spekulation, som realisationsvinstbeskattningen är avsedd att träffa, utan på att ägaren fått

Undantagande från beskattning av vinst, som beror på penningvärdets fall, m. m.

en annan tjänst eller att familjen blivit större.

Nu bör vi, menar herr Brandt, invänta värdesäkringskommitténs förslag, men herr Brandt är säkert lika medveten som jag om att kommitténs förslag kan dröja — det finns det många exempel på — även om det i riksdagsberättelsen står att de beräknas bli färdiga före årets slut. Om värdesäkringskommittén skulle utgöra ett lysande undantag därvidlag, hälsar jag detta med tillfredsställelse.

Herr BRANDT i Aspabruk (s):

Herr talman! Förra året yttrade sig herr Björkman på ungefär samma sätt. Jag sade då att här avslöjade herr Björkman vad han och hans meningsfränder var ute efter, inte enbart att tillgodose rörligheten på arbetsmarknaden, som han så vackert talade om, utan även att tillgodose dem som sålde sina egnahem vid bostadsbyte på samma ort. Skall taxeringsnämnderna forska efter om det blivit flera barn i familjerna och undersöka andra familjeomständigheter för att riktigt bedöma om familjerna skall betala någon skatt på den realisationsvinst som uppstår vid försäljningen av deras egnahem, då förstår man hur ännu mycket mera komplicerat detta system skulle bli.

Nu har både herr Gustafson i Göteborg och herr Björkman förklarat att de för sin del är med på att arbetsmarknadsstyrelsen skall få pengar till att verkligen hjälpa egnahemsägare vid förflyttningar, och detta är mycket bra. Kan de sedan få sina partier med sig på den linjen, skulle jag vara väldigt tacksam — men till årets riksdag föreligger, om jag inte minns fel, motioner om att beskära de anslag som regeringen har föreslagit till arbetsmarknadsstyrelsen. Kanhända har man ändrat sig.

Herr Björkman hänvisar till att arbetsmarknadsutredningen, där han är ledamot, snart skall komma med sitt betänkande. När herr Björkman sitter

med i en utredning, skall vi inte ta ställning förrän vi fått se vad det blir för förslag. Men när andra utredningar åberopas som motivering för att vi skall avvakta, är herr Björkman inte lika villig att vänta.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Eftertankens kranka blekhet har tydligen gripit utskotts-majoritetens talesman. Han har helt plötsligt glidit ifrån den fråga vi har att behandla och talat om något annat. Nu har herr Björkman och jag deltagit i diskussionen om denna andra fråga och försäkrat att vi är positiva i det avseendet. Men herr Brandt skall inte försöka ge ett intryck av att man genom de speciella åtgärder som herr Brandt har dragit in i slutet av debatten skall lösa det problem vi här har före. Det är två skilda problem. Finns det en allmän positiv inställning till den fråga föreliggande ärende gäller, kan man endast tillgodose behoven genom att rösta på reservationen.

Herr BJÖRKMAN (h):

Jag förstår inte vad herr Brandt syftar på när han säger att jag inte vill vänta på en utredning. Jag svarade på en direkt fråga av herr Brandt, hur jag ställer mig till förslaget att arbetsmarknadsstyrelsen skall få medel till förfo-gande för detta ändamål. Jag har sagt att det förmodligen kommer förslag till detta års riksdag men att jag i arbetsmarknadsutredningen har tagit positiv ställning till denna sak och att det där förelegat enhällighet om förslaget.

För övrigt tycker jag inte, herr Brandt i Aspabruk, att taxeringsnämnderna skall behöva forska om en familj fått flera barn eller inte. Det behövs inga efterforskningar för det, herr Brandt.

Herr BRANDT i Aspabruk (s):

Herr talman! Jag förstår att herrarna känner sig besvärade för att man kommer in på det verkliga problemet.

Utredning rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse

Det är här fråga om två spörsmål som hör intimt samman. Det ena gäller en egnahemsägare, som säljer sin fastighet med realisationsvinst. Denne skall hjälpas. Den andra frågan, som jag ställer upp, gäller de många fler egnahemsägare, som tvingas sälja sina fastigheter av samma skäl men som gör förlust. Jag vill då fråga: Är ni lika villiga att vara med om att hjälpa dessa senare? I så fall tror jag att vi skall kunna finna en gemensam linje att lösa problemet efter.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till reservationen av herr Hagberg m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsap-

parat verkställdes. Därvid avgavs 103 ja och 97 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Herr andre vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 13

Utredning rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse

Föredrogs bankoutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion om utredning rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse.

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottet hänvisad motion, nr 442 av herr Hagberg m. fl., hade hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde om skyndsamt utredning för skapandet av en fond som kunde tillgodose kommunernas lånebehov då det gällde förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse.

Utskottet hemställde, att motionen II: 442 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr JOHANSSON i Stockholm (k):

Herr talman! Den motion vi har väckt knyter an till ett centralt problem framför allt för storstäderna med omgivningar och andra expanderande orter. Det gäller den gamla frågan om att kommunerna för att hålla hyrorna nere skulle bygga så mycket som möjligt på egen förvärvad mark och i egen regi eller med anlitande av kooperativa och andra allmännyttiga bostadsföretag, där

Utredning rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse

vinstintresset är frånkopplat och marken utlämnas mot tomträtt, så att markvärdestegringen kommer kommunen till godo.

Denna progressiva strävan har emellertid motarbetats av storbanksintressena, av de mäktiga kreditgivande företagen, som stramar åt när det gäller bebyggelse, till vilken marken utlämnas mot tomträtt. De är i stället så mycket mer frikostiga med lån till spekulationsbyggare. Det har lett till, som vi många gånger har berört här i kammaren, att kommuner i exempelvis Stockholms närhet inte bara funnit det svårt att förvärva mark utan sett sig tvungna att sälja mark till privata vinstintressen, vilket naturligtvis kommunerna eller i varje fall hyresgästerna dyrt får betala, när spekulationsbyggena kommer till stånd på de tomter, som kommunen en gång har ägt. Det är alldeles klart, att bankerna slår vakt om dessa privata vinstintressen. Det är därför som vi har upprepat det förslag, som väcktes av en annan medlem av kammaren i fjol med många instämmanden från hyresgäströrelsen, nämligen att det skall skapas en fond, som kan tillgodose kommunernas lånebehov när det gäller tomtmark för bostadsbebyggelse, och inte bara det; det gäller ju också, som vi för inte så länge sedan diskuterade här i kammaren, lån för alla de förberedande arbeten som behövs när ett område skall bebyggas. Vi hade för någon månad sedan »fallen» i Huddinge och i norra förstäderna, där man behövde låna pengar för att dra in vatten och avloppsledningar och för att kunna bygga gator och vägar, men där man förvägrades dessa lån i sådan utsträckning, att man såg sig tvungen att avskriva en del av sina planer. Nu har denna sak delvis ordnats upp och en viss förbättring har skett, men alltjämt föreligger ett mycket stort lånebehov. Det borde vara ett samhällsintresse att kunna hålla hyrorna nere genom att tomträttsförfarande

tillgripes och genom att de privata intressena i största möjliga utsträckning kopplas bort, så att spekulationsbyggena kunde minska.

Jag kunde tillägga — det hör samman med saken — att staten inte bara själv skulle hjälpa till i dessa fall genom att skapa lånefonder; man kunde också hjälpa kommuner genom att begära anständiga priser, när staten säljer tomtmark. Det finns ett högaktuellt fall här inom Storstockholm, där man har styckat några små bitar av det mycket diskuterade Järvafältet.

Sollentuna köping har sökt förvärva ett markområde och Sundbybergs stad ett annat inom det s. k. Örområdet, och där begär den militära ledningen att få ta ut maximum av vad den kan få av kommunerna. Vi tycker, att en modifikation av anspråken per kvadratmeter skulle vara angelägen att genomföra för kronan, även om den själv vill ha förtjänster för att kunna köpa annan mark. Det handlar här om tomtmark som är avsedd för kommunal bostadsproduktion, och man säger — och det är riktigt — att det är ett allmänt intresse att bostadskostnaderna hålls nere.

Utskottet avstyrkte motionen i fjol och gör detsamma även i år. Förra året anförde utskottet att om en fond skulle skapas, skulle den bli mycket stor, vilket inte riktigt logiskt hänger samman med resten. Därmed medgav man att behovet var mycket stort. Man ifrågasatte om det i dåvarande situation vore bra att staten skulle låna upp så mycket för att täcka fondens utgifter i det då ansträngda läget. Sedan förutsatte man att läget på kapitalmarknaden skulle förbättras genom en förändring i konjunkturläget så att den kommunala upplåningen direkt på marknaden skulle underlättas. I år säger utskottet därtill att detta har slagit in och att det »med än större eftertryck kan hävdas att det rimliga kommunala lånebehovet för för-

Utredning rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse

värv av tomtmark bör kunna tillgodoses på den allmänna lånemarknaden».

Gentemot denna ljusa framställning står det faktum att det inte var så länge sedan vi i riksdagskorridorerna hade massor av uppaktningar från dessa kommuner, som inte då hade lyckats och ännu bara delvis har lyckats lösa sina problem. Ännu så sent som den 16 januari i år uppuktade sexton kommuner i storstockholmsområdet regeringen och presenterade en framställning från sina kommuner, av vilken det framgick att de behövde låna 123 miljoner av erforderliga 220 miljoner. Det har inte skett någon större förändring sedan dess.

Jag upprepar också hyresgäströrelsens krav, som inte bara har understrukt denna tanke om en statlig fond utan också talat om behovet av nya finansieringsformer på statligt initiativ och förbud mot försäljning av samhällsägda mark till privatpersoner samt om nya former av statliga lån för att ge kommunerna möjlighet att förvärva tomtmark.

Utskottet säger att vad det i fjol anförde ännu gäller. Jag säger att vad motionärerna anförde i fjol det gäller i än högre grad nu.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motion nr 442.

Herr REGNELL (h):

Herr talman! Bakgrunden till denna motion lämnar jag därhän. Den faller inte under bankoutskottets kompetensområde och det är inte den vi nu har att debattera. Som en liten anteckning till marginalen skulle man kanske kunna erinra om att när herr Johansson i Stockholm i detta sammanhang talar så mycket om det privata vinstintresset, bör det dock noteras att väl bortåt 95 procent av bostadsbyggandet sker med statliga lån, under statlig kontroll och med offentlig insyn i hyressättningen. Utrymmet för spekulationer i det sammanhanget kan ju inte bli så stort.

Vad beträffar markvärdestegringen, som herr Johansson i Stockholm också var inne på, är den ett svårt och invecklat problem bland annat genom sin anknytning till penningvärdets försämring. Men det är inte det vi skall debattera i dag, utan saken gäller motionsyrkandet, att riksdagen måtte hemställa om utredning för att skapa en statlig lånefond, ur vilken kommunerna skulle kunna få låna pengar för att förvärva tomter.

Det förhåller sig mycket riktigt så som herr Johansson i Stockholm säger, att det från annat håll motionerades i samma ärende i fjol. Riksdagen avtog motionen genom att bifalla bankoutskottets hemställan. Innehållet i det utlåtandet refereras i det bankoutskottsutlåtande som vi nu har framför oss. Jag skall i korta ord relatera utskottets skäl.

När det är trångt på kapitalmarknaden betyder skapandet av en statlig lånefond att staten måste knuffa sig fram ännu hänsynslösare. De knuffarna får bl. a. kommunerna ta emot, när de försöker ta upp lån. För att uttrycka det mera tekniskt skulle man kunna säga: När staten anser sig nödsakad att reservera lånemarknaden för sig, då lämnar riksbanken inga emissionstillstånd åt kommuner som önskar ge ut obligationslån. En ökning av det statliga lånebehovet resulterar alltså automatiskt i strängare restriktioner för den direkta kommunalupplåningen. Kommunerna blir inte hjälpta av en statlig lånefond, vilken automatiskt resulterar i ett större statligt lånebehov.

När det däremot blir en bättre jämvikt på kapitalmarknaden behövs ingen hjälp åt kommunerna. Då kan de vända sig direkt till kapitalmarknaden med sina obligationslån. Så skedde också år 1961, då kommunernas nettoupplåning på kreditmarknaden steg med drygt 30 procent i jämförelse med 1960. I fjol kunde man med visst fog säga och det

Utredning rörande en fond för tillgodoseende av kommunernas lånebehov vid förvärv av tomtmark för bostadsbebyggelse

sades också: Nåväl, låt vara, att läget på obligationsmarknaden ser ut att bli bättre tack vare statens minskade upplåning, men det är bara de stora kommunerna som kan komma i fråga som obligationslåntagare. Den invändningen har, som utskottet också påpekat, mindre bärkraft i år, eftersom Sparbankernas bank har tagit initiativet till ett hypoteksinstitut som skulle kunna ge lån just åt de mindre kommunerna. Detta, herr talman, var synpunkterna på det yrkande som motionen innebär.

Jag ber att för min del få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr JOHANSSON i Stockholm (k):

Herr talman! Det är visserligen riktigt att under senare år och framför allt under den tid då det verkligen bedrevs social bostadspolitik, en större procent av bebyggelsen utfördes i kommunal regi eller av kooperativa byggnadsföretag. Den genomfördes under starkt motstånd från högern och folkpartiet — de söker ju alltid återerövra så mycket av bostadsmarknaden som möjligt åt det privata vinstintresset. Det har speciellt under senare år uppstått stora problem just för kommuner runt storstäderna. Genom svårigheterna att få krediter lockas de av tanken att sälja sin mark. Så är fallet för städer som Solna och Nacka liksom för andra städer kring Stockholm. Det är skrämmande när man sedan ser hur stora områden, exempelvis det gamla slumområdet ute i Huvudsta, så småningom blir åtminstone delvis spekulationsbebyggda.

Litet varstans kring Stockholm ser vi privatbyggda kvarter växa fram, där man begär 30 000—40 000 kronor i insats för en lägenhet och där årskostnaderna för en sådan uppgår till 8—10 000 kronor. Det betyder att mängder av tomtmark och byggnadsmöjligheter monopoliseras för folk som har gott om pengar, medan bostadskön av unga familjer växer. Därför menar vi, att det

6* — *Andra kammarens protokoll 1962. Nr 12*

vore samhällets skyldighet att ge företräde när det gäller krediterna åt samhällsnyttig bebyggelse.

Vi har inte fått igenom vad vi önskat i år, men jag tror att kravet på sådant företräde och sådana ökade kreditmöjligheter kommer att växa så starkt ute i de berörda kommunerna, att man inte längre kan upprätthålla några spärrar.

Herr REGNÉLL (h):

Herr talman! Herr Johanssons i Stockholm tankelinje är kanske inte riktigt rak. Vad man har motionerat om är utredning huruvida det vore lämpligt att få till stånd en statlig lånefond, som skulle möjliggöra för kommunerna att förvärva tomtmark. Nu började herr Johansson tala om kommuner som säljer tomtmark som de redan har. De förhållanden, som har föranlett kommuner i Stockholms omnejd till sådana åtgärder, skulle icke på något sätt påverkas av tillkomsten av en statlig lånefond, som gör det möjligt för kommunerna att förvärva tomtmark. Tydligen har andra bedömanden legat bakom, då ifrågavarande kommuner sålt tomtmark. Detta berör inte ärendet, som nu behandlas.

Herr JOHANSSON i Stockholm (k):

Herr talman! Ifrågavarande kommuner säger att de ansett sig tvungna att sälja tomtmark — det var ingen god affär. Om det hade funnits ett kreditinstitut av det slag vi här diskuterar, skulle dessa kommuner knappast ha råkat i en sådan situation. Vårt förslag innebär att kommunerna inte skall behöva råka i ett sådant tvångsläge att de säljer mark och avstår markvärdestegringsvinsterna till spekulationsintressen bara därför att kreditmöjligheterna är så starkt åtstramade som de är.

Överläggningen var härmed slutad.

Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den i

Översyn av lagstiftningen rörande explosiva varor

ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 14

Översyn av lagstiftningen rörande explosiva varor

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner om översyn av lagstiftningen rörande explosiva varor.

Första lagutskottet hade till behandling förehått två inom riksdagen väckta motioner, nr 480 i första kammaren av fröken *Nordström m. fl.* och nr 558 i andra kammaren av herr *Larsson* i Umeå *m. fl.* I motionerna hade föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av i motionerna berörda skyddslagstiftningsområden i syfte att åstadkomma samordning, enhetlighet och förenkling i fråga om såväl lagstiftningens utformning som dess administration och tillämpning.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner, I: 480 och II: 558, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr LARSSON i Umeå (fp):

Herr talman! I de motioner, som behandlas i första lagutskottets utlåtande nr 17, begärs översyn av skyddslagstiftningsområdena för »farliga varor» i syfte att åstadkomma samordning, enhetlighet och förenkling i fråga om lagstiftningens utformning och tillämpning. Utskottet uttalar att det enligt utskottets mening alljämt finns fog för en översyn av nämnda lagstiftning men att utskottet vid närmare övervägande funnit, att ett så vittsyftande utredningsföretag icke är tillrädligt. Utskottet anser att problemet kan lösas genom att översyn av lagstiftningen får ske fortlöpande, i den mån nya lagstiftningsåtgärder kommer att vidtagas.

Såsom framgår av utskottets utlåtande är man inom utskottet medveten om att konkurrenssituationer kan uppstå mellan olika myndigheter, som har att utfärda bestämmelser och föreskrifter för »farliga varor».

Det torde vara ställt utom allt tvivel att den nu rådande oklarheten inom de områden det nu gäller ställer myndigheterna inför stora problem, då den nuvarande lagstiftningen »lappar över» olika delar av komplexet. Svårigheterna för den allmänhet som har att följa de olika föreskrifterna torde vara lätta att inse. Begreppet »farliga varor» berör numera praktiskt taget alla samhällslivets områden. I de flesta yrken ingår dessa varugrupper i daglig användning och det föreligger stor risk att skador uppstår, om ej skyddsåtgärder vidtages. Det är därför nödvändigt att lagstiftningen så utformas, att allmänheten har möjlighet att efterleva densamma och att föreskrifterna ges i så enkla och klara former som möjligt. De »farliga varorna» har bl. a. inom jordbruket stor användning. Ofta har olyckor inträffat på grund av oklara föreskrifter om farlighetsgrad. Det torde inte vara möjligt att få en lagstiftning, där alla »farliga varor» omfattas av en gemensam lag — detta har heller inte begärts i motionerna — men på grund av mångfalden olika förordningar råder alltför stor oklarhet inom ett avsnitt, som olika myndigheter har att övervaka men som gäller samma varugrupper eller anordningar. På grund av konkurrensförhållanden mellan myndigheterna har allmänheten mycket ringa möjlighet att avgöra, vilken myndighet som verkligen har bestämmanderätten över en viss grupp av varor.

Jag delar helt utskottets uppfattning att en översyn av lagstiftningen borde ske. Men jag kan inte dela utskottets uppfattning att man efter detta konstaterande skall vänta och se. Problemet är så allvarligt, att ett uppskjutande av översyn av lagstiftningen kan få myc-

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

ket olyckliga följder genom den svårighet som uppstår för de myndigheter och den allmänhet, som har att ta befattning med dessa varuområden.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till motion nr 558 i denna kammare.

Herr LANDGREN (s):

Herr talman! Jag skall be att få göra ett par citat ur första lagutskottets utlåtande nr 17.

»Motioner i samma syfte väcktes vid 1961 års riksdag i anledning av proposition, varigenom Kungl. Maj:t inhämtade riksdagens yttrande över förslag till förordning om brandfarliga varor. I sitt av riksdagen godkända utlåtande anförde utskottet som sin uppfattning att, även om en översyn av ifrågavarande lagstiftning i och för sig syntes önskvärd, den icke borde ske i då förevarande sammanhang.

Enligt utskottets mening finnes alltjämt fog för en översyn av nämnda lagstiftning. Motionärerna synes anse, att översynen bör äga rum i form av en särskild utredning, varigenom statsmakterna skulle skapa sig en 'helhetssyn över alla delområden där olika lagstiftningar lappar över varandra'. Utskottet har vid närmare övervägande funnit, att ett så vittsyftande utredningsföretag icke är tillrådligt. De konkurrensproblem, som inledningsvis omnämnts, är väsentligen nödvändiga följder av att lagstiftningen av praktiska skäl måste sammanhållas i vissa enheter, samt av att myndigheternas kompetensområden i stort sett måste hållas isär.»

Denna lag har ju inte trätt i kraft ännu, utan den skall träda i kraft år 1963.

Utskottet finner sig kunna förutsätta att hithörande spörsmål jämväl i fortsättningen kommer att omsorgsfullt beaktas. Det synes därför överflödigt att genom särskild hänvändelse från riksdagens sida fästa uppmärksamheten på lämpligheten av en successiv översyn

med den begränsade målsättning som utskottet förordar.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Överläggningen var härmed slutad.

Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 15

Föredrogs vart efter annat första lagutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av väckt motion om snabbare åtgärder mot ungdomsbrottslingar, och

nr 19, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att tillföra domstolarna trafikteknisk sakkunskap.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 16

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckta motioner rörande rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden.

Andra lagutskottet hade till behandling förehaft sex inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1. de likalydande motionerna nr 295 i första kammaren av herr *Kronstrand* och herr *Peterson, Eric*, samt nr 362 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Tibro *m. fl.* angående rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden,

2. de likalydande motionerna nr 369 i första kammaren av herr *Nordenson* och herr *Jacobsson, Gösta*, samt nr 447 i andra kammaren av herr *Magnusson* i

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

Borås *m. fl.* angående återlån till företagare av ATP-avgifter, samt

3. de likalydande motionerna nr 484 i första kammaren av herr *Mattsson* och herr *Andersson, Torsten*, samt nr 559 i andra kammaren av herrar *Gustafsson* i Kårby och *Antonsson* om rätt för mindre företagare till återlån från allmänna pensionsfonden.

I *motionerna I: 295* och *II: 362* hade yrkats, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt utredning och förslag till nästa års riksdag om rätt för företagare till återlån ur allmänna pensionsfonden genom betalning av avgifter medelst revers och i övrigt efter i motionen angivna riktlinjer».

I *motionerna I: 369* och *II: 447* hade hemställts, »att riksdagen måtte för sin del besluta dels att arbetsgivare skall medgivas rätt att för återlån få utnyttja de ATP-avgifter som inbetalats under loppet av de fem senaste förflutna åren och dels att återlånens belopp skall höjas från 50 till 75 procent av inbetalade avgifter».

I *motionerna I: 484* och *II: 559* hade hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om skyndsamt utredning och förslag angående en reformering av bestämmelserna för återlån från allmänna pensionsfonden så att jord- och skogsbrukarnas och mindre företags kreditbehov bättre kan tillgodoses i enlighet med vad i motionen anförts».

Utskottet hemställde,
att förevarande motioner, nämligen

- 1) I: 295 och II: 362,
- 2) I: 369 och II: 447 samt
- 3) I: 484 och II: 559

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av fru *Hamrin-Thorell*, herrar *Birke*, *Nyman*, *Thorsten Larsson* och *Anderson* i Sundsvall, fröken *Wetterström* samt herrar *Wiklund* i Stockholm och *Go-*

mér, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner I: 295 och II: 362, I: 369 och II: 447 samt I: 484 och II: 559 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa

dels om skyndsamt förslag till sådan ändring av reglementet för allmänna pensionsfondens förvaltning att återlånerätt skulle få ackumuleras under fem år,

dels om en skyndsamt, förutsättningslös utredning rörande återlånerätten under beaktande av de i motionerna framförda synpunkterna.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Fröken **WETTERSTRÖM** (h):

Herr talman! Till detta utlåtande är fogad en reservation, som är undertecknad av samtliga borgerliga ledamöter i andra lagutskottet.

Jag tror att alla, inte bara årets motionärer och de borgerliga reservanterna, är överens om att de nuvarande reglerna för återlån från allmänna pensionsfonden icke är tillfredsställande — det säger för resten också utskottet i sin skrivning — och att därför en omprövning bör ske. En sådan omprövning är också tänkt i slutet av 1960-talet och utskottets socialdemokratiska representanter vill vänta så långt fram i tiden, då man menar att tillräcklig erfarenhet ännu inte vunnits. Vi reservanter däremot tycker det finns starka skäl som redan nu motiverar en ändring av bestämmelserna.

Reservanterna finner det angeläget, främst för att tillgodose de mindre företagens möjlighet till återlåning, att snarast få till stånd en sådan utformning av bestämmelserna, som är mera praktisk och kostnadsbesparande och som innebär vidgade lånemöjligheter för de mindre företagare, som är i behov av lån. Lånegränsen har satts så lågt som vid 500 kronor, vilket alltså är minimi-

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

lånebeloppet. Eftersom den erlagda pensionsavgiften måste uppgå till minst det dubbla beloppet, innebär det att om avgiften ej nått upp till 1 000 kronor, kan vederbörande ej få låna pengar. Bestämmelserna innebär dessutom att återlånemöjligheten är begränsad till de avgifter, som erlagts närmast föregående år.

Reservanterna anser det rimligt och riktigt att varje företag som erlägger ATP-avgifter skulle medges möjlighet att under en längre period, omfattande fem år tillbaka i tiden, få låna av de inbetalda avgifterna. På så sätt skulle årsavgifter, som understiger de fastställda 1 000 kronorna, kunna utnyttjas för återlån. Även de avgifter, som erlagts under 1960, borde få inräknas. Med tanke på de stora avgiftsbelopp, som kommer att inflyta under ATP-systemets uppbyggnadsperiod, tycker vi att den nuvarande bestämmelsen, att endast 50 procent får återlånas, bör utsträckas till 75 procent.

Reservationen utmynnar i *dels* att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt förslag till sådan ändring av reglementet för allmänna pensionsfondens förvaltning, att återlånerätt skall få ackumuleras under fem år, *dels* om en skyndsamt och förutsättningslös utredning rörande övriga frågor som sammanhänger med återlånerätten, däribland frågan om höjning av procentsatsen för återlån och förlängning av amorteringstiden.

Med detta ber jag få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

I detta anförande instämde herr *Nordgren* (h).

Herr *ANDERSON* i Sundsvall (fp):

Herr talman! Jag vill först instämma i det yrkande och de synpunkter, som fröken Wetterström nyss framförde.

De yrkanden, som återfinns i de tre motioner, som behandlas i föreliggande utskottsutlåtande, är ju inga nyhe-

ter för kammaren. Liknande yrkanden har framförts i motioner tidigare, i varje fall under de två senaste åren.

Jag vill alltså understryka det som redan har blivit sagt om de snäva regler för företagarnas återlån av erlagda avgifter, som gäller enligt de nuvarande bestämmelserna för allmänna pensionsfonden. Dessutom vill jag erinra om att i pensionspropositionen 1959, som låg till grund för beslutet om bl. a. pensionsfonden, anförde departementschefen beträffande återlånen, att en betydande del av fondmedlen borde i form av återlån gå tillbaka till dem som erlagt pensionsavgifterna. För att nå det syftet gjorde departementschefen t. o. m. en del uppmjukningar i pensionskommitténs förslag på denna punkt.

Dessa uppmjukningar har emellertid visat sig otillräckliga. Återlånerätten har som bekant hittills utnyttjats i mycket ringa utsträckning. I fjol uppgick de fondmedel, som återförts till näringslivet genom återlån till endast någon procent av de inbetalda avgifterna.

Det är troligt, att det ringa intresset för att utnyttja återlånemöjligheten beror på de rigorösa bestämmelser, som kringgärdar lånerätten. Jag vill dock tillägga att den omständigheten att återlånerätten utnyttjats i mycket ringa utsträckning inte utesluter möjligheten, att åtskilligt av fondmedlen kommit näringslivet och därmed även småföretagarna till godo via den upplåning ur fonderna, som bankerna och övriga kreditinstitut har gjort. Vad som är betydelsefullt i detta sammanhang är dock att tillse, att de mindre företagen inte blir placerade i strykclass när det gäller att tillgodogöra sig de kreditmöjligheter, som pensionsfonden onekligen erbjuder och kommer att erbjuda i framtiden.

Man har såsom fröken Wetterström anförde förutsatt att lånebestämmelserna skall bli föremål för översyn i slutet av 1960-talet. Detta är gott och väl.

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

Frågan är dock om inte denna översyn bör komma tidigare, eftersom vi redan nu anser oss kunna konstatera att bestämmelserna om återlånerätten är alltför rigorösa och besvärliga att tillämpa. Detta talar för att utredningen bör komma till stånd snarast möjligt. Att det behövs en översyn av reglerna, där- om är också den del av utskottet, som dikterat utskottsutlåtandet, överens med oss; det är endast beträffande den tidpunkt, vid vilken denna översyn skall ske, som vi har delade meningar. Ett skäl, som talar för att utredningen bör sättas i gång snarast möjligt, är också att en utredning tar tid att genomföra.

Jag vill understryka att, förutom det direkta yrkandet om att lånebeloppen bör få ackumuleras under fem år för att göra dessa större, vi begär en förut- sättningslös utredning, som bör upptaga och analysera de synpunkter som har framförts i motionerna men som naturligtvis också bör pröva andra aspekter på detta mycket viktiga problem.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp):

Herr talman! Redan när förslaget till fondförvaltning remissbehandlades påtalade vissa remissinstanser de olägenheter som skulle komma att uppstå för jordbruket och övriga mindre företag, om de föreslagna reglerna för återlån ur allmänna pensionsfonden skulle komma att genomföras. Man ansåg redan då, att dessa regler inte skulle komma att göra det lättare för dessa företagare att klara sina företags kapitalproblem.

Det var en realistisk bedömning av denna fråga som redan då gjordes från dessa håll, bl. a. med hänsyn till läget på jordbrukets område och kapitalbehovet för jordbrukare och mindre företag.

Man kan säga att kapitalproblemet sedan dess inte har blivit mindre för dessa kategorier. Kapitalmarknaden har inte förbättrats för dem under de se-

naste åren, och därför framstår behovet av en ändring av de nu gällande lånereglerna såsom ännu angelägnare. Den pågående strukturella omvandlingen och därav följande förändringar i produktionsinriktningen kräver ständigt ökade behov av sekundär- och driftskrediter. Vissa år är det större belopp för investeringar, andra är det mindre.

Riksförsäkringsverket, som haft att yttra sig över de föreliggande motionerna, har i stort sett inte haft något att erinra mot att en ändring kommer till stånd. Utskottet anser — såsom här tidigare framhållits — att återlånereglerna inte i alla avseenden är ändamålsenliga, men understryker att erfarenhet i större utsträckning av dessa regler ännu inte vunnits. Detta ger mig anledning att fråga: Vilka ytterligare erfarenheter anser sig utskottsmajoriteten bära avvakta innan man kan gå med på en ändring? I sin skrivning ger ju utskottsmajoriteten uttryck för den uppfattningen, att de nuvarande reglerna inte är ändamålsenliga. Bör inte detta vara ett tillräckligt motiv för att medverka till att lånereglerna verkligen blir tillfredsställande utformade?

I den reservation, som på denna punkt fogats till utskottets utlåtande, har preciserats vilka ändringar som är mest angelägna. Eftersom denna reservation redan av tidigare talare kommenterats skall jag inskränka mig till att säga, att jag ansluter mig till reservationen, samtidigt som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till densamma.

I detta anförande instämde herr *Gomér* (cp).

Herr MAGNUSSON i Borås (h):

Herr talman! I föreliggande utskotts- utlåtande behandlas en av mig och några andra kammarledamöter väckt motion och jag skall därför be att få anföra några synpunkter.

Innan ATP infördes förekom det in-

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

om det svenska näringslivet ett ganska stort sparande i form av pensionsfonder hos de enskilda företagen. De pengar, som på detta sätt sparades, kunde omedelbart och direkt ställas till produktionens tjänst, och därigenom fick man möjlighet att effektivisera och förbättra produktionsapparaten. Systemet tillgodosåg inte endast behovet av pensionering utan även de anställdas intresse av bättre anställningsvillkor, alldenstund en ökad produktivitet alltid utgör grunden till en höjd standard.

När nu detta pensionssparande skall ske under samhällets kontroll är det ytterligt angeläget att bestämmelserna blir sådana, att medlen kan ställas till näringslivets förfogande och alltså effektivt utnyttjas. Vid införandet av ATP var systemets tillskyndare ytterligt angelägna om att återlånebestämmelserna skulle bli förmånliga, så att pengarna skulle kunna komma produktionen till godo. Jag finner det därför egendomligt, att man från utskottsmajoritetens sida inte vill vara med om en översyn av bestämmelserna, så att näringslivet på bästa möjliga sätt kan utnyttja ATP-fondens medel.

Det har här tidigare berörts villkoren för återlånerätt. Under 1961 var det ganska många företag som var berättigade att låna pengar på grundval av under år 1960 gjorda inbetalningar, men endast ett fåtal av dessa företag begagnade sig av denna rätt. Jag tror att bakgrunden till detta delvis är att de inbetalda avgiftsbeloppen många gånger varit ytterligt små. En mycket stor grupp av småföretagare har inte uppfyllt minimikravet på inbetalda avgifter, nämligen 1 000 kronor. Jag tror också att en ganska stor del av dessa inte känner till att återlånerätten försvinner i och med att den inte utnyttjas under det efterföljande året. Det är därför som jag i denna motion bl. a. har tagit upp detta problem och föreslagit, att man borde få ackumulera de inbetalda avgifterna under en femårsperiod

för att lånet skall kunna bli litet större. Detta skulle vara till alldeles speciell fördel för de mindre företagen som inbetalar ett alldeles för litet belopp för att de skall få låna. För övrigt skulle det komma att ställa till alltför mycket administrativt trassel om de varje år skulle utnyttja återlånerätten.

Jag tycker detta är en så ytterst blygsam begäran, att utskottsmajoriteten borde ha kunnat tillmötesgå den redan nu. Det behövs inte några större utredningar för den sakens skull. Jag finner mig dock gärna i att man i samband med utredande av en del andra spörsmål på detta område också tar med denna fråga, men jag hoppas att man då skall se till att just detta problem blir löst så snart som möjligt.

Jag har också tagit upp ett annat problem i min motion, nämligen frågan om hur stort belopp som får återlånas. Beloppet får nu icke överstiga 50 procent av inbetalda avgifter. Jag har föreslagit att återlånerätten borde ökas till 75 procent. Det finns egentligen större anledning att göra detta nu under själva uppbyggnadstiden, alldenstund det då inte sker några mera betydande utbetalningar från pensionsfonden för pensionsändamål. Sett mot denna bakgrund vore det större skäl att under denna tid ha en fördelaktigare procentsiffra. Den kraftiga höjning av inkomstläget och den fördelaktiga ränteaavkastning som vi har haft hittills har medfört, att pensionsfonden i dag är större än vad som beräknades vid tillkomsten av detta system. Det kan därför antas att vi om några år kommer att ha betydligt fler miljarder i denna fond än vad som ursprungligen förutsattes. Samtidigt är det en ytterligt angelägen och viktig fråga för hela det svenska näringslivet, att vi får bättre återlånebestämmelser.

I andra motioner har det föreslagits, att lånetiden skulle utsträckas från 10 till 20 år och att man skulle kunna få lämna reverser i stället för att betala

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

in avgifterna. Det är förslag som jag för min del kan ge min fullaste anslutning till. Därför hoppas jag att de bestämmelser, som helt enkelt måste komma inom en snar framtid, också skall visa sig vara sådana, att de kommer att medföra att medel i större utsträckning ställs till det enskilda näringslivets förfogande.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr CARLSSON i Tibro (fp):

Herr talman! Det kapitalbehov, som under senare år gjort sig gällande inom vårt näringsliv, har av kända skäl icke kunnat tillgodoses. Utvecklingen kräver rationaliseringar och investeringar i allt större omfattning. Inom näringslivet i allmänhet och bland de mindre företagen i synnerhet har kreditproblemen ofta förts på tal. Förslag till lösningar har framförts och olika vägar prövats för att så rättvist som möjligt fördela de resurser som finns.

Alltsedan tjänstepensionslagens tillkomst har från vårt håll framförts förslag som syftar till att ge företagen återlånerätt när det gäller ATP-fonden. Vi anser att detta skulle vara av största betydelse för näringslivet, icke minst för den mindre företagsamheten som ofta har svårt att prestera vanliga bankmässiga säkerheter. Dessa intentioner har också varit vägledande då från vårt håll till årets riksdag avlämnats den motion, vilken behandlas i andra lagutskottets utlåtande nr 13.

I det remissvar, som riksförsäkringsverket avlämnat till andra lagutskottet, avstyrkes motionen med bl. a. den motiveringen, att om företag skulle tillåtas återlåna inbetalda ATP-avgifter mot revers utan att samtidigt förete fullt bankmässiga säkerheter, skulle detta uppenbarligen kunna leda till avsevärda förluster för fonden. Jag anser att dessa farhågor är betydligt överdrivna. Ej heller kan jag dela den upp-

fattningen, att alla de 350 000 företag och rörelseidkare, vilka betalar in avgifter, även skulle vara i behov av att få låna. De mindre företagen reder sig oftast ganska bra, men de har svårt att prestera bankmässiga säkerheter, då lånebehov är för handen. Företagen kan vara fullt solventa men lida brist på likvida medel.

Återlåning från ATP-fonden i form av förtroendekredit och mot en ränta, som med någon delprocent överstiger vad banker och andra penninginrättningar betalar vid lån ur fonden, skulle enligt vår uppfattning vara en framkomlig väg att hjälpa de företag som har brist på rörelsekapital. Den något högre räntesatsen motiveras med att en garantifond bör inrättas, så att befara-de förluster kan täckas.

Såsom bestämmelserna för närvarande fungerar är förhållandet detta, att de många mindre företagen tillsammans inbetalar och kommer att inbetala stora summor, vilka efter det pensioner utbetalats centralt fördelas till s. k. allmännyttiga företag och genom banker eller kreditinrättningar till enskilda eller bolag som kan förete bankmässiga säkerheter, medan däremot mindre företag, som många gånger bäst behöver ett handtag, blir utestängda. Lånens löptid är högst 10 år, och lån får uppgå till högst hälften av vad som inbetalats under närmast föregående år. Varför skulle man inte kunna finna en lika betryggande och framkomlig väg för lån ur ATP-fonden som för de lån, som förmedlas genom företagareföreningarna och kommerskollegium mot icke bankmässiga säkerheter, s. k. förtroendekrediter?

Om de förslag som framförts i motion nr 362 i denna kammare bleve föremål för en utredning, såsom i motionen yrkas, är jag övertygad om att en godtagbar lösning skulle kunna erhållas för att främja de mindre och medelstora företagens kapitalbehov. De risker man befarar genom att enstaka fö-

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

retag kan komma på obestånd kan — som jag förut påtalat — mötas med någon form av garantiförsäkring utan att krediten därigenom väsentligt fördyras.

Erfarenheter från ett kreditförsäkringssystem vid industritjänstemännens och arbetsledarnas tjänstepensionering kan här beaktas. För dessa stora grupper av löntagare har statsmakterna godkänt ett kreditförsäkringssystem, som ger de pensionsberättigade fullgod säkerhet för intjänad pensionsrätt samtidigt som företagen har fördelen av att kunna bibehålla inbetalda medel i sin rörelse, i den mån dessa ej behöver tagas i anspråk för utbetalning av pensionsbelopp.

Herr talman! Utskottsmajoriteten skriver mycket riktigt, att nuvarande återlåningsregler inte i alla avseenden är helt ändamålsenliga, men avstyrker motionernas yrkande att en översyn bör ske, eftersom erfarenhet av nuvarande reglers verkningar ännu ej vunnits. Reservanterna anser däremot, att en skyndsam, förutsättningslös utredning bör igångsättas. Jag delar helt reservanternas uppfattning och yrkar därför, herr talman, bifall till reservationen av fru Hamrin-Thorell m. fl.

Herr BENGTTSSON i Varberg (s):

Herr talman! Av de anföranden som har hållits här, framför allt det som herr Anderson i Sundsvall höll, fick man den uppfattningen att det är mycket litet pengar som från pensionsfonderna återgår till näringslivet i form av återlån. Det är alldeles riktigt, att hittills bara 3,9 procent av fondmedlen gått tillbaka i återlån. Men dessutom har till näringslivet kanaliserats ytterligare 298,5 miljoner kronor i lån, d. v. s. 22 procent av fondpengarna. Sådan är alltså den riktiga bilden.

Av utskottsreservanterna är det så vitt jag kunnat förstå ingen enda som ställer sig bakom förslaget om att företagarna skulle få erlagga pensionsavgifter i form av reverser. Herr Carls-

son i Tibro har alltså inte ens lyckats få reservanterna att tillstyrka det förslaget, och därför finns det, menar jag, ingen anledning att spilla så värst många ord på det.

Reservanterna har här begärt en förutsättningslös utredning rörande återlånerätten »under beaktande av de i motionerna framförda synpunkterna». Detta måste ju bl. a. betyda, att man ställer sig bakom kravet på att företagarna skulle tillförsäkras en ovillkorlig rätt att återlåna. Det vore ur många synpunkter fullständigt orimligt att medge en sådan rätt. De inbetalda avgifterna är ju inte företagarnas pengar; de tillhör pensionssystemet. De har inbetalats för de anställdas räkning och de skall användas för deras pensionering — de är med andra ord de anställdas pengar. Lika litet som företagarna kan få en ovillkorlig rätt att återlåna de avgifter som de inbetalat till sjukförsäkringen eller till yrkesskadeförsäkringen, lika litet kan de resa anspråk på ovillkorlig rätt att återlåna pensionsavgifterna.

Detta förslag om ovillkorlig lånerätt ger anledning till en del reflexioner. Förslaget förs fram av dem, som på sin tid så bestämt hävdade, att genomförande av ATP skulle innebära att de anställda avsåg sig en löneökning till förmån för pensionen. Ja, i själva verket hävdade man, att det skulle ställa sig fördelaktigare för de anställda om de valde vägen att säga nej till pensionsförslaget för att i stället ta ut pensionsavgifterna i form av en löneökning. Ett sådant resonemang ger ju inte något utrymme för krav på en ovillkorlig rätt till återlån.

Om man nu tillbakavisar detta krav, kan man väl ändå förbättra de nu existerande lånemöjligheterna, tycker kanske någon. Här har ju föreslagits att företagarna skall få återlåna 75 procent av de inbetalda avgifterna i stället för 50 procent, som nu är fallet. Vidare önskar man att vederbörande skall få ackumulera lånerätten för ett antal år,

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

förslagsvis fem år. Man skulle med andra ord kunna få låna av fem års inbetalda avgifter på en gång.

Svaret på frågan om det kan anses vara rimligt att göra några förändringar bör lämpligen ges mot bakgrunden av en beskrivning av pensionsfondens uppkomst. Även om dessa saker är bekanta för alla och envar i denna kammar, skadar det väl ändå inte att erinra om dem.

Jag påminner först om ett par alldeles självklara saker för protokollets skull, nämligen att ATP är ett pensionsystem — vilket en del tycks ha glömt bort — som finansieras genom fördelningsmetoden. Det betyder att då systemet är fullt utbyggt, skall de årliga avgifterna bestämmas så, att de räcker till de årliga pensionskostnaderna. Jag vill här för ordningens skull påpeka, att de årliga avgifterna blir något mindre än de årliga kostnaderna tack vare avkastningen av den fond vi nu bygger upp. Det är väl alldeles uppenbart, att man inte i det läget kan låta arbetsgivarna återlåna 50 eller 75 procent av avgifterna — hela avgiften behövs ju för att klara pensionsutbetalningarna.

Nu säger man att detta ligger ganska långt fram i tiden. Men det dröjer inte alls länge förrän åtminstone hälften av avgifterna behövs för att klara de utgående pensionerna och en allt mindre del går till fondupbyggnaden.

Den intressanta frågan i detta sammanhang är emellertid, varför vi över huvud taget bygger upp en fond i ett fördelningssystem. Det skulle ju inte vara erforderligt i och för sig. Tillkomsten av pensionsfonden motiveras av två för oss alla bekanta skäl. Vilken styrka man skall tillmäta det ena eller andra skälet kan måhända diskuteras. För egen del tillmåtar jag dock det andra skälet avgörande betydelse.

Det första motivet, som jag egentligen redan har antytt, var helt enkelt att man med fondupbyggnaden ville hjälpa till att finansiera pensionerna i

framtiden. Med tanke på att det statistiska förhållandet mellan åldringar och aktiva mot slutet av detta århundrade blir ogynnsamt, kan avkastningen av pensionsfonden bli synnerligen välkommen. Därigenom kan, som jag antydde, avgifterna hållas något lägre än som eljest skulle vara erforderligt.

Det andra och viktigaste skälet för fondupbyggnaden var emellertid av samhällsekonomisk karaktär.

Det är möjligt att denna fråga egentligen skulle ha passat bättre i bankoutskottet än i andra lagutskottet, där vi inte är riktigt så familjära med sådana uttryck som »samhällsekonomisk karaktär». Man hyste ganska allmänt den uppfattningen, att genomförandet av ATP skulle leda till att det pensionssparande, som dittills äga rum genom privata pensionsförsäkringar, skulle komma att minska mycket kraftigt. Och om man då inte kunde få fram motsvarande sparande på annat sätt, så skulle vi komma i en mycket besvärlig situation och ställas inför mycket stora svårigheter. ATP-fonden är således en ersättning för och en fortsättning på det långsiktiga sparande som tidigare skedde genom andra pensionsanordningar. Det är mot den bakgrunden man måste diskutera hur fondmedlen skall användas. Ur fondens och de pensionerades synpunkt är det självfallet angeläget att fondens medel placeras så, att de ger den bästa avkastningen och betryggande säkerhet.

Det tidigare sparande som ATP skulle uppväga var som sagt det långsiktiga sparandet. Och pensionssparandet måste ju sägas vara ett sparande på lång sikt. Det är sådant sparande som skall ställas till förfogande för bostadsbyggnad, för kommunernas investeringar, för byggande av statliga kraftverk och för näringslivets investeringar. Att allmänna pensionsfondens medel skulle utlånas för dessa ändamål var väl också fullständigt klart. Bostadssektorn är ju den stora låntagaren på kapitalmarknaden, och dess lånebehov måste även i

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

fortsättningen tillgodoses. De av kam-marens ledamöter, som säger att de skall hjälpa oss att få till stånd en årlig bostadsproduktion på 100 000 lägenheter, kan väl inte vara ledsna över att pensionsfonden kan ställa kapital och krediter till förfogande härför. Vidare kräver det ökade bostadsbyggandet stora kommunala följdinvesteringar som också måste ha kapital. När det gäller att placera medel i näringslivet skall naturligtvis effektiviteten och säkerheten tillgodoses. Huruvida företaget inbetalat stora eller små avgifter till pensionsfonden får inte spela någon roll.

Återlånen kan inte få utgöra så särskilt stor del av fondens medel. De stora lånebehov som föreligger inom de områden jag nämnt — bostadssektorn, jordbruket, kraftverken o. s. v. — måste tillgodoses, och det måste ske utan hänsyn till storleken av de inbetalda avgifterna.

Förslaget att återlånerätten skall gälla ett antal år förefaller bestickande och är utan tvekan ett gott förslag ur den enskilda låntagarens synvinkel. Men när riksförsäkringsverket sagt, att man där inte har något att erinra mot en sådan ackumulerad lånerätt, så har man i det statliga ämbetsverket endast yttrat sig om frågans tekniska sida, inte den kreditpolitiska sidan.

Det förefaller väl alldeles uppenbart, att företagen inte utnyttjar återlånemöjligheterna under de år då man har en chans att låna på annat sätt. Man räknar givetvis med att den ackumulerade lånerätten kan vara bra att tillgripa i ett annat läge. Om vi kommer i en situation, där det är alldeles nödvändigt med kreditåttstramningar, kan företagen göra anspråk på sin ackumulerade lånerätt, och att det skulle vara allvarligt ur kreditpolitiska synpunkter begriper till och med jag.

Herr talman! Jag har kommit fram till att vi bör följa utskottet i denna fråga och yrkar därför bifall till utskottets utlåtande.

Herr ANDERSON i Sundsvall (fp):

Herr talman! Herr Bengtsson i Varberg har tydligen inte hört hela mitt anförande, eftersom han började sin plädering med att säga, att jag givit uttryck för att endast en mycket ringa del av pensionsfondens medel har lånats av företagen. Jag uppehöll mig då vid de pengar som lånats ut med anlåtande av återlånerätten, och då rör det sig om endast några få procent av inbetalda avgifter. Men jag tillade att jag är medveten om, att den omständigheten, att återlånerätten utnyttjas i mycket ringa utsträckning, inte utesluter att en avsevärd del av fondens medel kommit näringslivet och därmed möjligen också småföretagarna till godo via den upplåning ur fonden, som banker och övriga kreditinstitut gjort. Jag vet alltså att ungefär 20 procent av fondmedlen har kanalisrats till näringslivet, men detta har skett på andra vägar än genom utnyttjande av den återlånerätt, som vi diskuterar här. Man har anledning att anta, att en stor del av de pengar, som kommit näringslivet till godo, har gått till de större företagen och att jordbrukare och småföretagare inte har kunnat upplåna pengar på denna väg i den utsträckning som varit önskvärt.

Jag skall inte ta upp alla de synpunkter som herr Bengtsson i Varberg har framfört. Jag vill bara säga att hans allmänna attityd verkade vara mer negativ än departementschefen själv gav uttryck för i propositionen år 1959. Där anförde denne, som jag underströk i mitt tidigare anförande, att det är av stor betydelse att fondmedlen i form av lån går tillbaka till dem som erlagt pensionsavgifterna, alltså till näringslivet.

Ett avsnitt av herr Bengtssons anförande gav mig närmast den föreställningen, att fondmedlen skulle ligga förvarade i en kassakista för att vara tillgängliga, när pensionerna skall betalas ut. Så är emellertid inte fallet. Fonden är ju i stor utsträckning en garantifond, och det är klart utsagt i fondreglerna,

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

att dess medel skall göras räntebärande, så att fonden tillgodoser de syften som har legat till grund för fondens uppbyggande. Detta strider inte på något sätt emot att fondmedlen — eftersom de skall utlånas i så stor utsträckning som möjligt — ställs till det produktiva näringslivets förfogande. Det är ingenting som talar för att fondmedlen därigenom skulle bli sämre förräntade än om de utlånas till staten och kommunerna. Det är inte här fråga om något annat än att tillvarata näringslivets och i synnerhet småföretagens intresse av att få del av de kreditmöjligheter, som pensionsfonden redan ger och som den i allt större utsträckning kommer att ge allteftersom den växer i storlek.

Jag vidhåller alltså att lånereglerna, sådana de nu är utformade, är alltför tillkrånglade och rigorösa och så snart som möjligt behöver bli föremål för en revidering.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp):

Herr talman! Av herr Bengtssons i Varberg anförande, vilket berörde just frågan om de inbetalda avgifterna, fick man det intrycket, att herr Bengtsson menade att de inbetalda avgifterna inte är företagarnas pengar. De är inbetalda av företagarna men tillhör de anställda, och därför kan inte företagarna kräva ovillkorlig återlånerätt. Kontentan av anförandet var att vi inte kan ställa krav på dessa pengar utan skall hålla fingrarna borta från dem. Detta ger mig anledning till en reflexion när det gäller lån över huvud taget. I vilka sammanhang lånar man *egna* pengar? Är det inte alltid så, herr Bengtsson, att man alltid lånar *andras* pengar?

Vidare är väl detta inte bara ett företagarintrasse. Det är väl också ett intresse för de anställda att företagen får tillgång till krediter. Eftersom det här i första hand är fråga om mindre företag ute på mindre orter är det av mycket stor betydelse att lånereglerna blir ändrade.

Herr Bengtsson sade vidare, att det viktigaste skälet för fondens uppbyggnad var av samhällsekonomisk karaktär. Eftersom det här gäller de mindre företagens lånemöjligheter vill jag ställa följande fråga till herr Bengtsson: Kommer den samhällsekonomiska balansen i fara om de mindre företagens intresse i lånehänseende tillgodoses?

Herr Bengtsson bortförklarade i stort sett vad utskottet har skrivit i denna fråga. Utskottet har faktiskt skrivit, att de nuvarande reglerna inte i alla avseenden är ändamålsenliga. Herr Bengtsson! På vilken punkt är det som de nuvarande reglerna inte är ändamålsenliga?

Herr MAGNUSSON i Borås (h):

Herr talman! Herr Bengtsson i Varberg sade att fonden skulle ha den nytan med sig, att den skulle hjälpa till att finansiera de framtida pensionsutbetalningarna. Ja, självfallet är det så, och det var just därför jag i mitt anförande försökte bevisa hur angeläget det är att just dessa pengar placeras på ett sådant sätt, att de ger den allra bästa räntabiliteten. Detta intresse måste framför allt ligga hos dem som en gång skall uppbara dessa pensioner. Därför tror jag det är ytterligt angeläget att få till stånd en effektiv användning av dessa pengar.

Vad sedan beträffar att dessa fonder skulle ha kommit till av den anledningen, att de är nödvändiga för samhällsökonomien, är det väl inte så stor idé att fortsätta en debatt på det området, eftersom vi där naturligtvis har rent motstridande uppfattningar. Vi har i herr Bengtssons yttrande fått ett klart belägg för de farhågor, som vi från vårt håll framförde under hela pensionsdebatten innan beslut hade fattats av riksdagen, nämligen att dessa ytterligt stora fonder skulle komma att användas av staten för att dirigera utvecklingen endast på det sätt som de bestämmande finner vara lämpligt. Det är där som

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

våra principiella uppfattningar strider mot varandra. Jag ber bara att få konstatera att det vackra talet innan beslut fattades om att man skulle ställa pengar till näringslivets förfogande tydligen endast var ett vackert tal.

Fröken **WETTERSTRÖM** (h):

Herr talman! När utskottets talesman utvecklar så stor vältalighet för att motbevisa våra argument är jag liksom herr Gustavsson i Alvesta mycket förvånad över att han nära nog förefaller att vara avogt inställd till den återlånerätt som departementschefen förordade 1959, då han uttalade att en betydande del av fondmedlen just skulle gå till återlån, och i det sammanhanget berördes också småföretagens möjligheter.

Vidare sade herr Bengtsson i Varberg, att företagarna utnyttjar denna lånemöjlighet endast då de inte har någon chans att låna på annat håll. Ja, detta är inte så underligt, om lånebestämmelserna är av den arten, att de nära nog lägger hinder i vägen och i varje fall inte är tillfredsställande utformade. Men vad tillströmningen av lånesökande beträffar har jag framför mig allmänna pensionsfondens årsredogörelse 1961, och där redovisas trots allt en stor ökning. Det heter: »Under 1961 utlämnade återlån utgjorde 2,9 mkr, — — —. Därtill kommer vid årsskiftet anmälda återlån om 50,7 mkr, som utbetalas i början av 1962 men grundar sig på 1960 års avgifter.»

Slutligen, herr talman, hade jag tänkt ställa precis samma fråga som den som ställdes nyss. Det skulle nämligen vara intressant att få veta, då utskottet säger att de nuvarande reglerna inte är i alla avseenden helt ändamålsenliga, vad det är som avses. Det har vi inte fått någon upplysning om i utskottet men vi kanske kan få det här.

Herr **BENGTSSON** i Varberg (s):

Herr talman! Jag skall först ta upp de invändningar som herr Magnusson i

Borås gjorde. Han delade tydligen min uppfattning, att det ur pensionssystemets och de pensionerades synpunkt var angeläget att man såg till att placeringarna blev så räntabla som möjligt. Det måste ju innebära, att man inte på något sätt kan kräva att avgifterna skall stanna kvar i det egna företaget — det kan ju mycket väl tänkas att en sådan placering inte alls är räntabel.

Vidare ville herr Magnusson inte att vi skulle diskutera de samhällsekonomiska skälen till att pensionsfonden byggts upp. Men enligt min mening var dessa samhällsekonomiska skäl avgörande när det gällde uppbyggandet av pensionsfonderna.

Herr Magnusson kommer tillbaka till den skrämselpropaganda som bedrevs under pensionsdebatten, att dessa fondmedel skulle »öka statens oerhörda makt» och inte komma näringslivet till godo. Jag har framför mig en uppgift på hur fondpengarna är placerade per den 28 februari 1962, då det fanns 1 356,7 miljoner kronor placerade. Av dessa var 673,2 miljoner kronor placerade i bostadsbyggande. Är det någon som är ledsen för det? 298,5 miljoner kronor var utlånade till näringslivet. Är herr Magnusson i Borås förgrymmad över detta? 176,9 miljoner kronor var utlånade till kommunerna. Det är naturligtvis betänkligt att kommunernas makt ökar på detta sätt! Jordbruket har fått låna 40,0 miljoner kronor — det hoppas jag att herr Gustavsson i Alvesta finner tillfredsställande. Slutligen har 53,1 miljoner kronor återlånats.

Dessa siffror tycker jag utgör ett tillräckligt svar på beskyllningen, att man skulle vilja dirigera kapitalet åt galet håll.

Herr Anderson i Sundsvall påpekade, att han inte alls förnekat att näringslivet fått en hel del pengar. Jag uttryckte mig kanske något vårdslöst. Vad jag ville ha sagt var, att herr Anderson i Sundsvall genom att nämna de låga procent-satserna för återlån sökte ge ett allmänt

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

intryck av att näringslivet fått så litet pengar. Nu är vi alltså överens om att näringslivet på andra — och enligt min mening bättre — vägar fått pengar till sina investeringar.

Jag frågar herr Anderson i Sundsvall: Är herr Anderson i Sundsvall och folkpartiet missbelättna över den fördelning av fondernas kapital som skett genom fondstyrelserna? Är det detta ni bråkar om eller är det något annat? Jag har aldrig sagt att fondmedlen skulle ligga i en kassakista utan att ge ränta. Tvärtom — jag underströk ett par gånger att det är angeläget att pengarna är ute och gör nytta, och de skall vara där de gör bäst nytta. Men skulle vi följa reservanternas förslag om en femårig ackumulering av återlånerätten bleve det nödvändigt att ha kontanta medel liggande i kassakistan, ty annars ginge det inte att klara återlånen.

Herr talman! Jag har snarast blivit styrkt i min uppfattning, att det finns anledning att följa andra lagutskottet på denna punkt.

Herr ANDERSON i Sundsvall (fp) kort genmäle:

Herr talman! Endast en kort replik till herr Bengtsson i Varberg.

Den främsta anledningen till att vi vill ha en översyn av återlånebestämmelserna är att vi vill, att det skapas garantier för att de mindre företagarna och jordbrukarna, som inte inbetalar så stora belopp i avgifter, skall ha lånemöjligheter. De kan annars riskera att komma i kläm mellan de stora låntagarnas intressen.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag ber återigen att få efterlysa, herr Bengtsson, vad utskottet menar med sin skrivning, när det heter att återlånereglerna inte i alla avseenden är helt ändamålsenliga.

Herr MAGNUSSON i Borås (h) kort genmäle:

Herr talman! Vi är, som herr Bengtsson i Varberg säger, säkert överens så långt som att fondmedlen skall ge bästa möjliga avkastning, men när det blir fråga om hur dessa pengar skall placeras har vi antagligen inte samma uppfattning.

Det är gott och väl att man kan redovisa, att så och så många procent av fondmedlen utlånas till näringslivet. Men som vi vet allesammans har det ännu inte publicerats uppgifter om i vilken mån denna procentsiffra representerar utlåning till det *enskilda* näringslivet. Det skulle vara intressant att se en mera utförlig beskrivning över vilka låntagare som denna utlåning avser.

Meningen med denna aktion i dag är nämligen den, att det enskilda näringslivet, framför allt mindre och medelstora företag, skall få större möjligheter att utnyttja återlånerätten.

Herr BENGTTSSON i Varberg (s) kort genmäle:

Herr talman! Såväl herr Gustavsson i Alvesta som fröken Wetterström frågar gång på gång vad utskottsmajoriteten menar med vad man skrev vid 1961 års riksdag, nämligen att återlånereglerna är »inte i alla avseenden helt ändamålsenliga». Precis på samma sätt skriver reservanternas. Ni får väl tänka litet själva!

Till skillnad från reservanternas har vi dock inte förordat att ackumulerad återlånerätt införs i systemet.

Till herr Anderson i Sundsvall vill jag säga, att småföretagarnas kapitalförsörjning inte kan lösas genom en förbättring av återlånerätten. Man får söka andra vägar att hjälpa dem till rätta, och det klarar vi inte inom andra lagutskottet.

Fröken WETTERSTRÖM (h) kort genmäle:

Rätt för företagare till återlån från allmänna pensionsfonden

Herr talman! Det var ett ganska egen- domligt så kallat svar vi fick av herr Bengtsson i Varberg. Reservanterna har ju tagit upp de konkreta förslag i motionerna som visar precis var vi tycker att bestämmelserna inte är tillfreds- ställande. Vi har inte kommit med nå- gonting så vagt som utskottet har gjort då det säger, att reglerna inte är »i alla avseenden helt ändamålsenliga». Denna formulering har tydligen inte varit så särskilt väl övervägd från utskottets sida.

Herr CARLSSON i Tibro (fp):

Herr talman! Herr Bengtsson i Var- berg ville i sitt första anförande göra gällande, att de synpunkter som fram- förts i min motion inte blivit beaktade ens av reservanterna. Jag ber att få fäs- ta kammarens uppmärksamhet på vad reservanterna skrivit i sista stycket under punkt a):

»Vad angår övriga i nyssnämnda mo- tioner jämte motionerna I:295 och II:362 framförda önskemål angående återlånerätt anser utskottet att en skynd- sam, förutsättningslös utredning bör igångsättas.»

Härmed var överläggningen slutad.

Herr andre vice talmannen gav pro- positioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till re- servationen; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr An- derson i Sundsvall begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskot- tets utlåtande nr 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit

den vid utlåtandet fogade reservationen av fru Hamrin-Thorell m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringsprop- ositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppres- ning. Herr andre vice talmannen till- kännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja- propositionen. Herr Anderson i Sunds- vall begärde emellertid rösträkning, var- för votering medelst omröstningsappa- rat verkställdes. Därvid avgavs 103 ja och 96 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskot- tets hemställan.

§ 17

Föredrogs vart för sig

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckt motion angående upphävande av värnpliktsla- gens regler om reservofficersaspirants tjänstgöringstid,

nr 15, i anledning av väckta motio- ner angående lagen om semester, och

nr 16, i anledning av väckta motioner om viss ändring i butikstängningslagen;

tredje lagutskottets utlåtande nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts propo- sition med förslag till brandlag och brandstadga m. m.;

konstitutionsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till brandlag och brand- stadga m. m., i vad propositionen hän- visats till konstitutionsutskottet;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av väckt motion angående översyn av bestämmelserna om äganderättsanmälan beträffande bil,

nr 13, i anledning av motioner om slopande av kontrollen vid överlåtelse av bostadsrätt, och

nr 14, i anledning av väckta motio- ner om ersättning i realvärden till ska- delidande vid sjöreglering m. m.; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av väckta motioner om åtgärder till främjande av den svenska fruktdryckskonsumtionen,

nr 7, i anledning av väckta motioner om forskning rörande vidgad användning av öländsk kalksten,

nr 8, i anledning av väckta motioner om åtgärder i syfte att beakta de rörelsehindrades problem,

nr 9, i anledning av väckt motion om utredning rörande zigenarfrågan, och

nr 10, i anledning av väckt motion om begränsning av ungdomens tobakskonsumtion.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 18

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 76, angående anslag för budgetåret 1962/63 till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.,

nr 90, med förslag till lag om allmän försäkring, m. m.,

nr 111, angående ändrade grunder för bidrag till skattelindring åt synnerligt skattetyngda kommuner, m. m.,

nr 112, angående viss omorganisation inom kommerskollegium i samband med avveckling av statens handelslicensnämnd, m. m., och

nr 116, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1962/63.

Dessa propositioner bordlades.

§ 19

Anmäldes följande till herr förste vice talmannen under sammanträdet avlämnade motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående reformering av den obligatoriska skolan m. m.:

nr 698, av herr *Alemyr m. fl.*,

nr 699, av herr *Arvidson m. fl.*,

nr 700, av fru *Gunne*,

nr 701, av herr *Hamilton m. fl.*,

nr 702, av herr *Nelander m. fl.*, och

nr 703, av herr *Svenungsson m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 20

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till

Riksdagens andra kammar

För deltagande i kommittésammanträde inom Europarådet anhålles härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 3 till och med den 6 april.

Stockholm den 21 mars 1962

Elisabet Sjövall C. G. *Regnéll*

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 21

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 15.03.

In fidem

Sune K. Johansson